

—{ КАЛЁНКА РЭДАКТАРА }—

Перамагчы страх

Традыцыйна пераменаў найбольш прагне моладзь. Тое, што гадамі трываюць людзі старэйшых пакаленіння ё і пра што маўчаць, у маладзёнаў выклікае пратэст. Гэту іх актыўнасць і спрабуюць любым коштам стрымаваць, узяць пад кантроль улады, якім мроіца прывід “каляровай” рэвалюцыі на менскіх вуліцах...

Моладзь сёньня - гэта магутная сіла, зь якой лічацца паліттэхнолягі, будуючы свае рэвалюцыйныя альбо контррэвалюцыйныя схемы. Ад таго, на якім баку будуць сымпаты і моладзевага супраціву, у немалой ступені залежыць вынік палітычных баталій. А яны набліжаюцца і ў Беларусі, і ў Расеі.

Ня дзіўна, што сёньня моладзея НДА і іх актыўсты прыцягваюць да сябе пільную ўвагу ўладаў. “Лукамол”, нягледзячы на ўсе намаганыні і затрачаныя рэсурсы, ня можа нэутралізаваць уплыву дэмакратычных аб'яднанняў у моладзевым асяроддзі. Моладзь цяжка ашукаць, яе няпроста прымусіць хадзіць калёнамі з іменем “любімага правадыра” на вуснах. Ня той ужо час і на тая моладзь.

Аднак застаецца яшчэ адзін сродак змагання супраць іншадумства - страх. Ён густым павуцінем аптувае грамадзтва. За “няправільны” палітычны перакананыні можна страціць працу, можна быць адлічаным з навучальнай установы, здабыць шмат іншых проблемаў. Пераадолець страх няпроста, але іншага шляху да дэмакратычных зъменаў у нашай краіне няма. І моладзь можа гэта даказаць.

Гэты нумар нашага часопіса прысьвечаны сёньняшняму моладзеваму руху ў Беларусі. У цэнтры ўвагі - моладзевыя лідэры, аб'яднаныні, праекты. Заслугоўвае ўвагі аналітычны артыкул Юрый Чавусава пра цяперашнюю баражбу расейскай улады і апазыцыі за моладзь, якую ўжо пасыпелі падзяліце на “нашых” і “ня нашых”...

Зъмест

КАЛЁНКА РЭДАКТАРА	1
ПАДЗЕІ	2
АКТУАЛІІ	
Дзяржава наступае	4, 27
Аляксандар Гарай	
ТЭМА	
Мы - беларусы, мірныя...	5
Андрэас Копыс	
Расклад сілаў	8
Агляд моладзевага руху ў Беларусі	
“Некаторых студэнтаў уціск прыводзіць да актыўнай грамадзкай пазыцыі”	12
Інтэрвію з кіраунічкай ЗБС Аленай Талапіла	
Моладзь дае прыклад яднання старэйшым	13
Язэп Палубята	
Янукевіч і Буш	14
Пазытыўны настрой на перамены	13
Патрэба плюралізму	14
Ядвіга Мацкевіч	
Моладзь змагаеца	17
Юры Чавусаў	
Улада баіцца сатыры	22
Вінцэс Дземянчук	
РЭГІЁНЫ	23
МЕРКАВАНЬНЕ	
Пэрспэктывы экалягічных НДА	25
і экалягічнага грамадзкага руху ў Беларусі	
Анатоль Швяцоў	
КАНСУЛЬТАЦЫЯ	
Спіненне дзеянасці (ліквідацыя) грамадзкіх аб'яднанняў ...	31
Вольга Смалянка	
ІНІЦЫЯТЫВЫ	
Інфармацыйная і адукатыўная сетка: наватарскія практикі	36
Яўгенія Сыляпцова	
РЭПАРТАЖ	
Нельга маўчаць	38
Зыміцер Маркушэўскі	

Асамблея і БАРЦ прызнаюць Анжаліку Борыс

Аб гэтым было заяўлена ў лістах падтрымкі на адрас Анжалікі Борыс і яе паплечнікаў, якія напярэдадні правядзеньня т. зв. паўторнага VI зъезду СПБ падпісалі старшыня Рабочай групы Асамблеі НДА Беларусі Сяргей Мацкевіч, старшыня Выканаўчага бюро РГ Асамблеі НДА Алёна Валынец-Чарняева і старшыня Беларускай асацыяцыі рэсурсных цэнтраў Іна Кулей.

У лістах на адрас А. Борыс прадстаўнікі дэзвюю найбуйнейшых не-зарэгістраваных грамадzkіх сеткавых структураў Беларусі выказва-

юць слова павагі, падтрымкі і салідарнасці зь непрызнанымі Міністэрствамі юстыцыі кірауніцтвам Саюзу палякаў. У лісьце, падпісаным старшынёй БАРЦ Інай Кулей, вядзецца пра тое, што досьвед дзейнасці Асацыяцыі рэсурсных цэнтраў "съведчыць, што ў сённяшніх умовах у Беларусі ёсьць мноства добрых прыкладаў эфектульнай дзейнасці грамадzkіх арганізацыяў, якія не атрымалі ад улады статусу афіцыйна зарэгістраваных".

Кірауніцтва Асамблеі няўрадавых арганізацыяў Беларусі запэўн-

іла А. Борыс, што прызнае яе за-коннай кірауніцай СПБ і, таксама як і старшыня БАРЦ, выказала гатоўнасць аказваць рознабаковую дапамогу арганізацыі пад яе кірауніцтвам.

"Мы працягваем Вам руку дапамогі ў нашай з Вамі агульной працы па адстойванні правоў чалавека і пабудове дэмакратычнай квітнеючай Беларусі, у якой ёсьць месца прадстаўнікам усіх нацыянальных меншасцяў", - гаворыцца ў звароце кірауніцтва Асамблеі НДА Беларусі.

Алёна Андрэева

Зыліквідаваная эвангелічная рэфармацкая царква

Менскі гарадзкі суд вынес рашэнне аб ліквідацыі Хрысьціянскай рэлігійнай кангрэгациі "Беларускі эвангелічны рэфармацкі збор" (хрысьціянская канфесія вядомая пад гісторычнай назвай кальвіністаў). Менгарвыканкам падаў на вернікаў пазоў у суд — за тое, што яны не праўлі перарэгістрацыі. Па стар Леанід Ліпень заявіў у судзе, што справа ліквідацый царквы цалкам палітычная, паведамляе "Радыё Свабода".

Высяляюць Фонд імя Льва Сапегі

Напрыканцы жніўня Віцебская філія грамадзкага аўтарызму "Фонд імя Льва Сапегі" атрымала паведамленне ад мясцовых уладаў, што да 1 верасня мусіць вызваліць арэндаваны офіс. У працягу арэнды было адмоўлены. У выніку Віцебская філія Фонду імя Льва Сапегі апынулася перед пагрозай страты юрыдычнага адрасу, а значыць, і афіцыйнай рэгістрацыі.

Б.П.

Псэўдаграмадzkіх аб'яднанняў стало больш

Напрыканцы жніўня ў Ваўкавыску прайшоў "зъезд Саюзу палякаў на Беларусі", арганізаваны ўладамі. На ім было абранае новае кірауніцтва аўтарызму на чале з 69-гадовым пэнсіянэрам Юзафам Лучнікам. Мерапрыемства праходзіла ва ўмовах рэпрэсіяў супраць легітимнага кірауніцтва СПБ на чале з Анжалікай Борыс. Польшча ўжо заявіла, што не прызнае "зъезд" у Ваўкавыску і абранае ім "кірауніцтва". Сойм Партыі БНФ асуздзіў "ганебную ўладную палітыку стварэння псэўдаграмадzkіх арганізацыяў" ды выказаў салідарнасць з законна абраным кірауніцтвам СПБ на чале з А. Борыс. У распаўсюджанай заяве, у прыватнасці, гаворыцца, што "наступ уладаў на Саюз палякаў Беларусі ёсьць часткаю агульнае стратэгіі рэжыму, скіраванай на поўнае зьнішчэнне грамадзянскай супольнасці ў краіне, у выніку якой ужо пацярпелі сотні беларускіх дэмакратычных арганізацыяў палітычнага, прафсаюзнага, праваабарончага, адукацыйна-асветнага ды іншых кірункаў".

Дэлегаты ваўкавыскага зъезду хавалі свае твары ад фотааб'ектываў

photo.bymedia.net

Бандажэўскі выйшаў на волю

У пачатку жніўня быў умоўна-датэрмінова вызвалены вядомы беларускі навуковец, былы рэктар Гомельскага мэдыцынскага інстытуту прафэсар Юры Бандажэўскі. У зыняволенныні ён пробыў шэсць гадоў.

Улады прымусілі “Эміграваць” праваабарончы летнік

У жніўні пад Кіевам дзейнічаў Першы беларускі летнік па правах чалавека для студэнтаў-юрыстаў. Яго правядзенне ў Беларусі ў сярэдзіне ліпеня было сарванае ўладамі.

Цягам тыдня некалькі дзясяткаў беларускіх студэнтаў-юрыстаў навучаліся тэарэтычным асновам праваабароны і ўдзельнічалі ў практычных занятках. Нагадаем, што гэты летні лягер мусіў распацашыць працу непадалёк ад Менску 18 ліпеня, але празь ціск з боку ўла-

даў яго правядзенне ў Беларусі стала немагчымым. Пасля гэтага арганізаторы летніка распачалі "SOS-кампанію" і звязрнуліся па дапамогу да замежных калегаў. Правядзенне гэтага мерапрыемства ва Украіне стала магчымым дзякуючы салідарнасці, прайўленай украінскімі праваабаронцамі з арганізацыяй "За професійну допомогу" і Міжнароднага Альянсу прафэсійнай падтрымкі грамадзянскіх ініцыятываў IAPS.

Вядомы беларускі палітык і грамадзкі дзяяч Павал Севярынец (на здымку зверху) адбывае прысуджаныя яму два гады “хіміі” ў глухой вёсцы Малое Сітна на Полаччыне, працуе на лесаскладзе. Мікола Статкевіч адбывае свой тэрмін “хіміі” ў Баранавічах. Летам 2005 г. на волю выйшаў палівзвязень Аляксандар Васільеў з Горадні. За кратамі яшчэ застаюцца Міхаіл Марыніч, Сяргей Скрабец, Валеры Леванеўскі. Да 1,5 году “хіміі” асуджаны Андрэй Клімаў.

Прозывішча вядомае

Стала вядомае прозывішча падонка-амапаўца, які 7 ліпеня ў Менску ўдарыў у твар Святлану Завадзкую. Гэта нехта Давідовіч. Пракуратура Цэнтральнага раёну Менску не знайшла ў яго дзеяньнях складу злачынства і адмовіла Завадзкай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы ў адносінах да яго. Тым часам, у жніўні стала вядома, што на базе менскага АМАПу пачаў стварацца полк міліцыі спэцыяльнага прызначэння.

Салідарнасць свабоднай моладзі

26 жніўня ў Менску быў разагнаны пікет сябраў моладзевага руху “Зубр”, якія пратэставалі супраць затрымання беларускімі спэцслужбамі двух актыўістаў грузінскай моладзевай арганізацыі “Кхмара”. Журналіст Георгі Кандэлакі і рэжысэр Лука Цуладзэ былі асуджаны судом Маскоўскага раёну да 15 сутак арышту, нібыта за “дробнае хуліганства”. КДБ абвінаваціў іх у намеры “дэстабілізаваць сітуацыю” ў Беларусі, у контактах зь беларускімі “радыкальнымі” моладзевымі арганізацыямі.

photo.bymedia.net

Дзяржава наступае

Зьмены ў заканадаўстве аб няўрадавых арганізацыях

Аляксандар Гарай

НОВАЯ РЭДАКЦЫЯ ЗАКОНУ “АБ ГРАМАДЗКІХ АБ’ЯДНАНЬНЯХ” І НОВЫ ПРАВАВЫ СТАТУС ФОНДАЎ

Лета 2005 г. было адзначанае трансфармацый законадаўства аб няўрадавых арганізацыях у Беларусі. Быў прыняты закон, які прадугледжвае выкладаньне закона “Аб грамадзкіх аб’яднаньнях” у новай рэдакцыі. У сферу рэгуляванья новай рэдакцыі закона ўключаныя саюзы, створаныя грамадзкімі аб’яднаньнямі. Аналагічна трансфармація адбылася і з законам аб палітычных партыях. Што ж датычыць іншай формы некамэрцыйных арганізацыяў, фондаў, то іх прававы статус зьмяніўся радыкальным чынам – па сутнасці, ён максимальна набліжаны да грамадзкіх аб’яднаньняў.

НОВАЯ РЭДАКЦЫЯ: ЗАКАНАДАЎЧА ЗАМАЦОЎВАЕЦЦА РАНЕЙШАЯ ПРАКТЫКА

Асноўная частка зьменаў і да-паўненняў у закон датычыць замацаваньня ў ім тых нормаў, якія ўжо існавалі ў беларускім праве, былі замацаваныя іншымі актамі заканадаўства альбо праваўжывальнай практикай. Напрыклад, у закон унесеная норма пра забарону дзеянасці незарэгістраваных грамадзкіх аб’яднаньняў, якая раней была замацаваная дэкрэтам презыдэнта. Таксама была замацаваная дзеянасць Рэспубліканскай камісіі па рэгістрацыі (перарэгістрацыі) грамадзкіх аб’яднаньняў, адмены якой настойліва патрабавалі самі грамадзкія арганізацыі. Шмат нормаў, якія датычылі афармленыя рэгістрацыйных дакументаў і рэгістрацыі грамадзкіх

аб’яднаньняў, рэгістрацыі і пастановкі на ўлік арганізацыйных структураў грамадзкіх аб’яднаньняў, былі перанесены ў новую рэдакцыю закона з правілаў афармлення і разгляду дакумэнтаў, што падаюцца для дзяржаўнай рэгістрацыі грамадзкіх аб’яднаньняў (зацверджаныя Міністэрствам юстыцыі).

Магчымасць ліквідацыі за парушэнне парадку выкарыстання замежнай бязвыплатнай дапамогі таксама на новая зьява для беларускага заканадаўства – яна была ўстаноўлена дэкрэтам презыдэнта № 24 за 2003 г. Увогуле пералік падставаў для ліквідацыі грамадзкіх аб’яднаньняў у законе быў пашыраны, аднак праваўжывальная практика ў гэтай сферы і раней не абмяжоўвалася законам – арганізацыі ліквідоўваліся праз суд без увагі на нормы закона “Аб грамадзкіх аб’яднаньнях”, на падставе нормаў артыкулу 57 Грамадзянскага кодэкса. Тому ўведзеная ў закон нормы пра ліквідацыю за зьдзяйсьненне арганізацыі парушэння заканадаўства на працягу году пасля вынясення пісьмовага папярэджаньня (а не вынясення папярэджаньня за падобнае парушэнне заканадаўства) не адаб’юща на реальным стане няўрадавых арганізацыяў. Заканадаўца толькі падводзіць прававую базу пад тыя дзеяньні, якія раней паспяхова ажыццяўляліся Міністэрствам юстыцыі і судамі без законных падставаў.

Некаторыя з нормаў новай рэдакцыі закона зьяўляюцца зусім новымі для беларускага заканадаўства. Напрыклад, гэта норма пра магчымасць прыпынення дзеянасці грамадзкага аб’яднаньня за парушэнне ім заканадаўства. Раней такія меры спагнаньня для грамадзкіх аб’яднаньняў не існавала. Стваральнікі новай

рэдакцыі съцвярджаюць, што гэтая мера дазволіць органам рэгістрацыі больш гнутка прыцягваць да адказнасці грамадзкія арганізацыі: у выпадку парушэння закона цяпер не абавязкова будзе адразу падаваць іск аб ліквідацыі.

Закон значна павялічвае магчымасці ўмішальніцтва дзяржавы ў дзеянасць аб’яднаньняў, пашырае пералік кантрольных органаў і напрамкаў кантроляваньня грамадзкіх аб’яднаньняў. Напрыклад, цяпер органы рэгістрацыі будуть кантроліраваць дзеянасць арганізацыяў на адпаведнасць усім актам заканадаўства, у тым ліку і фінансавага. У той жа час, у закон не закладзена анікіх нормаў пра магчымасць супрацоўніцтва дзяржавы і грамадзкіх аб’яднаньняў. Напрыклад, няма нормаў пра сацыяльную замову, якія існуюць ва ўсіх суседніх краінах і пра мэтазгоднасць увядзення якіх увесці час кожуць сацыяльныя грамадзкія аб’яднаньні.

Новая рэдакцыя ўстаноўлівае, што ўсе грамадзкія аб’яднанні будуць абавязаныя штогод да 1 сакавіка падаваць у орган рэгістрацыі поўную справа здачу аб сваёй дзеянасці: інфармацыя пра праведзенія мерапрыемств, колькасць сяброў арганізацыі і ўсіх арганізацыйных структураў, месца знаходжаньня органу рэгістрацыі, сціпсы сяброў выбарных органаў (ня толькі кіраўнічых) з пазначэннем поўнай інфармацыі пра гэтых асобаў і з прыкладаньнем адпаведных пратаколаў абраныня. Уводзіцца новая норма, у адпаведнасці з якой у выпадку зьменаў у складзе выбарных органаў грамадзкага аб’яднаньня альбо саюзу неабходныя звесткі падаюцца ў орган рэгістрацыі не чакаючы 1 сакавіка, у 10-дзённы тэрмін з дня прыняцця гэткага рашэння.

працяг на ст. 27

Мы - беларусы, мірныя...

Welcome to рэчаіснасьць!

Андрэас Копыс,
рэдактар часопісу CD/
"Студэнцкая Думка"

...Я таксама ня ведаю, што рабіць з сучаснай моладзьдзю. Дакладней, ня ведаю, ШТО зь ёй рабіць. Бо моладзі ў Беларусі, як ні дзіўна, хапае - блізу чвэрці насельніцтва. І калі ўявіць, што некалькі мільёнаў маладых людзей (так бы мовіць, "нашая надзея і апора") ва ўзросце 16-25 гадоў, прабачце за выраз, у труне бачылі ўсю гэтую нашу грамадzkую актыўнасць, грамадзянскую супольнасць, дэмакратыю, то ніякавата робіцца. Хаця я пачаў бы зь сябе. Паставіўши пытаныне рубам: што такога з НАМІ трэба зрабіць, каб мы ведалі, ШТО рабіць з моладзьдзю?

"МУЗЫКА НА-А-АС ЗЬВЯЗАЛА"

...На дзень народзінаў майі мамы нехта з гасцьцей прысягнуў дыск-жакею, які руліў за пультом расейскай папсой, дыск "Хіты 80-х". Клясычны набор заходняга дыска-попу эпохі татальнай Пугачовай і першых каапэратываў: СС Catch, Modern Talking, Вассага, Desireless (які съпявал Voyage, Voyage) і да т. п. Я забыўся на дыск "Хіты 90-х" (дзе была яўна больш прагрэсіўная музыка "майго дзяцінства"), таму даводзілася танчыць пад чарговую "You're my heart" і думцаў: як нармальны чалавек наагул можа слухаць такую аднастайную музыку і ў дадатак яшчэ прасльязіцца? Маўляў, "вось яны, песні нашай маладосці"!?

photo by media.net

Але тады, калі я глядзеў на сваіх сясыцёр і старэйшага брата, якія аж не маглі, так умільна шчыравалі на танцполе ў духу школьніх дыскачак узору 1988-га, да мяне раптоўна дайшло. Думка яўна не прэтэндуе на конгеніяльнасць - тым ня менш, вось яна: а зь якой радасці музыка, якая падабалася і дагэтуль падабаецца мне, будзе "ўстаўляць" іншым людзям? Тым больш калі яны выхоўваліся на яўна іншых "гітах"!..

Пакінуўши ўбаку нязgrabныя спробы пакарыстацца набыткамі

эзопавай мовы, насымелюся выказаць меркаваныне, што клясыкі ад сацыялігі і паліталігі вельмі моцна абламіліся б, калі б пазнаёміліся з сённяшнім беларускай моладзьдзю. Сэ ля ві: студэнцкімі бунтамі, рэвалюцыямі і вальнадумствам тут часцей за ўсё ня пахне. Тыя з вас, хто пачаў чытаць гэтую крамзаніну і даўно зразумеў справядлівасць апісанай ў папярэднім сказе сэнтэнцыі, - далей могуць не чытаць. Астатнім нагадаю, што большасць тых, каму зараз 16-25 гадоў, "фанаце-

юць" пад зусім іншую музыку, чым мы.

...У мяне складаецца такое ўражанье, што большасць палітыкаў, аналітыкаў, грамадзкіх дзеячоў і іншых "адказных асобаў" съядома ці не зусім уяўляюць сучасную беларускую моладзь як "сапсанавую" Лукашэнкам і яго аўтарытарным рэжымам пра-грэсіўную частку грамадзтва. І гэтая частка, калі толькі даць ёй крыху палітычнай палёгкі - рынекца ў бой "за нашыя і вашия дэмакратычныя свабоды". Не съмашыце мае пантофлі!

1996-ы, калі студэнты прылеглых да плошчы Незалежнасці ўніверситетаў валам валілі на мітынг у падтрымку Вярхоўнага Савету 13-га склікання; ці 1999-ы, калі хоць са страхам, але ішлі супраць кардонаў АМАПу, які адгадаў вул. Пуліхава, - усё гэта засталося ў дзіка далёкім мінульм. Я нават ня ведаю, што трэба зрабіць, каб зараз колькі "з нармальных" (у піку "апазыцыянэр") вывесыці на вуліцу ці плошчу. Хаця, заўважце, у новай рэдакцыі цэнтральнага майдану нашай краіны захаваныя і памножаныя пустыя плошчы, якія могуць быць так выгодна адцененныя некалькімі сотнямі аранжавых ці якога там рэвалюцыйнага колеру намётам! Але дыхніце глыбей: ня лёс пасядзець нам у такіх намётах. Таму што нават мяне прыцягнуць да ўдзелу ў палітычным флэш-мобе не ўяўляеца рэальный. Па-першае, няма чаго рабіць, як марнаваць час на яўна неактуальныя на дадзены момант целарухі; па-другое, ідэя атрымаць тычыну ў нос ад прыдурка-АМАПаўца таксама ня грэе. Як-небудзь іншым разам...

І я яшчэ ня самы горшы "рэтраград". Бо мне ўдалося зачапіць далукашэнкаўскую эпоху і я, у прынцыпе, яшчэ магу ўзгадаць, што мы ўсё згубілі летам 1994-га. Але такіх, як я, становіща ўсё меней і меней. Пакаленіне дзяцей дэмакратыі сапраўды вырасла і зараз займаеца тым, што актыўна будзе свае сем'і, бізнэс і да т. п. Ім яўна не да ўспамінаў - рэальныйнасць хоча ад іх ўсё і цяпер.

Да таго ж, шмат хто з гэтых

людзей ужо не жыве ў гэтай краіне: татальнай фізычнай ці інтэлектуальна-палітычнай ("я тут, але ня з вами") эміграцыя набыла катастрофічныя маштабы. І ў такіх людзей узгадкі пра 1996 ці 1999-ы гады - гэта толькі ўспаміны з сэрыі "як мы давалі джазу!". Успаміны людзей, якія ня вераць, што нешта самі могуць зъмяніць у краіне. Людзей, якія лічаць сябе падманутымі і пакрыўджанымі - і рэжымам, і апазыцыяй. Зрэшты, Бог з намі...

А ХТО ТАМ ІДЗЕ...

Час ідзе, і яму хоць бы хны! Цяпер падрастаете пакаленіне, якое ня ведала жыцця без АРЛ'a, якое

Слова, якое абазначае тое месца, у якім гэты самы сэктар аб'ектыўна знаходзіцца цяпер, у літаратурнай мове прынята цэнзураваць.

адчувае яўна індэфэрэнтныя адносіны да "Пагоні" і бел-чырвона-белага сцягу і аднолькава слаба ведае "Малады Фронт" і Mlada Fronta (гэта французскі гурт такі). БРСМ для іх не "злавеснае ўласбільне лукашызму", а тупы абавязак. Як для дарослых катарга ісьці на нелюбімую працу, так для іх малых знаходжаныне ў БРСМ - чарговы, але непазыбжны абавязак. Такі самы, як школа (самі ўзгадайце, як вы ўставалі а 7-й раніцы, каб ісьці ў гэту трыклятую школу). Паводле лёгкіх, самы верныя шлях спыніць раз і назаўжды гэты маразм, - гэта абвесціць працяглы страйк і запатрабаваць ад мінадуку БССР як мінімум адміністратару навучальныя пляны. Але мы пёрліся ў гэту школу, бо ведалі, што вучыцца - гэта наш съвяты абавязак. З БРСМам, ужо калі абмяркоўваем гэту тэму, прыблізна тая ж проблема. Таму патрабаваць ад гэтай моладзі ўзгадаць, а тым больш з бухты-барахты прыніцаць "съвятыя для кожнага дэмакрата речы" (гл. вышэй) - штука

апрыёры немагчымая. Гэтае пакаленіне - нашыя з вами дзеці, якія нарадзіліся ў страху: страху быць адлічанымі, выключанымі, пабітымі, непрынятыхімі. У такіх варунках самае элемэнтарнае - "не выторкваша" і мімікрыываць. Скажу вам, ня самыя кепскія жыцьцёвія ўстаноўкі...

Яны - дзеці рынковага сацыялізму, досьць дзіўнай фармацыі, якая вонкі паспяхова сумяшчае "канстытуцыйнае права кожнага на працу", "правы на сацыяльную абарону" і да т. п., а з другога боку, апэлюе да паняццяў "канкурэнцыя", "прыбытковасць" ды інш. Прычым банальная аксіёма "Як працуеш, так і зарабляеш" выкрученая ў іх галавах у нейкую такую дзіўную загагуліну, што страшна робіцца за эканамічную бяспеку Бацькаўшчыны.

Такім чынам, можна скласці ўяўленыне пра тое, з кім даводзіцца ці, калі хочаце, давядзеца нам месьц справу. Можа, удасца адчуць, у які бок трэба памяняцца нам. А памяняцца варты было б...

СЭКТАР ПРЫЗ!

Мне вельмі падабаецца гэтае словазлучэныне - "моладзевы сэктар". Напэўна таму, што, як казала наша выкладчыца беларускай мовы, яно "гаваркое". Гэта ж які трэба мець талент, каб так удала самаабазвацца! Асаблівую ўвагу прашу звярнуць на апошнія слова - колькі ў ім патасу, глыбока трагічнага сэнсу і ўсясьветнатужлівай мэтафоры! З рубрыкі "за что боролись, на то и напоролись".

Слова, якое абазначае тое месца, у якім гэты самы сэктар аб'ектыўна знаходзіцца цяпер, у літаратурнай мове прынята цэнзураваць. Таму абыдзімся эўфемізмам "крызіс". Глыбокі і беспрэцэдэстывны, як прагноз надвор'я на дажджлівую восень.

Усе прычыны гэтага крызісу даўно ўсім вядомыя. Вядома і пра тое, як цягам дзесяці апошніх гадоў АРЛ & Со выштурхоўваў грамадzkі сэктар на пэрыфэрыю, што прывяло моладзевыя НДА і іх сяброў у глыбокое падпольле. Рыпанаўся які-кольківек ЗБС у якім-кольківек універсітэту - а во вам, пад-

пішыце, тав. мінадукатар Радзькоў, пастанову "О мерах по недопущению попыток вовлечения учащихся и студентов в прооітыворавную деятельность политического толка" (23.05.2005). Ці загад пра падрыхтоўку школьнікаў-студэнтаў да маючых адбыцца выбараў, - чулі ж пра такую? Ці пастанова пра арганізацыю сэмінараў і іншых навуковых канфэрэнцыяў. Карацей, куды ні плюнь - паўсюль надпіс "Толькі паспрабуй!...". Ясна, што ў такіх варунках вядзеца гаворка не пра развіцьцё арганізацыі, не пра прысягненне новых сяброў, распрацоўку новых ідэяў, праграмаў і г. д., а пра элемэнтарнае выжываньне ў андэграўндзе. І самае паганае, што нашае насельніцтва не разумее, што калі ты партызаніш "за нашу і вашу свабоду", то лясных братоў як мінімум прынята падкормліваць. Дык жа ж не - глядзі, каб яшчэ і не навалаілі "затое, што апазыцыя".

У выніку моладзевыя НДА толькі і займаюцца пошукамі сродкаў на харчаваньне, махнуўшы рукою на прамоцыю ўласнай арганізацыі, на арыгінальныя, нестандартныя кампаніі ці, напрыклад, на распрацоўку крэатыўнай драматургіі пратэстных акцыяў (лічыце, што пра акцыі вы не чыталі - крый Божа, яшчэ хто няправільна вытлумачыць...).

На ўсялякі выпадак падкрэсьлю: я нікога не абвінавачваю ў тупым "грантасмактаны". Проста хачу нагадаць, што большасці маладых людзей, мякка кажучы, не цікава назіраць, як НДашнікі здаваюць хлеб свой штодзённы ў барацьбе з азьвярэлым рэжымам. Ім на нашыя праблемы - ...з высокай горкі, бо сваіх хапае. Тут спрацоўвае другая частка клясычнага: "...і відовішчай!". Карацей, калі "пазнаннаму", усе (і ня толькі) пазнанчаныя вышэй прычыны катастрофічна зьнізілі інтарэс незаангажаванай маладзі да дзейнасці НДА. І гэта, у сваю чаргу, прывяло самі арганізацыі на ўзровень маргінальных, малалікіх паўпадпольных утварэнняў.

І толькі ня трэба зь пенай ля роту, як гэта любяць рабіць некаторыя лідэры маладзевага сэктару, раўці, маўляў, "вось жа мы ча-

мусьці знаходзім актыўную маладзь, далучаецца яна да дзейнасці нашай арганізацыі!". Крута!!! Толькі, пры ўсёй маёй павазе да дзейнасці маладзевага трэцяга сэктару, апошнім часам я амаль ня бачыў АДЭКВАТНЫХ сытуацыі маладых людзей, якія былі б гатовыя ахвяраваць сваім вольным часам дзеля незразумелых грамадzkіх "целарухаў". У лепшым выпадку такія "целарухі" сканчваюцца чаргой сэмінар-тураў, а ў горшым - 15 суткамі арышту. Ня ведаю, ці то такіх маладых людзей я бачыў занадта мала, ці то яны ўсё ж такі былі не зусім адекватныя таму, што адбываецца вакол іх... Усяго сем-восем гадоў таму адекватныя незаангажаваныя (не пабаюся гэтага слова) валам валі да энжэосаў, бо бачылі ў іх магчымасць цікава тусануцца, нешта прыкольнае прыдумаць і разам реалізаваць. Цяпер жа - дзякуючы з аднаго боку, дубаломам з БРСМу, з другога - НДашнікам, у якіх ужо сілаў няма што-небудзь прыдумляць, - у маладзевых колах само паняцьце "актыўнасць" пачіху абрастаете канатациямі, вядомымі з савецкіх часоў. Калі малады чалавек кажа, што ён грамадzkі актыўіст, значыць, ён ці "радыкальны апазыцыянэр, які бяздумна пойдзе на барыкады супраць Лукашэнкі" ці "БРСМавец, які пойдзе па касцяцах, каб трапіць у эстэблішмент рэжыму Лукашэнкі". Абое рабое...

Таму - і тут мы нарэшце падбіраемся да солі гэтага артыкулу - актыўны, крэатыўны малады чалавек стараецца на мець справы ні з першым, ні з другім лягерамі. І спрабуе самастойна реалізоўваць свае праекты, творчыя задумы, амбіцыі і г. д., абстрагуючыся ад актыўнага (у яго разуменны - адкрылага, амаль канфрантацыйнага) дэманстравання сваёй грамадзянскай пазыцыі.

Адразу адзінчы: такіх маладых людзей - актыўных, якія заўжды нешта хочуць рабіць, абы не сядзяць і не глядзець на ўсю ту пасыць вакол, без назалежніцкіх "тараканаў", але з досыць прагматичным поглядам на жыцьцё ў АРЛаўскай Беларусі - у краіне досыць шмат. І, як мне здаецца,

менавіта яны здольныя зрушыць сытуацыю зь мёртвага пункту. І туу сытуацыю, якая склалася ў моладзевым трэцім сэктары, і туу сытуацыю, якая апанавала ўсё грамадства.

Цікавасць да такой моладзі апошнім часам усё часцей прайўляе АРЛаўская каманда. І таму заклік "адсочваць лёс адораных маладых людзей", тых, "хто ўмее творча падыходзіць да працы", пазбягаяць у працы з такой моладзьлю "фармалізму і расыярушанасці" - можна парайць актыўна выкарыстоўваць і нам у нашай працы.

Такія "маладыя кадры" патэнцыйныя цікавыя БРСМ, які пры велізарным чалавечым рэурсе адчувае катастраfічны недахоп сувежых ідэяў, крэатыву, новага, прагрэсіўнага погляду на прапаганду сваіх каштоўнасцяў. Але мне чамусьці падаецца, што ў піку лукамолаўскім дысконтам, працы на нацыянальных будоўлях і рэкамэндатыўным лістам у ваенкамат, незалежнаму трэцяму сэктару ўсё яшчэ ёсьць што прапанаваць. Свабоду выбару і рашэнняў - як мінімум.

МАРАЛЬ

Няма чаго крыўдзіцца на СМИ, якія "толькі і робяць, што лажаюць, - прапанавалі б што самі!". "Лажаюць" - значыць, ёсьць за што! А прапанова будзе дурная і простая як граблі: давайце пасправаўм абстрагавацца ад сваіх непарушных каштоўнасцяў, выкінуць нафіг усе свае заскарузлыя, не адным годам працы правераныя ісціні - і толькі пасъля зірнем, што і як можна рабіць з сучаснай моладзьдзю. Банальная, але ісціна: толькі пасъля таго, як кожны з нас стане цікавым прынамсі самому сабе і сваім знаёмым, да нас змогуць пацягнуцца іншыя. Так што старайцеся...

Дарэчы, гэта мы дагэтуль іранізуем, съплюючы "Мы - беларусы, з братняю Русью..." Тыя, хто прыйшло і ідзе пасъля нас, выдатна ведаюць, як правильна паводле тэксту: "Мы - беларусы, мірныя людзі". Так што запомніце гэта, калі ласка...

Расклад сілаў

Агляд моладзевага руху у Беларусі

Дэпрэсіёны 2002 год найлепш перажылі моладзевыя НДА з буйных гарадоў, а вось многія сярэдняга памеру мястэчкі ды нямала раённых цэнтраў увогуле засталіся без арганізаваных структураў. Адной з прычынаў гэтага была натуральная міграцыя: зь вёсак і мястэчак моладзь з'яжджаля ў цэнтры мікрарэгіёнаў, дзе ёсьць сярэдняя навучальныя ўстановы ці філіі ВНУ і дзе прасцей праца—уладкавацца. Вярталіся паслья нямногія. Нямала з тых, хто застаўся ў малых мястэчках, пакрысе адышлі ад справаў — хтосьці дзеля вучобы і працы, а ў некаторых з'явіліся сем'і. Варты таксама згадаць і палітычную эміграцыю моладзевых актыўістаў, якая ўпрыгожыла «агалілі» некаторыя раёны і якая працягваеца дагэтуль (адзін з апошніх выпадкаў — эміграцыя кіраўніка віцебскага «Маладога фронту»).

Добрым каталізатарам дзеянасьці моладзі былі кампаніі выбараў у мясцовыя Саветы ў 2003 годзе. Нечаканаство для ўладаў сталася зъяўленыне ў рэгіёнах пэрспектывных, адукаваных маладых лідэраў, добрых арганізатаў. Нягледзячы на недэмакратычнасць выбараў, пара дзясяткаў маладых людзей сталіся дэпутатамі альбо калі і не прайшли, дык каменя на камені не пакінулі ад кандыдатаў ад улады. Тая выбарчая кампанія дала маладым актыўістам упэўненасць у сваіх сілах, распаліла іх у добрым сэнсе. Таму ўжо восеньню 2004-га некаторыя зь іх спрабавалі свае сілы на выбарах у Палату прадстаўнікоў, але на шляху з'явілася непераадольная

Аналізуочы сёньняшні стан моладзевых НДА Беларусі, нельга не згадаць 2001 год. Гэта быў час незвычайнага ўздыму моладзевага руху, калі па ўсёй краіне актыўізоўвалі сваю дзейнасць ужо існыя аб'яднанні, ініцыятывы і з'явілася нямала новых. Яны прымалі ўдзел у мабілізацыйнай кампаніі, у вулічных апазыцыйных акцыях, працавалі ў камандах дэмакратычных кандыдатаў. Ад презыдэнцкіх выбараў, якія праходзілі ў верасыні 2001 году, усе чакалі пераменаў, некаторыя ўспрымалі іх як «апошні бой», а на справе атрымалася вялікае расчараваныне. Тая параза дэмакратычных сілаў моцна падкасаля трэці сэктар, асабліва яго моладзвую частку. «Зачыстка», інспектаваная Міністрам, толькі дарабіла справу.

перашкода — масавыя фальсифікацыі. У бліжэйшай пэрспэктыве моладзевыя НДА іх лідэраў чакае новае выпрабаваныне — палітычная кампанія па выбарах президэнта краіны. Паўтарэнныя 2001 году нікто ня хоча.

САЛІГОРСКІ ДОСЬВЕД

Стан моладзевых НДА ў Менскай вобласці мала адрозніваецца ад іншых абласцей краіны. Агульнага і паўсюднага ўздыму няма, але асобныя ачагі актыўнасці ў наяўнасці.

У Вялейцы і Крупках працягваюць дзеянічаць моцныя арганізацыі **Аб'яднання беларускіх скаўтаў**. Нават паслья скасавання рэгістрацыі актыўісты АБС знаходзяць шляхі падыходу да вучнёўскай моладзі, праводзяць культурныя вечарыны, летнікі, гульні — карацей, ладзяць цікавы адпачынак пабеларуску. У Вялейцы ж дзеянічае НДА спартова-патрыятычнага кірунку — **«Волат»**, што арганізоўвае для вялейскай моладзі тэматычныя вечарыны і выдае газету.

Моцныя моладзевыя структуры даўжэйшы час існуюць у Барысаве. Напрыклад, ініцыятыва «**За чысты Барысаў**», якая праводзіла вясёлыя акцыі, сваёй адкрытасцю прыцягвала барысаўскую моладзь у грамадzkую дзейнасць. У горадзе знаходзіцца адна з наймацнейшых у краіне рэгіянальных структур — **«Зубра»**.

Моладзевая экалягічна ініцыятыва **«Экаскоп»** не абмяжоўваеца межамі роднага Жодзіна. Можна прыгадаць хаця б далучэныне актыву арганізацыі да акцыі Партыі БНФ супраць знаходжання на тэрыторыі нашай краіны расейскіх вайсковых аб'ектаў. Тады не абышлося без рэпрэсіяў з боку ўладаў: студэнты страцілі месцы навучаныня ў дзяржаўных установах. Вясной 2005 году актыўісты ініцыятывы разам зь сябрамі **«Маладога фронту»** ды іншых арганізацыяў правялі галадоўку супраць адлічэння ўзстановаў за грамадzkую дзейнасць.

Цікавая сітуацыя склалася з Салігорскам. Пакінуты сам-насам з сваімі моладзевымі проблемамі, шахтарскі горад выкрышталізаваў грамадzkі актыўных людзей. «**Тусоўкі па інтарэсах**» выраслы ў нешта больш арганізванае: беларускамоўныя вечарыны, нестандартныя флэшмобы, добры інтэрнэт-рэсурс...

Тыповая з'ява ня толькі для Менскай вобласці, але, мабыць, для ўсёй краіны — футбольныя фанацкія групоўкі. Апошнім часам зь імі спрабуе актыўна працаваць **«Правы альянс»**, які вырваўся за межы менскай кальцавой і пачіху абрастае рэгіянальнымі структурамі.

Што датычыць сталіцы, дык моладзевых структураў у ёй існуе нямала, толькі актыўнасць пра-

яўляюць асобныя зь іх. У апошніх вулічных апазыцыйных акцыях традыцыйна адзначыліся «Малады фронт», «Зубр», «Моладзь АГП» ды інш. Падчас акцыяў пратэсту супраць перайменавання менскіх праспектаў і вуліцаў сёлета заяўў пра сябе цэлы шэраг моладзевых ініцыятываў (можна згадаць «Вока», «Час»). У жніўні ў цэнтры ўвагі (праз гісторыю з палітычнымі мульцікамі) апынуўся «Трэці шлях». Некаторыя моладзевые структуры заангажаваны ў непалітычныя акцыі. Напрыклад, сябры грамадзкага аб'яднання «Этна» працуецца на аднаўленні Крэўскага замку, сюжэт пра які паказвала дзяржаўная тэлевізія.

УЗДЫМ НА ВІЦЕБШЧЫНЕ

Ці не самым актыўным рэгіёнам у пляне разывіцця моладзевага руху зьяўляецца Віцебшчына. Пасля застойнага пэрыяду ў моладзевым руху ў Віцебскай вобласці ў апошнія месяцы назіраецца пэўны ўздым: актыўізуючыя «старыя» НДА, узьнікаюць новыя ініцыятывы. Мабыць, гэта звязана з цыклічнасцю грамадзка-палітычнага жыцця ў Беларусі.

Асноўныя моладзевые грамадзкія аб'яднанні Віцебшчыны сканцэнтраваны ў абласным цэнтры, Воршы і Наваполацку. Гэта звязана з тым, што гэта буйныя прымесловыя асяродкі, дзе шмат актыўных «прастунутых» людзей, а таксама з тым, што тут ёсьць іншая рэсурсная база, напрыклад, у значнай ступені разывіты «дарослы» трэці сэктар ды працуецца палітычныя сілы, якім важна мець уплыў на моладзь.

Найважнейшымі кірункамі працы моладзевых НДА рэгіёну падранейшаму застаюцца інфармацыйная дзейнасць, культура, грамадзянская адукацыя і асьвета ў розных галінах, выдавецкая справа. Часам узьнікаюць праекты ў праваабарончым напрамку. Разывіццём мясцовых супольнасцяў спрабуюць займацца адзінкі з НДА (скажам, віцебскі «Верас»). Праглядаецца імкненне стварыць анатыфашистычкі супраціў (Аршанская анатыфашистычкая арганізацыя). Паступова разывіва-

еца сацыяльная сфера (тут лідзіруе «Ростань»). Менш увагі цяпер надаецца гендэрным проблемам у моладзевым асяродзьдзі. Амаль не праяўляецца экалягічная дзейнасць, бо няма моладзевых структураў, засяроджаных на такіх працы. Слабавата таксама з спартовымі і турыстычнымі праектамі.

У Віцебску, дзе найбольш разывіты моладзевы рух, ён трymаеца на «трох кітах»: Моладзевым грамадзкім аб'яднанні «Верас», Моладзевым культурна-адукацыйным цэнтрам «Ростань» і Моладзевай ініцыятыве Паўночнай Беларусі «Новая пльня». У Воршы актыўнічае Моладзевае грамадзкае аб'яднанне «Зывязь», У Полацку і Наваполацку дзейнічаюць студэнцкія, краязнаўчыя і культурніцкія суполкі, у тым ліку «Княжыч», «Усяслаў Чарадзей», «Крок разам». У рэгіёне таксама прысутнічаюць прадстаўніцтвы (філіі, арганізацыі, суполкі, асобныя сябры ці прыхильнікі) «Маладога фронту», «Маладой грамады», МХСС – МД ды некаторых іншых агульнанациональных і міжнародных структураў.

У пэрыяды ўздыму, як правіла, узьнікаюць новыя арганізацыі, групы ці ініцыятывы. Цяпер падобная карціна назіраецца ў рэгіёне і асабліва – у Віцебску (для прыкладу згадаем «25 кадар»). Чা-

стка новых НДА зьяўляецца з ініцыятывы «старых» моладзевых аб'яднанняў (у гэтым пляне апошнім часам найбольш актыўна паводзіць сябе «Новая пльня»). Частка моладзевых ініцыятываў, што ствараліся «да-рослымі» НДА пад пэўныя гранты, заяўкі ці праекты, зьніклі з поля зроку.

У сярэднім моладзевая НДА Віцебшчыны налічваюць ад 5 да 20 асобаў. Рэальная шматлікіх арганізацый практична няма. Відаць, адзінай структурай, якая аб'ядноўвала значную колькасць сяброў і прыхильнікаў, раней была ініцыятыва «Сёмая грань» (у пэўныя моманты яна магла мабілізаваць некалькі дзясяткаў чалавек).

Натуральна, што актыўнасць моладзевых арганізацый, груп ды ініцыятываў залежыць ад фінансавання. Калі грошай болей, то непараўнальная больш і працы. Да таго ж у трэці сэктар прыйшло нямана новых маладых людзей, многія з якіх працеваюць у папярэдніх выбарчых кампаніях. Цяпер, напрадвесні чарговых важных падзеяў, яны праяўляюць актыўнасць.

Калісці штогод у Віцебску, з ініцыятывы спачатку «Контуру», а потым «Верасу», ладзіліся рэгіянальныя і гарадзкія «круглыя стаўлы» дзеля аб'яднання моладзевага руху. Аднак вынік ад іх быў

амаль нулявы. Сёньня добры прыклад супрацоўніцтва і каардынацыі дзейнасці дэманструе Рада моладзевых арганізацыяў Аршаншчыны. У Віцебску ж можна назіраць стварэнне «тандэмаў»: «Новая плынъ» — «Верас», «Маладая грамада» — «Новая плынъ», «Ростань» — «Верас» і г. д.

ЦІ ЎДАСЦА «РАЗВАРУШЫЦЬ» СТУДЭНТАЎ?

Нельга сказаць пра здавальняючы стан моладзевага руху на Магіллёўшчыне. Праўда, у наяўнасці ёсьць багата арганізацыяў, што дзеюць на карысць дэмакратіі і незалежнасці, але каэфіцент карыснага дзеяньня іх застаецца невялікім. Гэта можна патлумачыць цэлым шэрагам аб'ектыўных і суб'ектыўных прычынаў.

На Магіллёўшчыне на сёньняшні дзень дзеюць філіі наступных агульнанацыянальных арганізацыяў: **Беларуская партыя свабоды**, **Задзіночаныне беларускіх студэнтаў**, Маладыя дэмакраты — Моладзевы хрысьціянска-сацыяльны саюз, «Грамадзянскі форум», **«Малады фронт» — Моладзь БНФ**, «Зубр», Маладыя сацыял-дэмакраты — «Маладая грамада», **«Гісторыка»**. Прэтэндуюць на «маладосьць» таксама магілёўская **«Новая зямля»** ды бабруйская **«Свая справа»**. Не прэтэндуе на «дэмакратычнасць», але яшчэ існуе суполка адной расейскай фашыстоўскай арганізацыі.

Лідэры мясцовай філіі БПС заўвяляюць пра цяперашні стан як пра стан нароччанья мускулаў і ўнутранай самаарганізацыі. Але паралельна актыўнічаюць на інфармацыйным полі: выдаюць бюлетэнь, распаюсоджваюць інфармацыйныя матэрыялы, супрацоўнічаюць з рэдакцыяй адзінай моладзевай газэты ў Магілёве — **«Звон»**.

ЗБС кіруеца «доўгай рукой» (бажко з Горак) лідэра — Ільлі Заранка. Тамсама праяўляеца і найбольшая актыўнасць гэтай перспектывай моладзевай арганізацыі. Сярод дзейнасці — культурніцкія, выдавецкія праекты, ладзіліся навуковыя канфэрэнцыі ды праваабарончыя сэмінары. Ак-

тыўнасць на перыфэрыі — гэта добра, але цікава, ці здолее ЗБС разварушыць студэнтаў абласнога цэнтра?

МД — МХСС трывала стаіць на сваіх лібральных каштоўнасцях. Шмат кантактаў-сэмінараў з замежнікамі, навучаньні сяброў арганізацыі палітычным тэхналёгіям, удзел у палітычных кампаніях. Мяцовая структура, якой кіруе Аляксей Губко, можа пахваліцца сваім дэпутатам у гарадzkім Савеце (такое дасягненне ёсьць толькі ў мяцовой філії БНФ).

«Грамадзянскі форум» — самая своеасаблівая арганізацыя Магілёва. Мае ў сваёй гісторіі дэпутата «палаткі» Навасіда — магілёўца, як вядома. На апошніх выбарах у «палатку» магілёўскі ГФ шакаваў грамадзкасць падтрымкай кандыдата ад уладаў. Але, як потым высьветлілася, гэта былі «людзі, выключаныя з шэрагаў арганізацыі»...

У маладых выхаванцаў БНФ, якія, дарэчы, у адрозненьніе ад Менску, ніколі не сварыліся з сваімі дарослымі калегамі, справы не сказаць каб ішлі ў гару. Некалькі зъменаў кіраўніцтва за кароткі час не дазваляюць наладзіць стабільную працу арганізацыі. Але мяцавы «Малады фронт» жыве, уздельнічае ў мерапрыемствах ды карыстаецца заслужаным аўтарытэтам сярод астатніх моладзевых НДА.

Можна пазайздросціць упартасці, ращучасці і ўменьню працаваць з інфармацыяй мясцовых «зуброў». Іх арганізацыя застаецца самай гучнай у Магілёве.

Сацыял-дэмакраты правялі самы актыўны год у сваёй дзейнасці. І звязана гэта з прыходам новага кіраўніцтва. Увесь гэты перыяд тро разы на тыдзень (аніякай іншай арганізацыя на маёй памяці не вытрымлівала такога графіку) МСД—МД ладзілі «круглыя сталы» для маладзі, апекаваліся мясцовымі культурнікамі, у межах чаго адбываліся і канцэрты, а таксама ладзілі прагляды-абмеркаваныні кінафільмаў, што мелі вялікую грамадзкую (мастацкую) каштоўнасць. Такім чынам ім удалося прыцягнуць багата моладзі (да 50 чалавек на асобна ўзя-

тым мерапрыемстве) ды аб'яднаць сяброў іншых арганізацыяў — найперш «маладафронтайцаў» ды сяброў «Гісторыкі». Менавіта адсюль выйшаў нядайна заснаваны Клуб аматараў беларускай музыкі.

Што тычыцца маладых гісторыкаў, дык іхная зусім маладая арганізацыя вельмі няблага стартавала. У яе склад увайшлі пераважна навучэнцы гімназіяў, ліцэяў, школаў, ды пры тым самых розных. Такім чынам, прадстаўнікі арганізацыі ёсьць у большасці навучальных установаў такога тыпу. Самым вялікім і амбітным праектам стала выданыне ў Магілёве газэты **«Звон»**, якая прайшла шлях ад звычайнай школьнай да агульнагарадзкой фармату А3 на 16 старонках, сталай рэдакцыяй і маладымі аўтарамі. На жаль, чарговая зъмена кіраўніцтва (усе сокі высмактаў ужо Менск!) наўрад ці станоўча адаб'еца на дзейнасці маладзёнаў.

«Свая справа» ўладарыць у Бабруйску. Большаясць мерапрыемстваў і падзеяў з грамадзкага жыцця не абыходзіцца бяз іхнага чыннага ўдзелу. Імкнецца падтрымліваць моладзевыя ініцыятывы і **«Новая зямля»**. Сюды часыцьком сыходзілася большасць нітачак, што звязвала маладых прадстаўнікоў трэцяга сэктару (і ня толькі маладых).

ПРА ТОЕ, ШТО ЗАСТАЛОСЯ ПАСЫЛЯ «КАТАСТРОФЫ»

Здаецца, з усіх абласцей найбольш аслабеў моладзевы рух на Гарадзеншчыне. Яшчэ ў канцы 1990-х у вобласці дзейнічалі дзясяткі аб'яднанняў і ініцыятываў, прычым немалы лік моладзевых НДА мелі легальны статус (яны ўваходзілі ў **«Раду-23»**). Аднак перарэгістрацыя 1999 году сталася катастрофай для моладзевага руху. З зарэгістраваных НДА па-за Горадняй засталося толькі Слонімскае моладзевае грамадзкае аб'яднанье **«Ветразь»**. Сытуацыя, дарэчы, мала зъмянілася і цяпер. Ня радуе і той факт, што і незарэгістраваных моладзевых арганізацыяў у вобласці вельмі мала, а тыя, што ёсьць, мала актыўныя. Шмат тут залежыць ад наяўнасці ў раё-

нах здольных моладзевых лідэраў. Напрыклад, у Мастах моладзевая праца вядзеца пад кіраўніцтвам Алея Зарамбюка, дэпутата мясцовага Савету і кіраўніка Гарадзенскай абласной арганізацыі «Маладога фронту».

Цэнтрам моладзевага руху Гарадзенчыны застаецца Горадня. Тут дзейнічае Моладзева грамадзкае аб'яднанье «Маладыя сацыял-дэмакраты – Маладая Грамада», «Малады фронт». Апошнім часам грамадоўцы працујуць пераважна ў галіне навучаньня, арганізацыі летнікаў для моладзі, началі выдаваць свой інфармацыйны бюлетэн். У ліпені на Гарадзенчыне працеваў летнік для дзяцей і моладзі, які быў арганізаваны «Маладымі сацыял-дэмакратамі – Маладой Грамадой» сумесна з моладзевым аб'яднаннем «Сокалы» і Незалежным прафсаюзам вытворчага аб'яднанья «Азот». Акрамя таго, «маладафронтавцы» не забываюцца пра вулічныя акцыі. У студэнцкіх асяродках Гарадні ўжо шмат гадоў вядомая дзейнасць Аб'яднанья маладых навукоўцаў «ВІТ».

ЗАГАРТОЎВАЮЦА МАЛАДЫЯ КАДРЫ

Безумоўна, цэнтрам моладзевага руху на Гомельшчыне зьяўляецца абласны цэнтар, дзе з 1997 году існуе Гомельская рэгіянальная грамадзкая арганізацыя Моладзевы цэнтар «Гарт». Гэтая арганізацыя зьяўляецца рэсурсавым цэнтрам для моладзі, дапамагае ў выданні моладзевых бюлетэнёў, праводзіць мерапрыемствы адукатыўнага і выхаваўчага характару. Застаецца спадзяванца, што адна з галоўных мэтаў «Гарту» – павышэнне грамадзянскай актыўнасці моладзі Беларусі – спрадзіцца і на Гомельшчыне зьявіцца новыя моладзевые лідэры, новыя арганізацыі і ініцыятывы.

У Гомелі часам вельмі актыўна дзейнічае грамадзкая ініцыятыва «Лімон», якая праводзіць арыгінальныя акцыі, распаўсюджвае ўласную друкаваную прадукцыю, мае свой сайт у Інтэрнэце.

Актыўнасць моладзі па-за Гомелем абмежаваная. Прычына

гэтага і ў недахопе на месцах актыўных людзей, і ў перашкодах, якія чыняць улады непадкантрольнай ім актыўнасці моладзі, і ў недахопе альбо поўнай адсутнасці фінансаваньня, без якога моладзевыя НДА ня могуць разгарнуць сваю дзейнасць.

ВЫЖЫВАНЬНЕ Ў НЕСПРЫЯЛЬНЫХ УМОВАХ

За апошніяе дзесяцігодзінды спектар грамадzkіх арганізацыяў Берасцейшчыны пашырыўся. Разам з тым вырас і іх прафэсійны ўзровень: НДА сталі праводзіць маніторынг грамадзкой сітуацыі, спрабавалі больш шчыльна супрацоўнічаць зь мясцовымі ўладамі і прэсай, кантактаваць зь іншымі грамадzkімі арганізацыямі. Некаторы час добрымі адносінамі з уладамі маглі пахваліцца сябры БАМГА «Сузор’е», якія на працягу 2000–2004 гадоў праводзілі летнікі дзеля добраўпаратковання гораду і кляштару бэрнардзінак у Берасцейскай крэпасці. Аднак, напэўна, уздел лідэра арганізацыі Зыміцера Шыманскаага ў мінулагодніх выбарах сапсаваў гэтыя адносіны, паставіўшы «Сузор’е» ў лік «нядобранадзейных». Сумесна з «Сузор’ем» працуе Фонд падтрымкі моладзевых ініцыятываў «Дзедзіч».

Галоўная проблема, якая стаіць перад большасцю НДА, у тым ліку і моладзевымі, – выжыванье

не ў сёньняшніх грамадзка-палітычных умовах. Некаторыя моладзевые арганізацыі, як «Зубр» ці «Малады фронт», не цураюцца палітыкі. Іншыя, баючыся рэпрэсіяў з боку ўладаў, наадварот, сканцэнтраваліся на непалітычнай дзейнасці.

Моладзевыя ініцыятывы зъяўляюцца ня толькі ў вялікіх гарадах, але і ў малых мястчэках. Напрыклад, у Кажан-гарадку зъявілася моладзевая ініцыятыўная група «Кажан».

Берасцейскія ўлады не хаваюць сваёй падтрымкі ляяльных моладзевых арганізацыяў. Сёлета ў сакавіку начальнік аддзелу па спраўах моладзі Жабінкаўскага райвыканкаму на старонках «Сельскай праўды» паведаміў, што са сродкаў раённага бюджету на моладзевыя праграмы ў 2005 годзе прадугледжана выдзяліць 2970 тыс. рублёў, «у тым ліку на ўтрыманье арганізацыі БРСМ – 1200 тыс. рублёў».

Такім уяўляеца нам сёньняшні расклад сілаў у моладзевым руху Беларусі. Ёсьць усе падставы чахаць яго ўздыму у бліжэйшы год. Прычым, для ўладаў гэта можа быць вялікая неспадзянка: залаўожвалі, запалохвалі, «зачышчалі», а моладзь не паддаеца, да волі імкненца.

У падрыхтоўцы матэрыялу прымаў ўдзел Сяргей Клімович, Андрусь Сухаверхі, Андрусь Кавалёў, Юрась Сцяпанаваў, Зыміцер Паталятаў

{ ДАРЭЧЫ }

“Нефарматнае” выданье “Новай плыні”

У межах праекту па развіціі актыўнасці маладога пакаленія Віцебшчыны моладзевая ініцыятыва Паўночнай Беларусі “Новая плыні” заснавала месячнік “Нефармат”. Газэта пазыцыянуе сябе як “выданье для тых, хто думае самастойна”.

На пачатку плянавалася, што газета “Нефармат” стане друкаваным органам “Новай плыні”, аднак у працэсе стварэння яна набыла “незалежны ад арганізацыі статус”. Выдаўцы спадзяванца, што іх намаганы будуть накіраваныя на інфармаваныя чытачоў аб розных праявах жыцця, “на расфарбоўку прабелаў у выхаваныні і навучаньні, на абуджэнні нязгоды, крытыкі, спрэчкі” і, значыць, уласнай думкі кожнага канкрэтнага індывіду.

Вітальд Гамбровіч

Алена Талапіла:

«Некаторых студэнтаў уціск прыводзішь да актыўнай грамадзкай пазыцыі»

У траўні на зьезьдзе Задзіночання беларускіх студэнтаў (ЗБС) адбылася зъмена кіраўніцтва. Тры гады арганізацыяй кіравала Вольга Кузьміч, цяпер ёй на зъмену прыйшла Алена Талапіла, студэнтка Беларускага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэту. Сёньня новая старшыня ЗБС адказвае на пытанні карэспандэнта «Асамблеі».

— Што новага Вы прынеслі ў ЗБС? Чаму менавіта Вашу праграму падтрымала большасць удзельнікаў зъезду?

— Зъезд ЗБС быў адметны тым, што адбылася зъмена пакаленіння. Разам з новай старшынёй прыйшла і амаль цалкам новая каманда. Натуральна, у нас шмат плянаў. У маёй праграме асноўнымі пунктамі былі правабарончая, адукацыйная і міжнародная дзейнасць. Правабарончая дзейнасць важная, бо студэнты павінны ведаць, што ў выпадку ціску, рэпрэсіяў яны не застануцца сама-сам са сваімі праблемамі, што ёсьць падтрымка, што хтосьці готовы змагацца за іх права. Будзем праводзіць і навучанье — як для сяброў арганізацыі, так і для студэнтаў, незаангажаваных у грамадzkую дзейнасць. Прычым будзем рабіць стаўку на тыя галіны, якія раней не закраналіся.

— Сапраўды, у цяперашні час вельмі актуальнай сталася праблема абароны сяброў арганізацыі, выключаных з ВНУ, аштрафаваных за ўдзел у акцыях і г. д. Як кіраўніцтва ЗБС мяркую яе вырашань?

— На дадзены момант выпадак выключэння аднаго нашага сябра быў ужо досыць даўно. Мы

спрабуем не даводзіць да такіх скрайнасцяў, а нейкім чынам нават робім ціск на дэканат, які цісьне на наших студэнтаў... Звычайна яны хочаць незадзялжна напіснуць на студэнта, і наша асноўная задача палігае ў тым, каб патумачыць студэнтам, як сябе паводзіць у гэткай ситуацыі.

— У пачатку лета стала вядома, што міністар адукацыі падпісаў загад «для службовага карыстаньня», паводле якога палітычна ангажаваных студэнтаў будуть выключаць з ВНУ. Чаму не было ніякай рэакцыі на зьяўленне гэтага дакументу з боку ЗБС?

— Не было афіцыйнай заявы Рады, быў толькі зварат да наших сяброў па ўнутранай рассылцы. Таксама зявілася інфармацыя на сایце studenty.by, зь якім супрацоўнічае вельмі шмат зэбэссаўцаў. Афіцыйная заява не была прынятая з шэрагу тэхнічных прычынаў: немагчыма было ў той момент сабраць кворум Рады. Але пра гэты зварат мы згадваем, калі даем інфармацыю пра ўціск на наших сяброў.

— А студэнты пра яго ведаюць?

— Заангажаваныя студэнты ведаюць. У пачатку лета многія студэнты разъехаліся... Хтосьці хоча два месяцы адпачыць, хтосьці — папрацаваць. А загады будуць усіх хваляваць толькі ўвесень.

— На Ваш погляд, гэты ўціск, які ўвесі час расцеце, паўплывае на актыўнасць студэнцтва?

— Уплыў можа быць разнаплянавы. Кагосці ён запужае, і яны чатыры разы падумаюць, перш чым ісці на нейкую акцыю. Мне здаецца, для актыўных студэнтаў, якія ўжо сустракаліся з уціскам, гэты загад нічога не зъмяніў, бо на паперы выказанае тое, што ўжо адбываецца на працягу некалькіх апошніх гадоў. А на кагосці гэта паўплывае такім чынам, што яны адкажуць яшчэ большай актыўнасцю. Некаторых студэнтаў уціск прывядзе да актыўнай грамадзкай пазыцыі.

— Якія мэтады выкарыстоўвае ЗБС для прыцягнення ў арганізацыю новых сяброў?

— Нейкая частка людзей прыходзіць праз контакты з нашымі сябрамі, пасыля размоваў, распаведаў пра арганізацыю. Частка прыходзіць пасыля акцыяў, а значная частка — пасыля нейкіх культурных імпрэзаў (канцэртаў, вечарын, святкаваньняў).

— Вашая арганізацыя мае філіі ва ўсіх рэгіёнах Беларусі?

— ЗБС дзейнічае не ва ўсіх рэгіёнах. Цяпер у нас няма суполкі ў Гомельскай вобласці, а раней яна там была. Існуе праблема з тым, што людзі сканчаюць ВНУ і на нейкі час перарываецца дзейнасць суполкі. Але на Гомельшчыне ўжо маем людзей, якія імкнунца стварыць суполку ЗБС.

— Ці можна сказаць, колькі сяброву сёняня ў ЗБС?

— Блізу тысячы.

— ЗБС збораеца браць актыўны ўдзел у палітычных акцыях і больш засяродзіцца на вырашэнні выключна студэнцкіх праблемаў?

— ЗБС паводле вызначэння непалітычная арганізацыя. Але мы не забараняем нашым сябрам удзельнічаць у палітычных акцыях, кампаніях, у якіх арганізацыя афіцыйна ня ўдзельнічае. А вось у грамадzkих акцыях, як у акцыях супраць перайменавання менскіх вуліц і праспектаў, будзем браць удзел. Студэнты акрамя сваіх вузкіх праблемаў шкавяцца і грамадzkімі праблемамі. Таму мы ня будзем замыкацца на змаганьні за тое, каб у інтэрнаце цэлы дзень працаваў душ.

Размаўляў
Сяргей Клімович

Моладзь дае прыклад яднаньня старэйшым

У ліпені 2005 г. у беларускім моладзевым сацыял-дэмакратычным руху адбылася падзея, якую можна назваць гісторычнай. Разъяднаная ў свой час палітыкамі, моладзь гэтага кірунку паслья больш чым году перамоваў, дыскусія ў ўзгадненіні ўзнайшла паразуменіне.

Аб'яднаўчы зъезд дэзвюх моладзевых сацыял-дэмакратычных арганізаціяў — МГА «Маладыя сацыял-дэмакраты» і Беларускай сацыял-дэмакратычнай моладзі «Маладая Грамада» — прайшоў 3 ліпеня ў ваколіцах Менску. Вынікам гэтага форуму стала ўтварэнне новай моладзевой арганізацыі з назвай Моладзева грамадзкае аб'яднаньне «Маладыя сацыял-дэмакраты — Маладая Грамада».

Калі звярнула да гісторыі, дык ідэя стварэння моладзевой сацыял-дэмакратычнай арганізацыі ўзынікла ў 1994 г. з падачы выпускніка гістарычнага факультэту БДПУ менчука Васіля Абраозускага. Праз год такая арганізацыя зьявілася пад назвай «Маладая Грамада». Яна афіцыйна атрымала рэгістрацыю ў Мінісцерстве ў 1996 г. У дакументах пазначана, што кіраўніком арганізацыі зьяўляецца Павал Знавец. У далейшым на чале «Маладой Грамады» стаў студэнт Сяргей Марцалеў, які неўзабаве быў змушаны зъехаць з Беларусі з прычыны перасылду ўладаў за грамадзка-палітычную дзейнасць. Пасля Марцалева «Маладую Грамаду» ачоліла Тацяна Алесяна, якая кіравала арганізацыяй да 2004 г.

Аднак кіраўніцтва Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада) лічыла, што маладыя сацыял-дэмакраты павінны падпарадкоўвацца партыйнай дысцыпліне і не праяўляць ніякай самастойнасці. Пэўная частка моладзі не пагадзілася з такім прынцыпамі працы ды заявіла, што «Маладая Грамада» — гэта арганізацыя, якая мае права

Валянцін Аскірка

на самастойную дзейнасць. Раскол адбыўся ў 1999 г. З той часткі маладых людзей, што засталася пад уплывам БСДП (НГ), была створаная арганізацыя МГА «Маладыя сацыял-дэмакраты». Яе ўзначальвалі Марына Азаронак і Павал Гормаш. Двойчы былі спробы зарэгістраваць яе ў органах юстыцыі, але безвынікова.

Зьяўленыне дэзвюх моладзевых арганізаціяў сацыял-дэмакратычнай арыентацыі з былых паплечнікаў, якія працуяць у адным кірунку, сталася для многіх нечаканасцю. Ідэя аб'яднаньня залунала ў паветры ў 2003 г. Праз год на чале «Маладой Грамады» стаў кіраўнік Гарадзенскай арганізацыі маладыя выкладчык мясцовага дзяржаўнага ўніверситету імя Я. Купалы Валянцін Аскірка. Неўзабаве, згодна з рашэннем суду, «Маладая Грамада» перастала юрыдычна існаваць. Афіцыйная дзейнасць яе была забароненая, але яна працевала, як працевалі і Маладыя сацыял-дэмакраты. З гэтага моманту адбылося паскарэнне рэалізацыі ідэі аб'яднаньня.

19 сінтября 2004 г. узьнік аргамітэт па аб'яднаньні. На працягу восьмі месяцаў ішла напружаная праца дзеля ўзгаднення прынцыпаў аб'яднаньня. І гэтая справа была зроблена ўдала. Усе спреч-

ныя пытаныні былі вырашаныя яшчэ да пачатку аўяднаўчага зъезду.

2 ліпеня 2005 г. моладзевыя арганізацыі правялі ўласныя зъезды, на якіх афіцыйна ўхвалілі ідэю аб'яднаньня і зацвердзілі папярэдне ўзгодненныя кандыдатуры на кіраўнічыя пасады будучай аўяднанай арганізацыі. Былі вылучаны дэлегаты на аўяднаўчы форум.

Сам форум адбыўся на наступны дзень. З 71 вылучанага дэлегата на зъездзе прысутнічалі 68. Гэта былі прадстаўнікі амаль 40 арганізаціяў з усіх Беларусі, у тым ліку з усіх абласных цэнтраў. Аб'яднаўчы зъезд пачаўся з урачыстага падпісання «Пагаднення аб аб'яднанні МГА «Маладыя сацыял-дэмакраты» і БСДМ «Маладая Грамада». Затым выступіў міжнародны сакратар МСД Зыміцер Крук, які прапанаваў новую назуву — Моладзева грамадзкае аб'яднаньне «Маладыя сацыял-дэмакраты — Маладая Грамада». За гэту пропанову прагаласавалі 58 дэлегатаў, адзін быў супраць, а 9 устрымаліся. Так была ўтвораная новая моладзевая арганізацыя. Разумеючы, што на сёньняшні дзень зъдзейсніць рэгістрацыю арганізацыі ў органах юстыцыі немагчыма, зъезд вырашыў не прымаць бессэнсоўных спрабаў легалізацыі. Як форма арганізацыі працы была прынятая клубная систэма. Замест старшынъ суполак будуть абірацца каардынаторы.

На зъездзе былі прыняты Статут новаўтворанай арганізацыі і «Этычныя прынцыпы». Кіраўнічым органам МГА стаў Выканаўчы камітэт, у склад якога былі абраны сем чалавек. Кіраўніком арганізацыі ўдзельнікі аўяднаўчага зъезду абрали Валянціна Аскірку, пасаду генэральнага сакратара заняў менчук Уладзімер Севярын.

Старшыня навастворанай моладзевай арганізацыі Валянцін Аскірка ў сваім заключным слове павіншаваў усіх прысутных з паспяховым завяршэннем працэсу аб'яднаньня і адзначыў, што «гэта падзея сталася адной з самых значных падзеяў у сацыял-дэмакратычным руху за апошні час». Язэп Палубятка

Янукевіч і Буш

Маладыя беларускія палітыкі ўсё часцей рэпредзантуюць дэмакратычныя партыі на міжнароднай арэне.

19 ліпеня намеснік старшыні Партыі БНФ Аляксей Янукевіч браў удзел у «круглым стале», які праходзіў у Вашынгтоне ў Белым доме. У прысутнасці презыдэнта ЗША Джорджа Буша ён прачытаў даклад пра сітуацыю ў Беларусі. Дж.Буш падышоў да А.Янукевіча ды «выказаў падтрымку і задавальненне працэсам аб'яднання беларускіх дэмакратычных сілаў». У Вашынгтоне Янукевіч прымаў удзел у сустрэчы лідэраў Міжнароднага дэмакратычнага звязу, які аб'ядноўвае правацэнтрыстыкія партыі ўсяго свету, паведамляе прэс-служба Партыі БНФ.

Пазытыўны настрой на перамены

Як мы паведамлялі ў мінулым нумары, у канцы траўня адбыўся візит у Вашынгтон і Нью-Ёрк двух прадстаўнікоў моладзевага няўрадавага сэктару Беларусі — Вольгі Стужынскай, брусельскай каардынаторкі грамадзкой ініцыятывы «Мы помнім», і Сержку Салаша, лідэра грамадзкой ініцыятывы «Зачысты Барысаў!». Сустрэчы былі арганізаваныя сусветнавядомай праваабарончай арганізацыяй «Міжнародная ліга па правах чалавека», якая мае адмысловы статус пры Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Пра свой візит у ЗША распавядае ў сваім допісе С.Салаш.

На працягу тыдня адбылося каля 20 сустрэчаў у самых розных дзяржаўных і недзяржаўных установах Амерыкі. Найперш трэба вылучыць сустрэчы ў Сінаце з памочнікамі сэнатарап: Лугара — ад Рэспубліканскай і Байдэна — ад Дэмакратычнай партыі ЗША, а таксама ў Дзярждэпартамэнце. Мы мелі сустрэчы з прадстаўнікамі вядучых амерыканскіх сродкаў масавай інфармацыі (газэты «The Hill», «Washington Post», «Wall Street Journal», тэлеканал «WNET» і інш.), цэлым шэрагам упльывовых няўрадавых арганізацый ЗША, сярод якіх варта згадаць Human rights watch, Human rights first!, OSI, IRI, NDI і інш. Госыці зь Беларусі прынялі ўдзел у інтэрв'юным шоў на радыё «Голос Амерыкі» і брыфінгу на радыё «Свабодная Эўропа», сустракаліся з былим амбасадаром ЗША ў Беларусі Майклам Козакам. У канцы візыту адбылася сустрэча з прадстаў-

ніцай беларускай дыяспары ў Амэрыцы А. Орсай-Рамана.

Падчас сустрэчаў амэрыканскі бок выказваў адкрытую зацікаўленасць у развіціці дэмакратычных працэсаў у нашай краіне і праяўляў глыбокую заклапочанасць мэтаскіраваным удушэннем асноўных грамадзянскіх правоў і свабодаў. Амэрыканцаў шчыра цікавіла пытаньне, як паўплывалі на ўнутраную сітуацыю ў Беларусі нядайнія дэмакратычныя перамены ва Ўкраіне і Грузіі. Практычна аніводная сустрэча не абышлася без падобнога кшталту пытаньняў.

Жадаючы нашаму народу як мага хутчэйшага пазбаўлення ад ярма дыктатуры, прадстаўнікі ўпльывовых амэрыканскіх інстытуцый выяўлялі разуменне таго, што ў Беларусі сітуацыя можа развязвацца па больш складаным сценары, чым гэта было летасць ва Ўкраіне. Гэтым самым было праяўлена жаданне працаваць з грамадзянскай супольнасцю Беларусі пры будзь-якім развіціці сітуацыі ажно да поўнай перамогі дэмакраты ў нашай краіне.

Варта адзначыць, што падчас сустрэчаў была яскрава засведчаная пільная зацікаўленасць ЗША сітуацыяй у Беларусі. Вялікая колькасць удзельнікаў падчас сустрэчаў, брыфінгаў, прэсавых канфэрэнцый, шматлікі і рознабаковыя пытаньні, праява ведання і разумення нашай сітуацыі, агульны пазытыўны настрой на перамены ў Беларусі ёсьць неаспречным доказам таго, што ў ЗША адсочваюць працэсы, якія адбываюцца ў нашай краіне, і гатовыя аказаць сур'ёзную доўгатэрміновую падтрымку ў справе аднаўлення свабоды і дэмакраты ў Беларусі.

Патрэба плюралізму

*Рада выступае супраць
манапалізацыі моладзевай сферы*

У нашай краіне моладзьдзю лічацца людзі ад 16 да 31 году. Кожны пагодзіцца, што гэта самы цікавы пэрыяд жыцця. А што рабіць, калі энэргію і час няма куды падзець? Жыцьцё становіща шэрым і нецікавым. Ня грэюць нават вясёлкавыя рэпартажы на БТ аб высокіх “дасягненнях дзяржаўных моладзевых арганізацыяў”: “пад Лагойскам адбыўся экалаігічны лягер”, “моладзь БРСМ працуе на будоўлі Нацыянальнай бібліятэкі”, “піянеры павіншавалі вэтэранаў” і г. д. Ці стаіць за гэтым нейкая рэчаіснасьць – праца і справы, якія маглі б напоўніць штодзённае жыцьцё беларускіх маладых людзей? Факты кажуць пра адваротнае.

На пачатку 1990-х гг. наваствораныя беларускія моладзевые арганізацыі занялі сваё годнае месца ў дзяржаўной палітыцы. Беларусь прыняла ёўрапейскую мадэль працы з моладзьдзю на дзяржаўным узроўні. Нашым грамадzkім актывістам удалося зрабіць тое, чаго ня здолелі зрабіць моладзевые лідэры ні ва Ўкраіне, ні ў Рәссеі. Эўрапейская мадэль мае на ўзве раўнапраўнае супрацоўніцтва двух суб'ектаў – дзяржавы і няўрадавых арганізацыяў. Дзяржава праводзіць моладзевую палітыку праз няўрадавыя арганізацыі, а арганізацыі ў сваю чаргу лабіруюць інтэрэсы моладзі перад дзяржавай. Такое ўзаемадзеянне спрыяе балансу і раўнавазе ў моладзевой сацыяльной сфэры.

Гэты працэс ішоў паступова і лягічна. У 1994 г. узьнікла ідэя стварэння Нацыянальнай рады

моладзевых арганізацыяў, якая павінна была аб’яднаць моладзевыя арганізацыі і стаць іх паўнапраўным прадстаўніком. Працэс старэння Рады завяршыўся да 1997 г. Рада стала рэальнай плятформай, на якой гуртаваліся моладзевые арганізацыі, незалежна ад сваіх палітычных перакананьняў і сферы дзеянасьці. Яна мусіла працаваць для моладзі і адстойваць яе інтэрэсы.

Адным з кірункаў дзеянасьці Рады было лабіраванье інтэрэсаў у галіне моладзевай палітыкі на дзяржаўным узроўні. Партнёрам у гэтым некаторы час зьяўлялася Міністэрства па справах моладзі. Цяпер гэта ўстанова пераўтварылася ва Ўпраўленье па справах моладзі пры Міністэрстве адукацыі, эгубіўшы пры гэтым вельмі шмат сваіх функцыяў і ававязкаў. “Гэта вельмі невялікі “масток”, які, на мой погляд, не спраўляецца з ролій дзяржаўнага органу ў справах моладзевай палітыкі, – кажа Святлана Карапёва, старшыня прэзыдыуму Рады моладзевых і дзіцячых грамадzkіх аб’яднанняў. – Я ўпэўненая, што цяпер адываеца манапалізацыя моладзевай сферы. Створаны Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі. Мы гэтую арганізацыю, натуральна, лічым праддзяржаўнай, бо яна атрымоўвае дзяржаўнае фінансаванье”.

Філёляг паводле адукацыі, магістар бізнэсу і адміністравання, Святлана Карапёва сама сябе называе “адыёзнай асобай” у беларускім трэцім сэктары. У недзяржаўным грамадzkім руху яна працуе з 1989 г. Першая ў рэспуб-

ліцы моладзевая арганізацыя “Next stop – new life” была створаная пры яе актыўным удзеле. Вось што гаворыць Святлана Карапёва:

“Асноўная каштоўнасць, якая заўсёды была ў Радзе, – гэта прыхільнасць да ёўрапейскай мадэлі моладзевай палітыкі. Мы так і працавалі зь Дзяржаўным камітэтам па справах моладзі да пэўнага часу. І гэтая супрацца мела плён: мы дамагліся прыняцця Закону аб моладзевых арганізацыях. Па сёньняшні дзень, згодна з гэтым законам, моладзевые арганізацыі не павінны плаціць падатку пры регістрацыі. Таксама пры нашым удзеле быў створаны Моладзевы фонд. Праўда, цяпер ён працуе толькі на адну ўсім вядомую арганізацыю. У 2000 годзе была прынята праграма “Моладзь” на 2000–2006 гады. Распрацоўнікамі гэтай праграмы былі сябры і спэцыялісты Рады. Цяпер я могу канстатаваць, што праграма ўжо дэфармаваная і да 2006 году выкананая ня будзе”.

Рада моладзевых і дзіцячых аб’яднанняў зьяўляеца паўнапраўным сябром упływowых міжнародных моладзевых арганізацыяў. Сяброўства Рады ў Эўрапейскім моладзевым форуме стала “косткай у горле” для БРСМаўскіх функцыяняраў. Каб пераняць удзел у гэтай упływowай міжнароднай структуре, лідэрамі Саюзу моладзі быў створаны Камітэт моладзевых арганізацыяў. Яго стварэнне мела на мэце заняць месца Рады на міжнародным полі. У Камітэт, спыніўшы сваё сяброўства ў Радзе, увайшлі некаторыя арганізацыі, напрыклад прадстаўніцтва ЮНЭСКА, “Ліга добрахвотнай працы”, піянеры. У прыватных гутарках лідэры гэтых арганізацыяў прызнаюцца, што іх рашэнне было абумоўлена ціскам і рознага кшталту папярэджаньнямі.

Тым ня менш, многія арганізацыі прынцыпова застаюцца з Радай. “Падседзець” Раду на міжнародным полі ў Камітэту моладзевых арганізацыяў не атрымалася. Арганізацыя захавала сваё сяброў-

ства ў міжнародных структурах і, больш за тое, ня страціць яго нават у выпадку ліквідацыі ўладамі. Рада мае права голасу і магчымасыць упłyваць на эўрапейскую моладзевую палітыку. А БРСМ, праз сваю пазыцыю, па-ранейшаму мае вялікія абмежаваныні ў сваіх міжнародных кантактах. Да пэўнага часу да меркаваньняў спэцыялістаў Рады прыслухоўваліся дзяржаўныя чыноўнікі ў Беларусі.

Цяпер у Раду ўваходзіць 15 рэспубліканскіх грамадзкіх арганізацыяў. Усяго арганізацыяў, зь якімі вядзеца праца, больш за 80. Яны маюць вельмі розныя напрамкі: экалаўгічныя, культурніцкія, краязнаўчыя. Але сённяня іх паўнавартаснае існаваньне пад пагрозай. Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі мае беззліч дзяржаўных прывілеяў, на яго ідуць усе дзяржаўныя сродкі. Этім парушаецца першы Закон аб моладзевай палітыцы Рэспублікі Беларусь, прыняты ў 1993 г. Згодна з гэтым Законам, дзяржава абавязаная фінансаваць усе моладзевыя арганізацыі.

Акрамя гэтага любая моладзевая арганізацыя цяпер мае вельмі шмат штучных перашкодаў дзеля таго, каб зладзіць нейкія мерапрыемствы ці акцыі. Патрабныя бясконцыя дазволы і даведкі. Праблемаў зь фінансаваньнем ня мае БРСМ, аднак у яго ёсьць праблемы больш сур'ёзныя. С. Карапёва лічыць, што менавіта БРСМ будзе несыці адказнасцю за ту ю палітыку, якую ён цяпер праводзіць. Прэ такую іх "працу" гадуеща пакаленіне, арыентаванае на каўбасу, скварку і выпіўку. "І тое, што па горадзе цяпер ходзіць велізарная колькасць п'яных, дэградаваных, тупых маладых людзей, паказвае нам, што БРСМ не спраўляецца з сваімі абавязкамі, якія раней выконвалі малыя лякальныя моладзевыя арганізацыі. Выціснуўшы іх з поля дзейнасці і выставіўшы адзінага манапаліста, дзяржава спрыяе заняпаду моладзі", — гаворыць С. Карапёва.

У Радзе і цяпер адкрытыя да дыялёгу, дзеля таго каб абмяркоў-

ваць пытаныні — хто такі грамадзянін? якім ён павінен быць? Але пазыцыя актыўістаў гэтай арганізацыі і пазыцыя БРСМ — гэта дзівye розныя рэчы. Тут гавораць аб сапраўдным грамадзяніні і сапраўдным патрыёце, а не рыхтуюць танны сацыяльны матэрый дзеля вырашэння толькі адной задачы — захаваньня ўлады.

Як у Радзе працуеца з моладзевымі лідэрамі? Чаму менавіта іх праца эфектыўная? Усё вельмі

БРСМ — гэта дзяржаўны інстытут, менавіта таму, што там няма гэтага добраахвотнага пачатку і энтузіязму

проста. "Любіць і паважаць" — вось галоўны прынцып. Рада — гэта трывесна, праз якую маладыя людзі маюць магчымасыць казаць аб сваіх праблемах і патрабаваннях. На думку актыўістаў Рады, БРСМ ніколі ня будзе паспяхова працеваць на лякальным узроўні, колькі б сакратароў у інстытутах і вучэльнях у яго ні сядзела. Гаворыць Святланы Карапёва:

— Прырода лідэра зусім іншая. Яна не такая, якую нам сённяня навязваюць. Першы крытэр — валянтэрства. Мы кажам, што БРСМ — гэта дзяржаўны інстытут, менавіта таму, што там няма гэтага добраахвотнага пачатку і энтузіязму. Матывацыя дзеля валянтэрскай працы зьяўляеца тады, калі людзі маюць нейкую вар'яцкую цікавасць да нечага і сілы гэта зрабіць.

— А якую матывацію да працы пропануюць няўрадавыя арганізацыі?

— Мы кожнаму пропануем рабіць тое, што яму цікава на яго мясцовым узроўні. Маладыя чалавекі бачыць нейкую праблemu і арганізоўвае групу людзей дзеля яе вырашэння. Усё гэта ён можа зрабіць толькі на падставе свайго пэрсанальнага інтарэсу. Калі чалавек зможа вырашыць гэту праблemu, ён пачне сябе паважаць. За-

тым абавязкова побач зьявіцца нехта іншы, каму гэта таксама будзе цікава, утворыцца група аднадумцаў. Усё пачынаецца з дому, з атачэння, а пасыля толькі прыходзіць разуменне такіх рэчаў, як Радзіма, павага да яе, абарона і дабрабыт. Калі чалавек ня мае съядомасыці грамадзяніна, ніякая ідэалёгія яму ў гэтым не дапаможа. Ён проста становіцца танным сацыяльным рэурсам.

Сённяшняя сітуацыя — гэта не пытаныне прапаганды. Гэта вялікая адказнасць, якая кладзеца на плечы тых, хто гэту сітуацыю стварыў. Існая ў краіне систэма, пры дапамозе БРСМ, стварае канфарміст, крывадушніка, лізаблюда, кар'ерыста і здрадніка.

— Ці маеце вы цяпер рэсурс, патэнцыял, каб аднавіць працу з дзяржавай у галіне моладзевай палітыкі, якая прыпынілася ў 2004 годзе?

— Мы маем інтэлектуальны рэсурс. У гэтым сэнсе Рада зьяўляеца ўнікальным захавальнікам традыцыяў і напрацовак у сфэры моладзевай палітыкі, якія былі здабытыя на працягу многіх гадоў. Мы захоўваем эўрапейскую мадэль моладзевай палітыкі. Я думаю, што пройдзе час — і гэты дос্বед спатрэбіцца.

Першае, што дзеля гэтага патрэбна, — плюралізм і разнастайнасць, другое — выразна вызначаная роля дзяржавы ў гэтым канцэпцыі.

Таму адзінае, што нас цяпер турбуе, — гэта стварэнне альтэрнатыўнай моладзевай палітыкі ў краіне. Для мяне асабіста гэта вельмі амбіцыйная і вельмі вялікая мэта. Ці магчыма яе дасягнуць? Час пакажа. Мне вельмі шкада, што на сённяшні дзень Беларусь акунаеца ў цемру, а маладыя людзі маюць толькі адну арыентацыю — як мага хутчэй пакінуць гэту краіну. Я лічу, што Беларусь можа ганарыцца сваёй моладзьдзю. Але сённяня, на жаль, тыя рамкі, у якіх знаходзяцца маладыя людзі, не даюць ім магчымасыці паказаць і праявіць сябе.

Ядвіга Мацкевіч

Моладзь змагаеща: цяпер ужо і ў Расеі, *але пакуль не з рэжымам, а за рэсурсы і першынство ў моладзевым руху*

КРЫЗІС МОЛАДЗЕВАГА ПАЛІТЫЧНАГА РУХУ

Недзе да пачатку 2005 г. моладзевыя палітычныя рухі ў Расейскай Фэдэрацыі ўяўлялі сабой відовішча, вартае жалю. Кожная вялікая партыя мела сваё моладзевае крыло – гэта лічылася неабходным мінімумам, без якога партыя ня можа разьлічваць на палітычны посьпех на фэдеральным узроўні. Гэта было абавязковай фармальнай прыкметай па-сапраўднаму ўплывовай партыі. Аднак ані Саюз моладзі «За Родину», ані Моладзеў Яблык, ані моладзевыя падраздзяленыні іншых партыяў не маглі пахваліцца будзь-якім істотным посьпехам. Колькасць сяброў была невялікая, дзейнасць – з большага фармальная, актыўнасць не была заўважная ў мэдыйным полі, а палітычныя праграммы ў пераважнай большасці моладзевых структураў знаходзіліся ў фарватэры «дарослай» часткі партыі. Расейскія каліяпартыйныя арганізацыі моладзі прываблівалі толькі тых, хто разьлічваў зрабіць палітычную кар'еру ў апазыцыйнай (напрыклад, Моладзь СПС ці Саюз камуністычнай моладзі пры КПРФ) альбо ў кіраўнічай партыі (як, напрыклад, Моладзевае Адзінства і «*Идущие вместе*» ў дачыненьні да праўрадавай пэўдапартыі «Адзінай Расея»). Яны не разглядаліся ў якасці палітычнай сілы.

Натуральная, пры гэтым кожная з гэтих партыяў мела свае асаблівасці – «Сокалы Жырыноўскага» адрозніваліся ад «яблычнікаў» альбо «адзінаросаў», – аднак прыкметы крызіснага стану былі агульнымі. Аніякай уласнай палітычнай ролі ў нацыянальным

маштабе моладзевыя палітычныя арганізацыі не адыгрывалі. Нельга не пагадзіцца з ацэнкай, якую са-макрыйчна даў ЦК Саюзу камуністычнай моладзі ў канцы 2003 г. у дачыненьні да тагачасных выбарчых кампаніяў: «Мы назіраем слабы ўплыў моладзевых арганізацыяў... пра павелічэнне іх ролі падчас выбарчых працэсаў казаць не выпадае».

Крызіс назіраўся і ў асяроддзі непартыйных палітычных згуртаванняў моладзі, хоць там ён праяўляўся інакі. Нягледзячы на большую актыўнасць і публічнасць у парадунанні з партыйнымі моладзевымі структурамі, тут таксама мела месца стагнасця, звязаная з адсутнасцю рэальна-га ўплыву на палітычнае жыццё. На гэтым флянзе найбольш заўважнай была дзейнасць Нацыянал-бальшавіцкай партыі. Пікеты,

захопы ўрадавых будынкаў, антыпушніскія пэрформансы, рэкламныя заявы і наяўнасць сваіх палітычных зыняволеных стварылі ім імідж найбольш гучнай апазыцыі рэжыму Пушніна, якая, аднак, апошні цалкам задавальняла, бо акцыі лімонаўцаў не ўяўлялі для ўладаў вялікае пагрозы.

Прыкладна такую ж ролю, але на левым флянзе палітычнага спектру, адыгрываў Авангард чырвонай моладзі, блізкі да партыі Працоўная Расея. Стварэнне гэтай арганізацыі ў 2000 г. мела за мэтu скарыстацца пратэстным настроем моладзі паводле прыкладу НБП, аднак з большай ідэалагічнай нагрузкай. Калі ў нацболаў адсутнічае будзь-якая ідэалагічна-дактрина (сярод сяброў і кіраўнікоў партыі ёсьць і нацысты, і новыя левыя, і трацкісты), то АЧМ больш схільны прытрымлі-

Палітычны зрухі пакуль мала кранаюць расейскую моладзь

ващца камуністичнай ідэалёгії ў яе артадаксальным чырвона-карычневым варыянце. Зрэшты, ідзеяльгічны фактар у моладзевых рухах не адыгрывае вызначальнай ролі працы з актыўістамі – у рэгіёнах вельмі часта структуры НБП, АЧМ і іншых груповак перакрыжоўваюча, таксама перакрыжоўваюча і іх мэтавыя групы.

КАСТЫНГ: ПЕРАМАГЛА «АБАРОНА»?

Як ні дзіўна, да рэвалюцыйных падзеяў ва Украіне і Кыргыстане звычайнія расейцы не задумваліся пра моладзвую палітыку, а палітычныя дзеячы ня бачылі патрэбы ў зъмяненіні працы з моладзьдзю. Ніхто не надаваў увагі проблемам моладзевага руху, якія знаходзіліся на перыфэрый грамадzkай цікаўнасці. Зразумела, пасля народных рэвалюцыяў у Югаславіі і Грузіі рухі накшталт «Адпору» і «Кхмары» атрымалі пэўную вядомасць, аднак прамагчымасць стварэння падобных структураў у Рэсеі ніхто не казаў усур'ёз. Гаворка пра «расейскую Кхмару» хутчэй была вытанчаным інтэлігенцкім съцёбам.

Палітычныя аналітыкі і тэхнолягі таксама надзіва мала цікавіліся гэтым праблемным полем. Крамлёўскія палітэхнолягі выпрацоўвалі тактыку процідзеяньня дэмакратычным рэвалюцыям у іншых краінах, а ўнутры Рэсеі яны ня бачылі патрэбы ў нечым большым за стварэніне чарговага фармальнага руху ў падтрымку партыі ўлады. Палітолягі калі і даследавалі расейскія моладзвея рухі, дык пераважна адно з фармальнага пункту гледжанья. Лічылася, што спроба стварэння расейскага варыянту «Адпору» асуджаная на фіяска і не патрабуе аніякіх контрадзеяньняў, паколькі гэткі від палітычных тэхналёгіяў ня можа канкураваць з звычайнімі «палітэхналёгіямі», традыцыйнымі ў Рэсеі: шыбеніцамі, расстрэламі, ссылкамі, пазасудовымі зъняўленнямі і фільтрацыйнымі лягерамі.

І толькі калі ўвосень – узімку 2004 г. на экранах сваіх тэлевізараў расейцы пабачылі сотні тысячаў

Пакуль моладзь з «Абаронам» змагаецца за свабоду...

людзей на кіеўскім майдане Незалежнасці на фоне разгубленых міліцэйскіх шыхтоў, а з вуснаў журналістаў штохвілінна гучалі фразы пра дзеяньні моладзевага руху «Пора» – толькі тады ў крамлёўскіх палітэхнолягіяў з'явілася разуменне, што ў прынцыпе моладзь можа быць той сілай, якая зъмяніе палітычныя рэжымы. І калі гэта можа адбыцца ўва Украіне, дык чаму гэта немагчыма ў Рэсеі? Адначасова гэта думка прыйшла ў галаву лідэрам апазыцыйных моладзвея рухаў, інжынерам і каардынатарам моладзевай актыўнасці, крамлёўскім палітэхнолягам, чыноўнікам і журналістам. Практыка паказала, што непартыйныя моладзвея рухі, фінансаваныя за кошт грантаў і кіраваныя прынцыпамі негвалтоўнага супраціву ў духу Джына Шарпа, могуць прывабіць значную колькасць маладых людзей да палітычнай актыўнасці.

У час, калі кыргыскія маладзёны з «Бырге!» і «Кель-Кель» зьзідзіліннем назіралі за нечаканым посыпехам уласнай рэвалюцыйнай праграмай, у Рэсеі ўжо поўным ходам ішоў пошук адпаведнікаў гэтых рухаў негвалтоўнага супраціву – прычым шукалі ня толькі праціўнікі існага рэжыму, але і яго прыхільнікі.

Лідэры левых груповак мерка-

валі, што быццам іх пратэстны досьвед і шматгадовая жорсткая апазыцыя да рэжыму Пуціна робіць відавочным адказ на пытаныне, хто будзе верхаводзіць рэвалюцыйнай моладзьдзю. Аднак іх нэгатыўны імідж, схільнасць да гвалту прывялі да таго, што групоўкам было наканавана адыгрываць у будучай рэвалюцыі толькі дапаможную ролю – кансалідаць на барацьбу з «прагнітым пущінскім рэжымам» асобныя групы людзей. Нягледзячы на тое што на падрыхтоўку да расейскай «аранжавай рэвалюцыі» былі закліканы і левыя, і правыя радыкалы, ужо ўвесну 2005 г. зрабілася відавочна, што ролю лідэра на моладзевай пратэстнай арэне адыграюць іншыя, больш памяркоўныя сілы.

Сваю актыўнасць у гэтым кірунку нерадыкальная апазыцыя выявіла ў канцы 2004 – пачатку 2005 г., то бок значна пазней за сваіх канкурэнтаў-экстремістаў. Відавочна, што толькі посьпех рэвалюцыі ва Украіне пераканаў ранейшую систэмную апазыцыю ў перспектывы насыці рэвалюцыйнага шляху змаганьня з антынародным рэжымам і канчаткова развеяў ілюзіі парламэнцкага шляху барацьбы. Да таго ж ані ў СПС, ані ў «Яблыка», ані ў іншых дэмакратычных і ліберальных груповак не

было вялікага досьведу нелегальнага супраціву – аднак яны былі найболыш ідэялягічна блізкія да «каляровага» рэвалюцыянізму, валодалі неабходнымі контактамі з заходнімі і ўнутранымі спонсарамі, з рэвалюцыйнымі арганізацыямі і лідэрамі дэмакратызацыі ў Цэнтральнай Эўропе, Грузіі, Украіне. Таму, нягледзячы на першапачатковое адставаньне, лібэральны кірунак у сферы моладзевага пратэсту хутка кампэнсаваў першапачатковыя недахопы, заваяваў аўтарытэт і імідж радыкальнай апазыцыі, а неўзабаве выйшаў на лідэрныя ролі на полі арганізацыі моладзевага пратэсту. Несумяшчальнасць ідэялягічных установак розных флянгаў пратэстнага руху абумовіла тое, што гэтая лідэрская роля лібэралаў не прызнаецца безумоўна іншымі сэгмэнтамі пратэстнага руху моладзі, – канкурэнцыя ў гэтай сферы працягваецца. Пытаньне пра пераможцу згаданага кастваングа пакуль канчаткована ня вырашанае, аднак найлепшымі шанцамі зрабіцца адзіным антыпуцінскім брэндам валодае наваствораная арганізацыя «Абарона», блізкая да прававецтрысцкага крыла традыцыйнай апазыцыі.

Ядро «Абароны» склалі моладзевыя фракцыі традыцыйнай правай апазыцыі – СПС і «Яблыка». Адным зь першых патэнцыяльных моладзевага руху, пабудаванага на апрабаваных практикай прынцыпах «Адпору», ацаніў лідэр «Моладзевага Яблыка» Ільля Яшын. Ён разам з сваімі аднапартніцамі выступіў ініцыятарам стварэння новай арганізацыі і здолеў аб'яднаць вакол сябе моладзевых актыўістаў СПС і больш дробных груповак, такіх як «*Идущие без Путина*», «*Да!*» і «*Люди в курсе*». Гэты проект (распачаты менавіта як проект, паводле ўсіх прынцыпаў кіраваньня проектамі, як і павінна быць у гэткіх рухах) здолеў прыцягнуць патрэбныя фінансавыя сродкі і дапамогу палітычных тэхнолягіяў. Менавіта гэтая групоўка распачала адкрытае самапазыцыяваныне ў якасці агента электаральнай рэвалюцыі: Яшын першым стаў апранаць на акцыі футбольку са съціснутым кулаком

(тады гэта быў падарунак актыўістаў грузінскай «Кхмары», уласныя кулакі «Абароны» на майках звязліся пазней). Ідэялягічны перакананын «абаронцаў» неістотны, хоць яны і выклікаюць сымпаты замежных калегаў і спонсараў за свой лібералізм ды прыхильнасць да дэмакратыі і свабоды.

Лічыцца, што хутчэй за ўсё ў асяродзьдзі вакол «Абароны» сформуеца той дэтанатар, які прывядзе да выbuchу моладзевага пратэсту ў Рэспубліку. Астатнія моладзевыя рухі здолеюць адыгрываць ролю асноўнага выбуховага рэчыва, аднак пачатковым штуршком да супраціву будуть менавіта «абаронцы», якія найболыш блізкія паводле фармату дзеяньня, ідэялягічных прынцыпаў і перакананьняў да іншых рухаў негвалтоўнага супраціву.

Здольнасць «абаронцаў» да актыўных дзеяньняў і кансалідацыі выслікаў апазыцыйных моладзевых арганізацыяў рознай ідэялягічнай скіраванасці была прадэманстраваная падчас грамадzkіх пратэстуў супраців гэтак званай «манэтызацыі» льготаў, якія сталі балючым ударам па сацыяльных гарантывах і дабрабыце вялікай часткі насельніцтва. Моладзевая інтэрнэт-акцыя «*Скажи Нет!*» прадэманстравала здольнасць «абаронцаў» да выкарыстання сучасных тэхналёгіяў камунікацыі ва ўмовах цэнзуры ў СМИ. Таксама «Абарона» запомнілася і сваім удзелам у

менскім «Чарнобыльскім шляху-2005» з наступнай кампаніяй пратэсту супраців дзеяньняў лукашэнкаўскага рэжыму, які кінуў лідэр аўтакатастрофы «Поры» Андрэй Юсаў адзначыў, што менавіта «Абарона» зьяўляецца найболыш жыццяздольнай моладзевай структурай у сучаснай Рэспубліцы, але пры гэтым ён з жалем дадаў: «Але ж іх да съмеху мала». Аднак і «адпораўцаў» напачатку можна было пералічыць па пальцах – гэта прыкмета падобнага кшталту рухаў на першым этапе іх разьвіцця.

Разглядаючы фармаваныне расейскага руху моладзевага супраціву, варта адзначыць спэцыфіку яго фінансавай падаплёнкі. У адрозненьне ад рухаў у Сэрбіі і Грузіі, важную ролю ў фінансаваныне моладзевай рэвалюцыі адыгрываюць уласна расейскія гроши, перш за ўсё – гроши апальнага расейскага алігарха Берразоўскага. Як адзначае журналіст газеты «Коммерсантъ» Алег Кашин, фінансавая палітэміграцыя ўсур’ёз занятая пошукамі расейскага адпаведніка «Поры». Натуральная, тэхналёгія моладзевага пратэсту бяруцца ўжо напрацаваныя падчас папярэдніх «каляровых рэвалюцыяў», то бок гэта ўжо традыцыйныя прынцыпы негвалтоўнага супраціву, апісаныя Джыннам Шарпам і разгорнутыя «Адпорам», «Кхмарай» і «Порой», аднак фінансавае сілкаваныне хутчэй мае расейскае паходжанье.

...Пуцін абяцае кар'ерныя перспектывы сваім «камісарам».

Відаць, у расейскім выпадку фінансавы складнік першапачатковага моладзевага руху супраціві будзе прадстаўлены ў асноўным расейскім антыпушніцкім алігархатам, як эміграцыйным, так і ўнутраным, — гэта будуць галоўныя гроши рэвалюцыі. Заходні ж бок дасыць «ноў-хаў» і кансалтынгавыя паслугі з боку ўжо сфармаванага кола амэрыканскіх, сэрбскіх, славацкіх, украінскіх і беларускіх прафесійных рэвалюцыянэраў, аплачваючыя гэтыя паслугі і звязаную з імі дзейнасць за кошт заходніх спонсараў дэмакратызацыі — урадавых і няурадавых фондаў самай рознай арыентацыі.

Такім чынам, не фінансуючы рэвалюцыю як такую, заходнія дэмакратычныя агенты будуць скіроўваць новы рух у патрэбным кірунку шляхам кіравання грантамі. Але з далейшым павелічэннем руху і перарастаньнем яго ў шырокое народнае рушаньне ён павінен перайсьці на самаакупляльнасць за кошт добраахвотных ахвяраванняў айчынных сымпатыкаў, як гэта адбылося падчас памаранчавай рэвалюцыі, калі паўстаньне ў абарону спрavedлівасці ўжо перастала быць толькі справай моладзі на майдане Незалежнасці. Незадаволенія алігархі даюць фінансавы

штуршок рэвалюцыі, заходнія адмыслоўцы і спонсары скіроўваюць яго ў патрэбным кірунку, аднак далей працэс рухаеца наперад за кошт нарастаючай энэргіі народнага гневу.

АНТЫРЭВАЛЮЦЫЙНЫ МОЛАДЗЕВЫ ПРАЕКТ

Відавочна, што працэдура пошуку моладзевага ўвасаблення будучай рэвалюцыі адбывалася не без папераджальных дзеяньняў Крамля. Стратэгія расейскіх уладаў была напрацаваная расейскімі палітэхнолягамі на чале з кіраўніком Фонду эфектыўнай палітыкі Глебам Паўлоўскім. Апошні, з'яўлікім адчувањнем фрустрацыі ад прафесійнай паразы і публічнай ганьбы падчас украінскіх падзеяў, вырашыў зрабіць два важныя крокі ў прадухіленыі расейскай моладзевай рэвалюцыі.

Першы з гэтых кроکаў быў выкліканы наступнай думкай: калі нельга прадухіліць фармаваньне моладзевага пратэстнага руху, дык трэба зрабіць так, каб гэты рух распусцицца і сканаў у дзесятках кантролюваных Крамлём цэнтрах «пратэстнай» актыўнасці. На каманду з Крамля было створана некалькі «радыкальных моладзевых рухаў», якія былі павінны аб'яднаць вакол сябе частку рады-

кальнай моладзі. Іх роля была ўтым, каб заблытаць моладзь і ня дасыць сфермавацца адзінаму руху супраціву. Зразумела, далёка ня ўсе з іх былі простымі агентамі Крамля, аднак сама сітуацыя відавочна была вынікам маніпуляціі пушніцкай адміністрацыі.

Вельмі хутка ў Расеі, акрамя вядомых і дзеісных арганізацыяў, сфермаваўся шэраг моладзевых праектаў, якія публічна заяўлі аб сваіх рэвалюцыйных амбіцыях — часцей за ўсё беспадстаўна. Зьявілася адразу некалькі арганізацыяў тыпу «Пора!». А яшчэ былі «Да!», «Мы!», «Хватит!» (дакладны пераклад называе грузінскай «Кхмары») і інш. Гэтыя арганізацыі распаўсюдзілі свае антыпушніцкія маніфэсты, стварылі сайты, аднак анікай дзейнасці практична не ажыццяўлялі альбо ажыццяўлялі яе ў мінімальнym памеры (адна-дзве акцыі з авалязковым выкарыстаннем аранжавага колеру).

Таксама былі створаны і зусім фантомныя арганізацыі. На гэтыя працэсы накладалася барацьба паміж рэальнымі моладзевымі структурамі за ролю галоўнага рэвалюцыянэра — напрыклад, моладзевая фракцыя партыі «Родина» таксама імкнулася перахапіць гэтыя лаўры, стварыўшы каля сябе малазразумелы рух «Ура!». Існавалі прэтэнзіі і ў іншых апазыцыйных груповак: пры партыі Ірыны Хакамады «Наш Выбор» быў створаны моладзевы рух «Стоп-кран». У выніку атрымалася становішча, калі ў адной прасторы функцыянувалі дзесяткі апазыцыйных брэндаў, іх дублі і фантомы. Гэта спарадзіла блітаніну, якой і дабіваліся крамлёўскія палітэхнолягі. Калі малады чалавек вырашаў пайсьці да радыкальнай арганізацыі, яму было незразумела, ці ісьці ў «Русскую Пору» дзеля яе назвы, ці ў «Оборону» дзеля яе актыўнасці, ці да такіх радыкальных нацыянал-бальшавікоў, ці да пафарбаваных у аранжавае ўдзельнікаў руху «Мы!». Гэта пакідала ўражаньне, што ніводны з гэтых рухаў нельга ўспрымаць сур'ёзна.

Раскалоўшы такім чынам моладзевы рух і прадухіліўшы магчы-

{ ДАВЕДКА “АСАМЕЛЕІ” }

ЧАМУ КУЛАК?

Кулак, які намаляваны на сымболіцы «Абароны», мае доўгую гісторыю. У XX ст. пад съязгам з кулаком стаялі антыфашисты, праваабаронцы, студэнты-левакі, дэмакраты. Славуты лёзунг гішпанскіх антыфашистаў «No pasaran!» з 1936 г. асацыюецца з ускінутым у паветра съціснутым кулаком. У траўні 1968 г. французская студэнты праводзілі дэмманстрацыі таксама пад сымбалямі съціснутага «кулака салідарнасці». Активісткі руху ў абарону правоў жанчынаў выкарыстоўвалі стылізаваную выяву съціснутага кулака падчас акцыяў грамадзянскага непадпрадкаваньня. Створаны ў 1999 г. рух «Адпор» стаў лякаматывам сэрбскай рэвалюцыі, які пад

съязгам з кулаком грамадзянскага супраціву ўдзельнічаў у адхіленыі ад улады дыктатара Мілошавіча. Гаворыць каардынатар руху «Кхмары» Гocha Чхетыя з Кутаісі: «Там, дзе зьяўляеца гэты кулак, — там падае дыктатура». Усіх гэтых людзей, нягледзячы на іх ідэалагічную перакананыні, аб'ядноўвалі каштоўнасці свабоды, непрыняцце несправядлівай палітычнай рэчаіснасці і гатоўнасць адстойваць свае інтарэсы.

масыць фармаваньня адзінага пратэстнага брэнду, паліттэхнолягі адміністрацыі прэзыдэнта стварылі ўмовы для наступнага кроку, задуманага Паўлоўскім. Распачалася рэалізацыя наступнай фазы антырэвалюцыйнай праграмы. Яна прадугледжвала ўкараненне ў разрэзнене пратэстнае поле монага гульца, які быў бы цалкам падпарадкованы пущінскай адміністрацыі. Ва ўмовах дэзарыентациі моладзі і наяўнасці бязьмежнага фінансавага і адміністрацыйнага рэсурсу ўрадавая моладзевая арганізацыя павінна была ў кароткі час згуртаваць «непрыстроеную» моладзь вакол радыкальнай, але... неапазыцыйнай арганізацыі. Асноўнай задачай новай структуры стала канцэнтрацыя моладзі пад кантролем адміністрацыі, разбурэньне сацыяльнай базы руху кшталту «Адпору». І ў выніку «стрэл» радыкальной моладзі мусіў стацца халастым.

Так быў створаны рух «Наши» – моладзевая прапущінская арганізацыя. Зъе ў зьяўленьнем большасць фантомных і кіраваных пэўдапратэстных структураў раптам зьнікла. Кіраўніком новага руху стаў Васіль Якіменка, які ў 2000 г. дзеля падтрымкі Пущіна стварыў рух «Ідущие вместе». У часы «Ідущих вместе» Якіменка прадэмманстраваў сябе таленавітым і прадпрымальнym арганізаторам, якому не хапала толькі прасторы і фінансаваньня для рэалізацыі задумак.

А потым ва Ўкраіне адбылася рэвалюцыя і ўлада зразумела патрэбу ў правядзеныні папераджальнай моладзевай палітыкі. «Наши» правялі масіраваную PR-кампанію, сабралі вялікія бюджетныя і спонсарскія сродкі – пры падтрымцы Крамля і губэрнатараў расейскіх рэгіёнаў гэта было не складана. Пракрамлёўскі «Фонд эфектыўнай палітыкі» забясьпечыў інтэлектуальны рэсурс новага руху: камісараў «Наших» рыхтавалі найлепшыя палітолягі, паліттэхнолягі і журналісты, якія выкарыстоўвалі найлепшыя дасягненніні расейскага PR. Увесну 2005 г. актыўнасць гэтай структуры цалкам задаволіла адміністрацыю: процівага «аранжавай» пагрозе

створаная і даказала сваю дзеянасць.

У ліпені расейскі ўрад прыняў фэдэральную праграму «Патрыятычнае выхаванье грамадзянаў Расейскай Фэдэрацыі ў 2006–2010 гг.». Згодна з гэтай праграмай на пропаганду пущінізма сярод моладзі будзе выдзелена больш за 17 млн. даляраў – натуральная, большую частку гэтых сродкаў наўпрост альбо ўскосна скіруюць «Нашим». Паводле дадзеных Усерасейскага цэнтра даследаванняў грамадзкай думкі (ВЦІОМ), з сакавіка па чэрвень вядомасць «Наших» сярод насельніцтва павялічылася з 4 да 9%, а ў ліпені індэкс вядомасці «Наших» сярод усяго насельніцтва (ня толькі моладзі) склаў 17% ад усіх аптычных.

Адрозненне «Наших» ад аналагічных фармальных руху кшталту БРСМ – у выкарыстанні тэхналёгій, выпрацаваных «Адпорам» і падобнымі структурамі. Гэта сеткавыя прынцып пабудовы арганізацыі, радыкальная рыторыка, паўваенная арганізацыйная фразэалёгія («камандзіры», «камісары»), настрой на перамены і прыцягненне моладзі да простага ўдзелу ў палітычным жыцці. «Наши» даюць расейскай моладзі тое, чаго ёй даўно не хапала і што ёй маглі б у будучыні прапанаваць рэвалюцыйныя мо-

ладзевыя рухі, – адчувацьне ўдзелу ў палітычным жыцці краіны. Гэта арганізацыя атрымала імідж «баявых атрадаў», якія павінны барапіць інтарэсы ўладаў Радзеі. Анякай ідэялягічнай пазыцыі, акрамя падтрымкі Пущіна, яны ня маюць. Відавочна, што за быццам бы антыфашистскай рыторыкай «Наших» хаваюцца пляны жорсткай расправы з прадстаўнікамі апазыцыі.

Падчас самых гучных мерапрыемстваў «Наших» – шасцідзесяццісячнай дэмманстрацыі ў гонар 60-годзьдзя Перамогі і усерасейскага злыту прыхільнікаў на летніку «Селігер-2005», у якім бралі ўдзел больш за 3000 актыўістаў, – было прадэмманстравана, што практэкт атрымаў посыпех. Моладзевы прапущінскі рух гатовы да падтрымкі палітыкі Крамля на будучых прэзыдэнцкіх выбарах, а яго лідэры на моладзевым форуме ў ліпені гэтага году казалі пра намер Якіменкі замяніць сваімі камісарамі існуючу пущінскую намэнклатуру.

Расейская дэмакратычнага кандыдата яшчэ мала хто бачыў, аднак моладзевы фронт супраць яго створаны даволі грунтоўны. Расейскай моладзі прапанаваны «контрамайдан», каб не дазволіць зъмяніць рэжым у краіне дэмакратычным шляхам.

Юры Чавусаў

*Распачаліся
рэпрэсіі супраць
стваральнікаў
мульфільмаў
з палітычным
зъместам*

У цэнтры ўвагі беларускіх недзяржайных і замежных СМИ ў канцы лета апнінулася грамадзянская ініцыятыва «Трэці шлях». 16 жніўня супрацоўнікі КДБ адначасова правялі на некалькіх кватэрах яе сяброву ператрусы, канфіскавалі 12 камптараў, носьбіты інфармацыі, дакумэнты. Прычынай гэтай акцыі было зацікаўленне спэцслужбай інтэрнэт-сайтам «Мультклуб», які разьмешчаны на дамене [«Трэцяга шляху»](http://mult.3dway.org) (<http://mult.3dway.org>). Менская гарадзкая прокуратура па факце распаўсюдзе ў Інтэрнэце (!) мульфільмаў, якія нібыта абражают гонар і годнасць презыдэнта краіны, узбудзіла крымінальную справу. Артыкул 367 Крымінальнага кодэкса прадугледжвае да 5 гадоў пазбаўлення альбо аблежавання волі.

На сёньняшні дзень пра крамольныя мульфільмы ведаюць ужо многія беларусы, тысячи паспяшаліся скачаць іх на свае камптары. Падобныя сатырычныя мульфільмы з палітычным зъместам — справа ў Беларусі новая, але ўжо папулярная. Сярод іх галоўных персанажаў лёгка пазнаюцца першыя асобы дзяржавы. Паводле адной з вэрсій, прычынай рэпрэсіі ў супраць «Трэцяга шляху» і «Мультклубу» стала тое, што адзін з высокапастаўленых чыноўнікаў (вельмі подобны да анімацыйнага героя, у якога, праз нястачу вольнага месца на грудзях, мэдалі вісіць на вушах) паказаў іх галоўнаму персанажу. Ён жа, раззлаваны, загадаў разабрацца з «аніматарамі»...

— Гэта не зусім звычайная справа, таму што яна адбываецца ў фармаце Інтэрнэту, — гаворыць пра праект «Мультклубу» адзін з лідэраў «Трэцяга шляху» **Павал Марозаў**. — Прычым справа

Улада баіща сатыры

ёнікальная, бо гэта першы выпадак перасылду за мульфільмы... Нават у такой разьвітай краіне, як ЗША, Інтэрнэт знаходзіцца па-за зонай звычайнай юрысдыкцыі. А ў нашым выпадку даменная зона ЗША і расейскі хостынг аказаліся пад перасылдам беларускага заканаўства.

Паводле П. Марозава, «Трэці шлях» зацікаўся анімацыйным праектам восеньню 2004 г., з яго аўтарам яны падтымлівалі сувязь толькі праз перапіску. Ведалі яго як Віктара, а цяпер высыветлілася, што насамрэч яго завуць Алег Мініч і жыве ён у Горадні. У кватэры Мініча адбыўся ператрус. Прычым, калі да яго прыйшлі супрацоўнікі КДБ, ён працаваў над чарговай сэрыяй...

Апошняя падзеі вакол «Трэцяга шляху» і «Мультклубу» прымушаюць грамадзкіх актывістаў больш думачы пра бясыпеку. Прычым не час ад часу, а пастаянна — мусіць існаваць адпрацаваная схема. Зы іншага боку, у выпадку «Трэцяга шляху» гэта зрабіць няпроста, бо ў іх каля сотні валянтэраў. «Мы абсолютна адкрытая структура», — кажа Марозаў.

Акцыя спэцслужбаў была выдатна падрыхтаваная, прычым яна адбылася ў той час, калі сябры грамадзкай ініцыятывы пачалі рыхтавацца да непрадбачаных падзеяў (падказвала інтуіцыя), — ім не хапіла літаральна аднаго дня. Супрацоўнікі КДБ не ламалі дзывярэй кватэраў — яны перакон-

іх. Выпадак з Мінічам выключны: ён выклікаў тэлемайстра і ранішай прыйшла цэлая брыгада «тэлемайстроў», каб зрабіць ператрус.

Цікаўнасць КДБ і прокуратуры да мульфільмаў у дзясяткі разоў узыняла рэйтынг сайтаў «Трэцяга шляху» і «Мультклубу». «Раскрутка» атрымала выдатная — гэта пазытыўны момант у гэтай справе. Зы іншага боку, пакуль невядома, чым скончыцца «справа аніматараў»: ці вернуць камптары, ці не запалохаюць спэцслужбы сяброву грамадзянскую ініцыятывы?

П. Марозаў дапускае, што сёньня на павестцы дня стаіць ня толькі жаданыне ўладаў ліквідаваць «Мультклуб», але і зынішчыць «Трэці шлях». У любой незалежнай ініцыятыве, у любым незалежным праекте, які выконваецца прафэсійна і карыстаецца папулярнасцю, няхай і сярод карамольнікаў Інтэрнэту, рэжым бачыць для сябе пагрозу. А тым больш калі людзі съмлюцца над камічнымі персанажамі, якія да гэтуль былі перакананыя ў недатыкальнасці сваіх асобаў.

Вінцэс Дземянчук

Катарына Штольцы

Урачыстасці на месцы, дзе адбывалася бітва, штогод зъбираюць мноства аматараў гісторыі. Палякі, летувісі і нават немцы адзначаюць угодкі Грунвальду пры актыўным спрыяньні дзяржаўных установаў, і толькі цяперашнія прасавецкія ўлады Беларусі дэманструюць нянявісьць да гісторыі народу.

ГОРАДНЯ Улады не дазволілі святкаваньне үгодкаў Грунвальду

Гарадзенскі гарвыканкам ня даў дазволу на правядзеніе святкаваньня 595-х угодкаў Грунвальдзкай бітвы. У сваёй адмове чыноўнікі спасылаюцца на нібыта няправильнае афармленіе заяўкі, асабліва ў той яе частцы, дзе гаворыцца, што арганізатары бяруць на сябе адказнасць за захаванье парадку на месцы правядзенія ўрачыстасці.

Службоўцы гарадзкой улады вельмі агрэсіўна паставіліся да самога факту прыходу Сяргея Мальчыка, які і прасіў дазволу на правядзеніе мерапрыемства. Спачатку яны не хацелі рэгістраўваць заяву, тлумачылі, што гэта зробіцца “пасыля”. Потым доўга чакалі асобу, якая павінна занатаўшы дакумент у адмысловым журнале.

Меркавалася, што сябры дэмакратычных грамадzkих аўяднаньняў Горадні зъбяруцца каля памятнага знаку “Пагоня на Грунвальд”, які ўсталяваны блізу зна-

камітай Каложскай царквы. Пасля набажэнства плянавалася на працягу паўгадзіны ўшанаваць памяць продкаў, якія атрымалі лёсавырашальную перамогу над войскам крыжакоў у далёкім 1410 г. Аднак гарадзкія ўлады ўбачылі нейкую крамолу ў гэтым мерапрыемстве.

“Адмаўляць у святкаваньні перамогі над ворагам, значы ўнёсак у якую зрабілі і гарадзенцы, — значыць цалкам ігнараваць гісторычную памяць”, — кажа С. Мальчык.

Антон Лабовіч

МАГІЛЁЎ

Дзяржаўная газета друкуе вынікі “Зачысткі”

Магілёўская партыйна-грамадзкая прастора паменшала на 35 арганізацый і суполак. Пра гэта паведаміла газета “Магілёўскія ведамасці”, якая надрукавала сыпіс арганізацыйных структураў палітычных партый і грамадzkих аўяднаньняў, што былі знятыя з уліку ўпраўленнем юстыцыі аблвыканкаму ў першым паўгодзідзі 2005 г.

Дзяржаўная газета не падае ніякіх звестак наконт таго, зь якой прычыны колькасць паліт-структур у сьпісе прыкметна пераважаючы менавіта яны) і грамадzkіх суполак рознага кірунку за гэты час зменшилася ажно на 35 адзінак. Недасведчанаму чытчу застанецца незразумелым, напрыклад, чаму перасталі існуваць такія арганізацыі, як абласная суполка Беларускага аўяднаньня вэтэранаў падраздзяленіні асаблівай рызыкі альбо абласное аддзяленіне Федэрацыі коннага спорту. Альбо з якой прычыны дружным на тоўпам вырашылі сышыці з палітычнага жыцця адразу практычна ўсе раённыя суполкі сацыял-дэмакратычнай партыі?

Газета, як і ўпраўленыне юстыцыі, не дае тлумачэння і камэнтару да надрукаванага сьпісу. А варта было б нагадаць, што названыя суполкі сталіся ахвярамі распараджэння Міністэрства юстыцыі краіны аб забароне палітычным структурам і НДА карыстацца юрыдычнымі адрасамі ў прыватных дамах ці кватэрах. Застаецца таксама зьдзіўляцца і таму, што ў сьпісе “зачыщаных” толькі 35 арганізацый. Паводле некаторых звестак, друкаваныне чарговага пераліку арганізацый Магілёўчыны, якія зусім не з сваёй волі страчваюць легальнасць, трэба чакаць у бліжэйшы час.

Віктар Войт

КДБ прыняў да ведама

Магілёўская абласная ўправа КДБ дала адказ на зварот грамадzkіх актыўістў у сувязі з актывізацияй на тэрыторыі рэгіёну прафашистоўскай арганізацыі РНЕ.

Нагадаем, што дэмакратычныя актыўісты Магілёва на пачатку ліпеня зъвярнуліся ў абласную ўправу КДБ з заявай, у якой выка-залі заклапочанасць актыўізациі дзейнасці РНЕ. Яны зъвярнулі ўвагу спэцслужбы на зъяўленыне вялікай колькасці ўлётак і авес-так агрэсіўнага нацыяналістычнага зъместу, на зъяўленыне шматлікіх графіці гэтай арганізацыі, а таксама на несанкцыянова-

ныя штотыднёвыя сходы яе актыўстаў у цэнтры абласнога цэнтра. Супрацоўнікі КДБ вытрымалі адведзены ім законам месячны тэрмін і паведамілі грамадзкім актыўістам, што іх зварот "прыняты да ведама".

Віктар Войт

БЕРАСЬЦЕ

Актыўістка трэцяга сэктару намінаваная на Нобэлеўскую прэмію

Старшыня Беларускай асацыяцыі жанчын-юрыстаў і кіраўніца Беларускага грамадзкага аб'яднання спэцыялістаў па антыкрызісным кіраваньні Галіна Дрэбезава, якая пражывае і працуе ў Берасьці, увайшла ў лік тысячы жанчын, намінаваных на атрыманьне Нобэлеўской прэміі Міру 2005 г.

Пры ўключэнні ў гэты съпіс, які складаўся на адмысловай канфэрэнцыі ў Маскве, улічваліся асацыяція якасці кандыдатаў, іх

дапамога людзям, міратворчая дзеяйнасць жанчын-лідэрак. Атрыманая на ўсіх намінантак прэмія будзе адпраўленая ў адмысловы фонд спонсарскай дзеяйнасці жанчын-міратворцаў, а іх біяграфіі будуць занесенны ў адмысловую кнігу, якая пабачыць сьвет увесень у Швайцарыі.

Характэрна, што афіцыйныя СМИ Берасьцейшчыны пакуль ніяк не адзагавалі на гэты факт. Варта адзначыць, што ад Беларусі ў съпіс тысячы прэтэндэнтаў, намінаваных на прэстыжную прэмію, патрапіла яшчэ адна прадстаўніца грамадзкага аб'яднання — Міжнародная асацыяцыя гуманітарнага супрацоўніцтва — Ірина Грушавая.

Зыміцер Паталятаў

МЕНСК

БРСМ парушае закон

Праўрадавы "Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі" пачынаючы з 31 ліпеня праводзіў пікеты ля амбасады Польшчы ў Беларусі. Таксама з 4 жніўня БРСМ ажыццяўляў пікетаванье консульства Рэ-

публікі Польшчы ў Горадні. Гэтымі дзеяньнямі БРСМ парушаў беларускае заканадаўства.

Паводле закону Рэспублікі Беларусі "Аб масавых мерапрыемствах", забароненае правядзенне масавых мерапрыемстваў, у тым ліку пікетаў, на адлегласці меней як 50 метраў ад дыпляматычных прадстаўніцтваў і консульскіх установаў. Як адзначаюць на зіральнікі Праваабарончага цэнтра "Вясна", пікетаваньні, зладжаныя БРСМ, відавочна парушаюць гэту норму закону: і ў Менску, і ў Горадні адлегласць ад месца выстаўлення пікетаў меней за 50 метраў. Такім чынам, у дзеяньнях сябраў БРСМ яўна ўтрымліваюцца прыкметы адміністрацыйнага прывапарушэння.

Сытуацыю камэнтую праваабаронца Ўладзімер Лабковіч: "Так, пікеты БРСМ парушаюць закон аб масавых мерапрыемствах з гледзішча забароны правядзення пікетаў ля дыпляматычных прадстаўніцтваў замежных дзяржаваў. Акрамя таго, ёсьць сур'ёзныя падставы да сумневаў, што БРСМ падаў заяўку на правядзенне гэтых акцыяў у вызначаны законам 15-дзённы тэрмін. Калі б такое парушэнне зьдзісьніла любая іншая арганізацыя — яна была б ліквідаваная, а яе кіраўніцтва было б асуджанае на 15 сутак адміністрацыйнага арышту. Аднак, БРСМ аўцы маюць дазвол ад уладаў на парушэнне закона. Гэта структура цяпер выконвае функцыю экстремісцкай арганізацыі — я не зьдзіўлюся, калі ім загадаюць перайсьці і да больш нахабных парушэнняў закону".

У. Лабковіч паведаміў, што беларускія праваабаронцы падрыхтавалі звароты ў міліцыю і пракуратуру з патрабаваннем спыніць парушэнні закону з боку БРСМ, які спрыяе распальванню міжнацыянальнай варожасці і парушае права і законныя інтарэсы грамадзянаў. Таксама праваабаронцы пратэстуюць супраць дзеяньняў міліцыі 5 жніўня, калі былі арыштаваныя сябры "Маладога Фронту" Зыміцер Дацкевіч і Артур Фінькевіч, у той час як БРСМ аўцы бесъперашкодна працягвалі свае незаконныя дзеяньні. **Аляксандар Гарай**

photo.bymedia.net

Акцыю салідарнасці з Саюзам палякаў на Беларусі зладзілі 19 жніўня ў Менску актыўісты польскай арганізацыі "Маладыя Дэмакраты". Шасыцёра маладых людзей, апранутых у майкі з надпісам "Беларусь" і выявай бел-чырвона-белага сцяга, накіраваліся ў бок рэзыдэнцыі презыдэнта з мэтай перадачы пэтыцыі Аляксандру Лукашэнку. Іх спынілі прадстаўнікі спецслужбаў, але перадаць пэтыцыю дазволілі.

ПЭРСПЭКТЫВЫ ЭКАЛЯГІЧНЫХ НДА

Пропануем увазе нашых чытачоў артыкул Анатоля Швяцова, прадстаўніка грамадзкага аб'яднання “Экадом”, прысьвечаны экалягічнаму руху Беларусі. Аўтар уздымае нямала балочых проблемаў, якія стаяць сёньня перад экалягічнымі НДА, і пропануе свой шлях выхаду зь цяперашняга складанага становішча. Магчыма, гэтая публікацыя выкліча дыскусію. Мы гатовыя даць магчымасць выказаць на старонках нашага часопісу свае меркаванні прадстаўнікам іншых экалягічных аб'яднанняў.

У параўнанні з экалягічнымі рухамі суседніх краінаў (Украіны, Ресей і г. д.) можна адзначыць малітасць, разлучанасть, адноса на слабы прафэсіяналізм беларускіх НДА, якія займаюцца экалёгіяй. Ува Украіне паралельна існуе некалькі сетак экалягічных грамадzkіх арганізацый, якія арыентуюцца на розныя грамадzкія структуры. Ёсьць і спэцыялізаваныя тэматычныя аб'яднанні. У сілу абставінаў, з прычыны нацыянальнай спэцыфікі разьвіцця Украіны, у мясцовых НДА працујуць высокакваліфікованыя спэцыялісты-прафэсіяналы, якія здольныя і супрацоўнічаць, і спаборнічаць зь дзяржаўнымі структурамі. Звышактыўная грамадзкая пазыцыя ўкраінскіх экалягічных НДА, якую яны здольныя сабе дазволіць, вельмі паказальная. Толькі адрозненiem у агульна-палітычным становішчы нашых краінаў гэтую розніцу растлумачыць нельга — нават там, дзе ўзел беларускіх экалягічных НДА заахвочваўся (напрыклад, праект ПРААН і ўраду нашай краіны па распрацоўцы Нацыянальнай стра-

тэгі ўстойлівага разьвіцця да 2020 г.), нават ту ю актыўнасць, што была, нельга назваць эфектыўнай.

Магчыма, умовай пасыпаховай дзейнасці грамадзкага руху ёсьць існаваныне пэўнай крытычнай масы грамадzkіх арганізацый, дастатковай для іх канцэнтрацыі ў нацыянальнай прасторы з мэтай рэальнага супрацоўніцтва і каар-

*і экалягічнага
грамадзкага
руху ў Беларусі*

дынацыі намаганняў. Калі так, то, вядома, зарэгістраваных чатырох дзясяткаў экалягічных НДА ў Беларусі недастаткова. Ды ѹ наяўныя экалягічныя НДА не павінны супернічаць паміж сабой, а мусіць імкнушца да супрацоўніцтва, каардинацыі намаганняў, заахвочвання стварэння новых арганізацый, арганізацыйнай падтрымкі экалягічных ініцыятываў з боку зарэгістраваных НДА. Толькі так можна дасягнуць, можа і штучна, патрэбнай канцэнтрацыі. Абмежаваныя магчымасці фінансавання аб'ектыўна спрыяюць абвастрэнню конкурэнцыі паміж НДА. Аднак без асэнсаванай і

photo.bymedia.net

**Магутны і кансалідава-
ны экалягічны рух
можа быць сур'ёзным
партнэрам дзяржаўных
структур**

прынцыповай палітыкі партнэрства ні пэрспэктываў, ні будучыні ў экалягічнага руху ў сёньняшніх умовах няма.

Партнэрства, калі ў выніку кожны дасягае сваёй мэты, — спраўа ня толькі неабходная, але і цалкам рэальная; патрэбная толькі воля да гэтага і ўзаемны давер, якія вядуць да дамоўленасці. Зробім гэта цяпер! Больш пэрспэктыўным здаецца супрацоўніцтва ўмах яснага асэнсавання супольных мэтаў, здольнае вывесці экалягічны рух на якасна іншы ўзровень — на ўзгодненый дзеяніні для плянавання і атрымання патрэбнага агульнага выніку. Пакуль што можна назіраць толькі сумбурную рэакцыю на нейкія вонкавыя дзеяніні з канстатациі экалягічнай грамадзкасцю свайго бясьцільля. Ставіць свае мэты і гуляць сваю гульню — гэта пэрспэктыўна! Гэта ключ да рэальнай моцнай пазыцыі.

Яшчэ адзін камень спатыкнення, да якога страхам, як ланцугом, прыкованая кожная зарэгістраваная арганізацыя, — гэта пагроза пазбаўлення рэгістрацыі. Тут будзе дарэчы задача пытанье: “Грамадзкая арганізацыя — гэта мэта альбо сродак?” Іншы яго бок: “На каго накіраваная дзеянасць НДА, для каго яны працујуць — для сябе альбо кагосці іншага?” Ці гатовыя экалягічныя НДА ісці на арганізацыйныя змены дзеля дасягнення статутных мэтаў арганізацыі альбо адмовіцца ад іх на карысць захавання самой арганізацыі? Рызыкну выказаць думку, што бессэнсоўны пакуты ўма ўсьведамленыні сваёй маральнай паразы — спраўа надзіва не-пэрспэктыўная ды й шкодная. Ума ўмах нармальнага цывільнага грамадзтва (грамадзкае супольнасці) і заяўляльной систэмы рэгістрацыі грамадзкіх арганізацый апошня, самі праз сябе, не зьяўляюцца абсалютнай каштоўнасцю. На першое месца выходзяць жывыя людзі, якія рэалізуюць сябе ў цікавай для іх справе. Калі прынцыпова стратэгічнай мэтай ставіць стварэнне рэальнай грамадзкой супольнасці (цывільной грамадзкасці), то гэтага пытанья аб прыярытэтах у систэме

каштоўнасцяў ня будзе.

Гуляць у сваю гульню з мэтай дасягнення пастаўленых мэтаў не азначае ісці на канфрантацыю з дзяржструктурамі. Конфрантацыя — гэта паказынік слабасці пазыцыяў, бясьцільная рэакцыя на непрызнаныне. Там мы ўжо былі і нічога добра га ня бачылі. Пэрспэктыўным зъяўлецца толькі дзялавое супрацоўніцтва, у якім абодва бакі маюць свае мэты і вырашаюць свае задачы. Магутны і кансалідаваны экалягічны рух можа быць сур'ёзным партнэрам дзяржструктурой. Яго будуць паважаць і дзяржава, і патэнційныя донары. Дарэчы, апошня вельмі патрэбная для таго, каб экалягічныя НДА маглі быць рэальным партнэрам дзяржструктурой (адносіны НДА, донараў і дзяржавы — іншая вялікая тэма, якую трэба разглядаць у асобным артыкуле).

Супрацоўніцтва з дзяржаўнымі структурамі ў пытаннях экалёгіі цалкам рэальная. Трэба толькі ведаць сродкі, мэханізмы ды навучыцца імі карыстацца. Адным з найважнейшых такіх сродкаў ёсць міжнародныя абязвязкі дзяржавы, якія звязаныя з Орхускай канвенцыяй аб доступе да экалягічнай інфармацыі, узеле грамадзкасці ў прыняцыі рашэнняў, якія датычаць экалёгіі, і доступе да правасуддзя па экалягічных пытаннях. Гэта вельмі важны інструмент, які патрабуе сур'ёзных дасягненій.

Створаная і арыентаваная найперш на дзяржаўных служачых, Орхуская канвенцыя абязвязвае іх быць партнэрамі самай шырокай грамадзкасці ў пытаннях экалёгіі, рэгулярна даваць справаздачу перад міжнароднымі бакамі канвенцыі аб посыпехах у гэтым супрацоўніцтве. Аднак трэба разумець, што гэты інструмент не працуе сам сабою і мае сэнс толькі ў тым выпадку, калі існуе хоць якая-небудзь зацікаўленая і актыўная грамадзкасць, зь якой магчымае супрацоўніцтва. Наколькі выкарыстоўваюцца магчымасці Орхускай канвенцыі беларускімі экалягічнымі НДА? Амаль не выкарыстоўваюцца, нягледзячы на вялікія магчымасці і пэрспэктывы.

Існуюць і іншыя дакументы, якія даюць магчымасць легальнай систэмнай дзейнасці экалягічных НДА ў агульнадзяржаўных рамках на падставе Орхускай канвенцыі. Патэнцыйна пэрспэктыўным ў беларускіх умовах зъяўляюцца напрамкі адукацийнай дзейнасці ў галіне экалёгіі і ўстойлівага разьвіцця, маніторынг выканання міжнародных абавязкаў і нацыянальных экалягічных праграмаў. Усе яны не выключаюць дзейнасці па спыненыні экалягічных парушэнняў таксама і дзяржавай, але прызнаныя посыпехі экалягічных НДА зробяць і тут іх меркаванье больш важкім.

Для таго каб быць на ўзроўні патрабаванняў рэальных экалягічных проблемаў, каб наладзіць партнэрства з дзяржструктурамі, экалягічныя НДА павінны турбавацца аб уздыме свайго прафесійнага ўзроўню. З гэтай мэтай можна спэцыялізавацца па вузкіх пытаннях, але магчыма выкарыстоўваць і патэнцыял навуковых колаў. Такі падыход здаецца выключна пэрспэктыўным з прычыны яго ўзаемнай выгады абодвум бакам. Трэба прызнаць, што арганізацыйна беларуская навука занадта падзеленая на вузкія галіны і абмежаваная ведамаснымі бар'ерамі, а гэта не адпавядае выкліку часу. Ды і аплата працы навукоўцаў жадае быць лепшай.

У мяне няма сумненняў, што навукова-мэтадычныя структуры зь недзяржаўным фінансаваннем, створаныя для аблігуювання запытаў экалягічных НДА, здольныя будуць вырашаць комплексныя сацыяльна-эканамічна-экалягічныя пытанні. Яны рэальна могуць радыкальна ўзьняць навуковы ўзровень і аўтарытэтнасць прапанаваў НДА.

Наагул, я веру ў съветлую будучыню беларускага экалягічнага руху, бо для гэтага існуюць аўктыўныя ўмовы — прырода Беларусі і яе людзі. Нават калі штосьці сёньня мы ня зробім, гэта зробяць тыя, што прыйдуць за намі. Інакш і ня можа быць! Ёсць, вядома, свая спэцыфіка ў Беларусі, але не да такой жа ступені...

Анатоль Швяцоў

пачатак на ст. 4

Таксама важным новаўвядзеньнем зъяўляецца ўстаноўлены для грамадzkіх аб'яднаньняў абавязак не пазней як за сем дзён да пасяджэння свайго вышэйшага органу паведаміць органу рэгістрацыі пра скліканье гэткага пасяджэння — такім чынам органы Мінюсту будуть мець магчымасць кантролюваць усе мерапремісты краінічых органаў грамадzkіх аб'яднаньняў.

Новы закон істотна зьмяняе парадак ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці грамадzkім аб'яднаньнямі — дзеля ажыццяўлення дзейнасці, скіраванай на атрыманьне прыбылку, ім трэба будзе засноўваць адмысловыя камэрцыйныя структуры.

Новая рэдакцыя закону замоўвае паняцце арганізацыйнай структуры грамадzкага аб'яднаньня і замоўвае права грамадzкага аб'яднаньня ствараць гэткія структуры. Сярод іншых правоў грамадzkіх аб'яднаньняў — права карыстацца дзяржаўнымі сродкамі масавай інфармацыі, засноўваць свае СМИ, атрымліваць і распаўсюджваць інфармацыю, што мае дачыненне да іх дзейнасці, прадстаўляць праваў сваіх сяброў. Але пры гэтым адзначаецца, што “грамадzkія аб'яднаньні могуць мець і іншыя права, прадугледжаныя заканадаўчымі актамі”. Гэта азначае, што ў дачыненіі да грамадzkіх аб'яднаньня будзе дзейнічаць прынцып “забаронена ўсё, што не дазволена”.

Прыняцце новай рэдакцыі закона каментуе каардынатор систэмы калектывнай абароны беларускіх НДА Юры Чавусаў:

“Пакуль яшчэ рана казаць пра тое, якім канкрэтным чынам новыя нормы паўпłyваюць на трэці сэктор Беларусі. Но, напрыклад, новая рэдакцыя закону фармулюе некаторыя новыя патрабаванні што да зъместу статутаў грамадzkіх аб'яднаньняў (неабходнасць вызначэння ў статуте “прадмету дзейнасці”, парадку ўліку сяброў арганізацыі і інш.). Таму грамадzkім арганізацыям на працягу году пасля

Дзяржава наступае

photo.bymedia.net

уступлення закону ў сілу трэба будзе вызначыць, ці існуе патрэба ваўнясені зъменаў у статут, і ў выпадку неабходнасці правесці гэтыя зъмены. Дзякую Богу, усеагульная перарэгістрацыя законам не прадугледжваецца, аднак усё роўна шмат якія аб'яднанні застануцца ў няпэўным стане. Зыходзячы з наяўнага тэксту, магу сказаць, што шэраг абмежаваньняў права на аб'яднаныне, якія ўтрымліваюцца ў новай рэдакцыі закону, не адпавядаюць міжнародным стандартам правоў чалавека — гэта датычыцца найпершіх забарон на дзейнасць незарэгістраваных аб'яднаньняў грамадзянаў, магчымасці адвольнай адмовы ў рэгістрацыі, умешальніцтва дзяржавы ў дзейнасць аб'яднаньняў і абмежаваньняў у дзейнасці арганізацыяў”.

29 чэрвеня 2005

Палата прадстаўнікоў у другім чытаньні прыняла законапраект “Аб уніясеніі зъменаў і дапаўненняў Указон Рэспублікі Беларусь “Аб грамадzkіх аб'яднаньнях”, які выкладае закон “Аб грамадzkіх аб'яднаньнях” у новай рэдакцыі. Разгляд гэтага законапраекту ня быў прадугледжаны пададкам дня сэсіі, аднак быў тэрмінова разгледжаны на прапанову

сыпіка Канаплёва. Супраць прыняцца законапраекту галасаваў толькі адзін дэпутат.

30 чэрвеня 2005

Новы законапраект разам з новай рэдакцыяй закона “Аб палітычных партыях” без абмеркаванья і аднаголосна ўхвалены Саветам Рэспублікі. Старшыня камісіі па сацыяльных пытаннях Анатоль Новікаў, зачытваючы пытаньне, нават не азнаёміў парламэнтароў са зъместам законапраектаў — а тия таксама не праўілі цікайнасці.

19 ліпеня 2005

Прэзыдэнт падпісаў новыя рэдакцыі законаў “Аб грамадzkіх аб'яднаньнях” і “Аб палітычных партыях”.

3 жніўня 2005

Новы закон унесены ў Нацыянальныя прававыя рэестар.

3 лістапада 2005

Новая рэдакцыя закону ўступіла ў сілу цалкам (да гэтага часу заканадаўства павінна было быць прыведзене ў адпаведнасць з новым законам).

3 лістапада 2006

Апошні тэрмін прывядзення ўстаноўчых дакументаў грамадzkіх аб'яднаньняў у адпаведнасць з новай рэдакцыяй закону.

ЗУСІМ ІНШІЯ ФОНДЫ: АБАВЯЗКОВАЯ ПЕРАРЭГІСТРАЦЫЯ

1 ліпеня прэзыдэнт падпісаў указ № 302 “Аб некаторых заходах па ўпарядкаваньні дзейнасці фондаў”. Гэты акт істотна змяняе прававы статус гэтай формы некамэрцыйных арганізацыяў, умовы іх стварэння і дзейнасці. Значна ўскладняеца рэгістрацыйная працэдура для фондаў – яна пераводзіцца пад поўны кантроль Міністэрства юстыцыі; уводзіцца неабходнасць абавязковага фармавання грашовага ўстаноўчага фонду, уводзіцца шэраг іншых абмежаваньняў на дзейнасць фондаў.

Агульны сэнс новаўядзенія ўзнімае фонды, як форму некамэрцыйных арганізацыяў, да статусу грамадзкіх аўтаданніяў. Калі раней магчымасць заснавання фонду была значна прасцейшая за працэдуру стварэння грамадзкага аўтаданнія і працэнт адмоваў у рэгістрацыі быў вельмі нязначны, то цяпер і гэта ўшчеліна зачыненая. Да зьяўлення прэзыдэнцкага ўказу фонды стваралі-

ся ліквідаванымі грамадзкімі арганізацыямі і тымі ініцыятыўнымі групамі, якія страцілі надзею на праходжэньне працэдуры рэгістрацыі грамадзкага аўтаданнія ў Міністэрстве юстыцыі, – цяпер гэта будзе немагчыма. Рэгістрацый фондаў будзе займацца тое ж Міністэрства юстыцыі, якое ўжо напрактиковалася на абмежаваньні дзейнасці грамадзкіх аўтаданніяў.

Акрамя двух артыкулаў цывільнага кодэксу і нормаў на рэгістрацыю юрыдычных асобаў у дэкрэце прэзыдэнта № 11 ад 1999 г. беларускае заканадаўства да цяперашняга часу не рэгулявала стварэнне і дзейнасць фондаў. Гэткае становішча грава на руку грамадзкім актывістам – парадак рэгістрацыі фондаў быў на практицы даволі ліберальны, шмат пытанняў было ўрэгульяванае звычаем. Цяпер у гэтай сферы зъмянілася ўсё, пачынаючы азначэннем фонду і ўмовамі падачы рэгістрацыйных дакументаў і заканчваючы падставамі і мэханізмам ліквідацыі. Агульны парадак рэгістрацыі юрыдычных асобаў, ус-

таноўлены дэкрэтам № 11, больш не пашыраеца на фонды (у дэкрэце ўнесеная адпаведная зьмены).

Раней азначэнне фонду як асобнай формы некамэрцыйной арганізацыі было замацаванае ў Грамадзянскім кодэксе. Тая дэфініцыя фонду, якая цяпер дадзеная ва ўказе, адразу нівецца ад той, што была ў кодэксе. Указ разумее пад фондам не заснаваную на сяброўстве некамэрцыйную арганізацыю, заснаваную грамадзянамі (грамадзянінам) і (альбо) юрыдычнымі асобамі (юрыдычнай асобай) на падставе добрахвотных маёмынскіх унёскі, якая ставіцца перад сабой сацыяльныя, дабрачынныя, культурныя, адукатыўныя, спрэяльныя для развязвіцца фізкультуры і спорту, навуковыя і іншыя грамадзка-карысныя мэты, пазначаны ў статуте фонду. Такім чынам, істотным новаўядзеніем зъяўляеца магчымасць стварэння фонду адной асобай.

Указ забараняе магчымасць утворэння фондаў для дасягнення палітычных мэтаў. Указам наўпрост на ўводзіцца панятак “тэрыторыі дзейнасці” фонду, аднак фактычна фонды будуць будавацца паводле таго ж тэрытарыяльнага прынцыпу, што і грамадзкія аўтаданні. Гэта дасягаецца шляхам увядзення панятку “від фонду”: цяпер фонды будуць падзяляцца на міжнародныя, рэспубліканскія і мясцовыя, таксама як і грамадзкія аўтаданні. Рэспубліканскія і міжнародныя фонды рэгіструюцца Міністэрствам юстыцыі, мясцовыя – упраўленнемі юстыцыі. Для рэспубліканскіх фондаў уводзіцца абавязак мець свае філіі – як мінімум у чатырох абласцях Беларусі, а для міжнародных фондаў – за межамі краіны. Разгляд рэгістрацыйных дакументаў максимальна набліжаны да таго стану, у якім знаходзіцца грамадзкія аўтаданні – тыя ж самыя магчымасці адвольнай адтэрміноўкі або адмовы ў рэгістрацыі, адно што не патрабуеца ўзгаднення з Камісіяй па рэгістрацыі.

Істотна павялічваюцца фінансавыя выдаткі, звязаныя з рэгістрацый фондаў. Калі раней яны

{ ДАВЕДКА “АСАМБЛЕІ” }

1 ліпеня 2005 г. быў падпісаны Указ № 300 “Аб даваньні і выкарystаныні бязвыплатнай (спонсарскай) дапамогі”. Ён вызначае ўмовы, на якіх юрыдычныя асобы і індывидуальныя прадпрымальнікі могуць аказваць дапамогу арганізацыям і фізичным асобам у выглядзе грашовых сродкаў, тавараў, маёмынскіх, паслугаў.

Указ пашыраеца на ўсе віды ахвяраваньняў, незалежна ад формы ўласнасці альбо віду юрыдычнай асобы арганізацыі-ахвярадаўцы. Азначэнне спонсарскай дапамогі, дадзеная ва ўказе, дазваляе разглядаць бязвыплатнае даваньне памяшканьняў альбо аргтэхнікі як спонсарскую дапамогу, якая падпадае пад дзеяньне дадзенага ўказу.

Адметнасць новага парадку ў тым, што ўказ вычарпальна ўстанаўлівае мэты, на якія можа накіроўвацца ахвяраваньне, – выдзяленыне спонсарскіх сродкаў на іншыя мэты забароненае. У вычарпальны пералік гэтых мэтаў не патрапілі: незалежныя ад дзяржавы навуковыя дасыследаваньні; выдавецкая дзейнасць, якая звязаная з выданьнем научальнай літаратуры, у тым ліку выданьне газет і часопісаў; дзейнасць арганізацыяў нацыянальных меншасцяў; ахова жывёлаў і шмат іншых кірункаў дзейнасці, звычайных для беларускіх наўрадавых арганізацыяў.

Такім чынам, дзяржава, раней паставіўшы пад кантроль замежных ахвярадаўцаў, цяпер абмежавала і ўнутраную спонсарскую дзейнасць. Гэта можа стаць балючым ударам па сацыяльных і дабрачынных наўрадавых арганізацыях. Па-за межамі дзяржаўнага кантролю па сутнасці засталіся толькі тыя ахвяраваньні, якія аказваюцца наўрадавым арганізацыям фізичнымі асобамі з беларускім грамадзянствам.

складаіся зь дзяржаўнай пошліны ў 6 ёура і выдаткаў на натарыяльнае засвідчанье ўстаноўчых дакументаў і не перавышалі выдаткаў на стварэнне мясцовага грамадзкага аб'яднання, то цяпер заснавальнікам фондаў трэба будзе развязацца са значна большай сумай. Плата за регістрацыю мясцовага фонду складае 10 базавых адзінак, рэспубліканскага — 25 базавых адзінак (дакладна як для грамадзкіх аб'яднанняў). Да таго ж трэба будзе сфармаваць першапачатковыя сродкі фонду — для мясцовага яны складаюць 100 базавых адзінак (больш за 1000 даляраў), для рэспубліканскага і міжнароднага — 1000 базавых адзінак (больш за 10000 даляраў). Вызначаны парадак фармавання пачатковай маёмысці фонду. У далейшай дзейнасці фонд ня мае права зменшыць памер сваёй маёмысці ніжэй за гэтую рысу, інакш фонд будзе ліквідаваны ў судовым парадку. Устанаўліваюцца і іншыя падставы для ліквідацыі фондаў.

Асобным пунктам зьяўляецца пытанье стварэння фондаў для грамадзянаў, якія раней былі сябрамі кіраўнічага органу палітычнай партыі альбо грамадзкага аб'яднання, ліквідаванага ў судовым парадку. Гэтыя асобы ня могуць быць заснавальнікамі фондаў на працягу трох гадоў з моманту ліквідацыі папярэдняй арганізацыі. Гэта норма відавочна зьяўляецца палітычным сродкам, каб не дапусціць стварэння фондаў тымі грамадзянамі, якія не праўляюць ляйтнансці да сёньняшній ідэялагічнай лініі рэжыму.

Узмоцнены і ўпрадакаваны контроль за дзейнасцю фондаў, які ў цэлым падобны да контрольных паўнамоцтваў органаў юстыцыі што да грамадзкіх аб'яднанняў. Таксама як і для грамадзкіх аб'яднанняў, устанаўліваецца абавязак падачы ў органы юстыцыі справаздачы пра дзейнасць фонду — аднак пры гэтым захоўваецца абавязак публікацыі іншай справаздачы пра дзейнасць фонду ў прэсе. У хуткім часе павінна быць распрацавана пастанова Савету міністраў на гэты конт.

Устанаўліваецца мараторый на регістрацыю фондаў да 1 верасня 2005 г., а ўсім дзейным фондам давядзенца да 1 лютага 2006 г. праісціці працэдуру перарэгістрацыі. Тыя з фондаў, якія ня здолеюць адаптаваць сваю дзейнасць пад патрабаванні новага пала жэння (не сфармуюць мінімальнага статутнага фонду, ня будуць адпавядаць патрабаванням пра наяўнасць філіялаў, будуць мець сярод заснавальнікаў былых сяброў кіраўнічых органаў ліквідаваных грамадзкіх аб'яднанняў), падлягаюць ліквідацыі.

НОВАЯ РЭДАКЦЫЯ ЗАКОНУ НЕ ДАЕ ПАДСТАВАЎ ДЛЯ АПТЫМІЗМУ

Якім чынам зъменяцца стасункі дэмакратычных няўрадавых арганізацый і дзяржавы пасля зацвярджэння новай рэдакцыі закона "Аб грамадзкіх аб'яднаннях"? Што думаюць грамадзкія актыўісты адносна новай рэдакцыі: ці ўспрымаеца яна як крок наперад у заканадаўчым рэгуляванні развязвіцца і дзейнасці структураў грамадзянскай супольнасці?

Віталь Броўка, старшыня Моладзевай ініцыятывы Паўночнай Беларусі "Новая плынь":

— Хутчэй за ўсё працягненца

ціск на няўрадавыя арганізацыі. Органы юстыцыі будуць па-ранейшаму выконваць сваю карную функцыю ў дачыненьні да НДА. Прадоўжыцца мараторый на регістрацыю прадэмакратычных грамадзкіх аб'яднанняў. Паціху з надуманых і фармальных прычынаў будзе скасоўвацца юрыдычны статус ужо існых НДА.

Сяргей Гоўша, праваабаронца, кіраўнік ініцыятывы Баранавіцкі ПЦ "Вясна":

— У Беларусі арганізацыі і так падкантрольныя дзяржаве. Хутка ўжо і думкі нашыя пачнуть запісваць... У нас два гады таму незаконна зачынілі наш праваабарончы цэнтар, а таксама спынілі дзейнасць многіх актыўных арганізацый у горадзе. Гэта ўжо тэндэнцыя. Што будзе далей — паглядзім. Падставаў для аптымізму новая рэдакцыя закона не дае.

Валянціна Кудлацкая, старшыня першаснай суполкі грамадзкага аб'яднання "Беларуская арганізацыя працоўных жанчын" Верхнядзвінскага раёну:

— Увогуле добра, што дзяржава звяртае ўвагу на грамадзкія аб'яднанні. Але ў дадзеным выпадку гэта непрагрэсіўны крок. Выглядае на тое, што дзяржава хоча ведаць усё пра ўсіх. Жаданыне дазнацца ў драбніцах, чым займаецца грама-

Арцём Ліва

**Які лёс цяпер чакае кнігарню БРСМ
на чыгуначным вакзале ў Менску?**

дзкая арганізацыя, — гэта ўзмацненне кантролю. Аднак ужо і цяпер, каб ня трапіць у цяжкае становішча, у пастку, грамадzkім аб'яднаньням даводзіца вельмі актыўна адсочаваць юрыдычныя новаўядзеньні. У нас, у Верхнядзвінскім раёне, складваюцца добрыя стасункі паміж НДА і ўладамі, бо трэці сэктар шмат робіць дзеля вырашэння сацыяльных пытанняў, здымоючы частку праблемаў з дзяржаўных структураў. Не выключаю, што пасля прыняцця новага закону нашыя мясцовыя ўлады, нягледзячы на станоўчыя прыклады супрацоўніцтва з НДА, будуть рабіць так, як ім прадыктуюць зверху.

Віталь Макаранка, палітоляг, дырэктар магілёўскага грамадзка-агенцтва "Рэгіянальнае развіццё і міжрэгіянальнае супрацоўніцтва":

— Ніякая рэдакцыя закону аб грамадzkіх аб'яднаньнях з боку гэтага рэжыму нічога істотнага дадаць у нашую грамадзка-палітычную ситуацыю ўжо ня можа. Бо ситуацыя, як гаворыцца, горш няма куды... А гэты апошні крок у тым жа напрамку съведчыць аб пэўным лягічным завяршэнні працэсу ўдушэння ў краіне ўсяго вольнага, непадконтрольнага, дэмакратычнага. Здаецца мне, што найбольш апантаныя і дзейныя грамадzкія актыўісты даўно зразумелі, што афіцыйны рэгістрацыйны статус толькі шкодзіць працы, замінае ёй. Цяпер улада сама ж штурхает астатніх да паўпадпольнага або ўвогуле падпольнага існаванья. У кожным рэгіёне, магчыма, ёсьць такія суполкі і арганізацыі, якія съядома ня йдуць на рэгістрацыю, але працуюць і дзеюць пасыпахова, з карысцю для той катэгорыі грамадзянаў, якую ахопліваюць сваёй працай.

Уладзімер Малей, юрист, праваабаронца, дэпутат Маларыцкага райсовету:

— Новая рэдакцыя закону азначае, што дзяржава зрабіла яшчэ адзін крок, каб паставіць пад кантроль грамадzкія аб'яднаньні. Гэта мяне ўжо не здзіўляе. Тым больш што зь дзяржавай немагчыма гуляць паводле правілаў. У маёй

практицы быў выпадак, калі я падаў у Маларыцкі гарвыканкам дакументы на рэгістрацыю аддзялення Беларускага таварыства абароны спажыўцу. Мясцовыя ўлады паперы ўзялі, аднак трошкі пазней арганізацыю рэгістрацаць адмовіліся. Цікава іншае — неўзабаве яны стварылі сваю структуру пад такой самай назвай, правёўшы ў яе кіраўніцтва ляяльных людзей.

Алесь Сердзюкоў, старшыня Магілёўскай гарадзкой арганізацыі недзяржаўнага прафсаюзу:

— Нецярпімасць улады да недзяржаўнага грамадzкага сэктару звязаная з хуткімі прэзыдэнцкімі выбарамі. Ясна, што ўлада ўсімі сіламі будзе ратаваць сябе. Папраўкі, якія дэпутаты ўнеслі, — гэта нават ня крок назад ші ў бок які. Гэта крок да поўнай ліквідацыі грамадzкай самадзейнасці, грамадzкай самаарганізацыі, грамадzкай актыўнасці. Іншая справа, ці пагодзіцца з гэтым самое грамадzтва... Бліжэйшы час і хуткія выбары пакажуць.

Кастусь Смолікаў, старшыня Віцебскай арганізацыі БНФ "Адраджэнне":

— Відаць, новы закон балюча ўдарыць па тых арганізацыях, якіх часам называюць "незалежнымі",

"нэутральнымі", "неангажаванымі ў палітыку". Калі дэмаграцыйная НДА ўжо зьведала моцныя рэпресіі з боку ўладаў, дык "нэутралы" ўпершыню адчуваюць на сабе ціск. Адметна, што новая рэдакцыя закону ня робіць прасьцейшым працэс рэгістрацыі грамадzких арганізацыяў. Таму недарэчна казаць, што юрыдычныя навацы паспрыяюць развіццю трэцяга сэктару.

Зыміцер Шымансki, юрист, кіраўнік БАМГА "Сузор'е":

— Я лічу, што такім чынам улада падзяліла арганізацыі на "сваіх" і "чужых". Калі для арганізацыяў, якія карыстаюцца падтрымкай дзяржавы, гэтыя змены ў заканадаўстве будуть азначаць толькі тое, што бухгалтар ці сакратар занясуць патрэбныя дакументы ў аддзел юстыцыі і нават атрымаюць за такую працу ад кіраўніка надбаўку, дык для непрыбытовых арганізацыяў, дзеянасць якіх базуецца на добраахвотных пачатках, гэта азначае новае ўскладненне іх дзеянасці. Думаю, што новаўядзенне можа прывесці да таго, што многія зарэгістраваныя арганізацыі будуць вымушаныя афіцыйна спыніць сваё існаванье.

Паводле www.belingo.info

{ ДАВЕДКА "АСАМБЛЕІ" }

Указам № 382 ад 17 жніўня 2005 г. унесены змены ў парадак атрымання міжнароднай тэхнічнай дапамогі. Змененена паняцце "міжнародная тэхнічная дапамога". Цяпер яно ўключае ў сябе ня толькі сродкі, атрыманыя на зацверджаныя беларускім урадам праграмы, але і дапамогу ў арганізацыі ды правядзеныні "сэмінараў, канферэнцыяў і іншых грамадzkіх абмеркаваньняў". Такім чынам, для правядзеньня сходаў з узделам донараў тэхнічнай дапамогі нават без перадачы фінансавых сродкаў беларускім арганізацыям-атрымальнікам трэба будзе рэгістрацаць міжнародную дапамогу ў Камісіі па пытаннях міжнароднага супрацоўніцтва пры Савеце міністраў.

Дадзены ўказ закранае інтарэсы тых беларускіх арганізацыяў, якія спрабавалі "абыходзіць" патрабаваныне аб рэгістрацыі замежных сродкаў пры правядзенні сэмінараў і канферэнцыяў шляхам іх правядзеньня ад імя замежных партнераў. Калі раней замежная арганізацыя могла арандаваць памяшканье ў Менску і правесці сэмінар без рэгістрацыі, то цяпер трэба будзе браць дазвол. Гэты парадак датычыцца мерапрыемстваў, якія праводзяцца донарамі тэхнічнай дапамогі, гэта значыць замежнымі дзяржавамі, міжнароднымі арганізацыямі, іх прадстаўніцтвамі альбо ўпаўнаважанымі імі суб'ектамі права. Новы парадак наўпрост не датычыцца замежных прыватных асобаў і фундацыяў, ня звязаных з замежнымі дзяржавамі і міжнароднымі арганізацыямі.

Спыненне дзейнасці (ліквідацыя) грамадзкіх аб'яднаньняў

Спыненне дзейнасці некамэрцыйнай арганізацыі можа здыжысьніцца шляхам яе рэарганізацыі альбо ліквідацыі. У гэтым матэрыяле мы спынімся на апошнім варыянце, як вельмі актуальным у рэаліях сёньняшняй Беларусі[1]. У адрозненіі ад рэарганізацыі некамэрцыйнай арганізацыі, ліквідацыя цягне за сабой спыненне яе дзейнасці без пераходу правоў і абавязкаў у парадку правапераемніцтва да іншых асобаў. Грамадзкая аб'яднаньні ліквідующа паводле расэння іх упаўнаважаных органаў (добраахвотная ліквідацыя) і паводле рашэння суду (прымусовая ліквідацыя).

**Вольга Смалянка,
юрист**

Да моманту ліквідацыі грамадзкага аб'яднання “Незалежнае таварыства прававых дасылдаваньняў” зьяўлялася сябром яго праўлення. Крыніца інфармацыі: электронная рассылка, islr@infonet.by

ДОБРААХВОТНАЯ ЛІКВІДАЦЫЯ

Добраахвотна ліквідацыя грамадзкага аб'яднання адбываецца паводле рашэння органу, упаўнаважанага на гэта ўстаноўчымі дакументамі (статутам) аб'яднання. Такім органам, як правіла, зьяўляючца агульны сход, зъезд, канферэнцыя і г. д. У выпадку добраахвотнай ліквідацыі орган грамадзкага аб'яднання, які прыняў рашэнне пра ліквідацыю, прызначае ліквідацыйную камісію і ўстанаўлівае, у адпаведнасці з заканадаўствам, парадак і тэрмін ліквідацыі. З моманту прызнанчыня ліквідацыйнай камісіі да яе пераходзяць паўнамоцтвы ў кіраванні справамі аб'яднання.

ПРЫМУСОВАЯ ЛІКВІДАЦЫЯ

Прымусовая ліквідацыя грамадзкага аб'яднання дапускаеца выключна паводле рашэння суду. Ліквідацыя міжнародных і рэспубліканскіх грамадзкіх аб'яднаньняў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь адбываецца паводле рашэння Вярхоўнага Суду Рэспублікі Беларусь па прадстаўленні Міністэрства юстыцыі Беларусі.

Ліквідацыя мясцовых грамадзкіх

аб'яднаньняў адбываецца ў адпаведнасці з расэннем абласных і Менскага гарадзкога судоў па месцы знаходжання кіраўнічых органаў грамадзкіх аб'яднаньняў, па прадстаўленні ўпраўленні юстыцыі выканаўчых камітэтаў абласных і Менскага гарадзкога Саветаў дэпутатаў.

Грамадзкае аб'яднанне ліквідуецца паводле рашэння суду ў наступных выпадках:

- за здыжысьненне дзеяньняў, накіраваных на звяржэнне альбо гвалтоўную змену канстытуцыйнага ладу, парушэнне цэласнасці і бясыспекі дзяржавы, прапаганду вайны, гвалту, распальванні нацыянальнай, рэлігійнай і расавай варожасці, а таксама здыжысьненне дзеяньняў, якая можа адмоўна ўплываць на фізычнае і псыхічнае здароўе грамадзянаў (п. 1 арт. 29 Закону РБ “Аб грамадзкіх аб’яднаннях”);

- за паўторнае на працягу году здыжысьненне дзеяньняў, за якія было вынесена пісьмовая папярэджаючае (п. 2 арт. 29 Закону РБ “Аб грамадзкіх аб’яднаннях”);

- калі пры регістрацыі ГА з боку яго заснавальніка былі дапушчаныя парушэнні заканадаўчых актаў (п. 3 арт. 29 Закону “Аб грамадзкіх аб’яднаннях”);

- за аднаразовую парушэнне заканадаўства аб масавых мерапрыемствах (п. 1.5. дэкрэтu Прэзыдэнта РБ ад 07.05.2001 г. № 11 “Аб некаторых заходах па ўдасканаленіі парадку правядзеньня сходаў, мітынгаў, вулічных шэсцяці, дэманстраціяў, іншых масавых мерапрыемстваў і пікетаванняў у

Рэспубліцы Беларусі”)[2];

- за аднаразовую парушэнне патрабаванняў, прадугледжаных чч. 1–3 п. 4 дэкрэтu Прэзыдэнта РБ ад 28.11.2003 г. № 24 “Аб атрыманні і выкарыстанні бязвыплатнай дапамогі” (у адпаведнасці з ч. 3 п. 5.1. гэтага дэкрэтu)[3].

Звяртае на сябе ўвагу неаднароднасць пералічаных вышэй падставаў прымусовай ліквідацыі ГА, з пункту гледжання адпаведнасці парушэння і пакарання. Кіруючыся агульным прынцыпам накладання адказнасці, які мае на ўзвaze неабходнасць дыфэрэнцыяцыі і ўзгодненасці пакарання (спагнання) за розныя па ступені небяспекі правапарушэнні, можна меркаваць, што ліквідаваць ГА можна толькі за “грубае” парушэнне, якое ўяўляе рэальную небяспеку для дзяржавы.

У той жа час праваўжывальная практика органаў юстыцыі, у парушэнне прынцыпу накладання адказнасці, ідзе па шляху фармальнага накладання спагнанняў аж да ліквідацыі, не падзяляючы парушэнні на “грубыя” ці нязначныя, якія падлягаюць вырашэнню ў рабочым парадку.

ЛІКВІДАЦЫЯ ЗА АДНАРАЗОВАЕ ПАРУШЭНЬНЕ ЗАКАНАДАЎСТВА

Спречным момантам у нацыянальнай праваўжывальной практицы зьяўляецца выкарыстанне ў якасці падставы для прымусовай ліквідацыі ГА арт. 57 Грамадзянскага кодэкса РБ.

Аналіз судовай практикі па справах аб ліквідацыі ГА паказвае, што апошнім часам органы рэгі-

страцыі зьвяртаюцца да суду з іскавымі заявамі пра ліквідацыю аб'яднання, кіруючыся менавіта гэтым артыкулам.

У адпаведнасці з трэцім абзакам другога падпункту п. 2 гэтага артыкулу, юрыдычна асоба можа быць ліквідаваная паводле рашэння суду ў выпадках зьдзяйсьнення дзейнасці без адпаведнага дазволу (ліцэнзіі) альбо дзейнасці, забароненай заканадаўствам. Ліквідацыя можа адбыцца паводле рашэння суду ў выпадку зьдзяйсьнення дзейнасці зь іншымі неаднаразовыі альбо грубымі парушэннямі заканадаўства альбо пры систэматычным зьдзяйсьненіі дзейнасці, якая супярэчыць статутным мэтам юрыдычнай асобы, пры прызначанні судом несапраўднай рэгістрацыі юрыдычнай асобы ў сувязі з дапушчанымі пры яго стварэнні парушэннямі заканадаўства, а таксама ў выпадках, якія прадугледжаныя заканадаўствам.

Як відаць з фармулёўкі, яна дастаткова расплывістая. Гэта тлумачыща тым, што арт. 57 Грамадзянскага кодэкса зьяўляецца нормай агульнага заканадаўства і ўтрымлівае палажэнні аб ліквідацыі, якія зьяўляюцца агульнымі для ўсіх юрыдычных асобаў. Асаблівасці ж прававога становішча юрыдычнай асобы ў залежнасці ад яго арганізацыйна-прававой формы павінны вызначацца адмысловым заканадаўствам. Менавіта пра гэты прынцып правапрыманення вядзеца ў арт. 117 Грамадзянскага кодэкса РБ, які ўстанаўлівае, што асаблівасці прававога становішча ГА як удзельнікаў грамадзянскіх адносін вызначаюцца заканадаўствам. Іншымі словамі, у праваадносінах, удзельнікамі якіх зьяўляюцца ГА, мусіць ужывацца найперш адмысловае заканадаўства – заканадаўства аўтадзінскіх асобаў.

Закон РБ “Аб грамадзкіх аўтадзіннях”, як ужо згадвалася, выразна ўтрымлівае палажэнне пра

тое, што ГА можа быць ліквідавана паводле рашэння суду ў выпадку паўторнага на працягу году зьдзяйсьнення дзяяньня, за якія было вынесена пісьмовае папярэджанье (г. зн. расшыфроўвае панятак систэмнасці і неаднаразовасці). Закон РБ “Аб грамадзкіх аўтадзіннях”, а таксама іншыя акты заканадаўства ўтрымліваюць і пералік “грубых парушэнняў заканадаўства”, за якія можа быць ліквідавана ГА.

Такім чынам, на нашу думку, ужыванне арт. 57 Грамадзянскага кодэкса як падставы для ліквідацыі ГА зьяўляецца памылковым, якое супярэчыць прынцыпам праваўжывання і суразмернасці правіннасці і пакарання. Ужыванне пазначанага артыкулу ў сукупнасці з ч. 2 арт. 29 Закону “Аб грамадзкіх аўтадзіннях”, якая прадугледжвае прымусовую ліквідацыю ГА ў выпадку зьдзяйсьнення паўторна на працягу году дзяяньня, за якое было вынесена пісьмовае папярэджанье, стварае нэгатыўны прэцэдэнт, калі нават за нязначнае парушэнне да ГА могуць быць ужытыя неадекватныя санкцыі.

ПРАЦЭС ЛІКВІДАЦЫІ ГРАМАДЗКАГА АБ'ЯДНАННЯ

Працэдура ліквідацыі грамадзкага аўтадзіння, як і іншай юрыдычнай асобы, вызначаная артыкуламі 59–60 Грамадзянскага кодэкса РБ. У адпаведнасці з п. 2 арт. 58 Грамадзянскага кодэкса суб'екты, якія прынялі рашэнне аб ліквідацыі ГА, павінны прызначыць ліквідацыйную камісію (ліквідатора) і ўстанавіць, у адпаведнасці з заканадаўствам, парамарак і тэрміны ліквідацыі. Кіраўніком ліквідацыйной камісіі, як правіла, ня можа зьяўляцца кіраўнік ГА, якое ліквідуецца. У склад ліквідацыйной камісіі могуць уключачца кіраўнік, сябры кіраўнічага органу і сябры грамадзкіх аўтадзінняў, крэдытораў, штатныя супрацоўнікі грамадзкіх аўтадзінняў, у неабходных выпадках сябрамі ліквідацыйной камісіі таксама могуць быць прадстаўнікі падатковых, дзяржаўных органаў, органаў рэгістрацыі, кантролю, адасобленага падразь-

дзялення “Белдзяржстраху”, мясцовай адміністрацыі.

Рашэннем суду аўтадзінцы ГА, у адпаведнасці з заканадаўствам, на орган, упаўнаважаны на ліквідацыю ГА яго статутам, могуць быць ускладзеныя абавязкі зьдзяйсьнення яго ліквідацыі. Да ліквідацыйной камісіі пераходзяць паўнамоцтвы ў кіраванні спрэвамі ГА. У выпадку неабходнасці яна выступае ў судзе ад імя ГА, якое ліквідуецца.

Працэс ліквідацыі складаецца з наступных стадыяў:

1. Выяўленне крэдытораў грамадзкага аўтадзіння, якое ліквідуецца. Паколькі ліквідацыя можа істотна зачапіць інтарэсы крэдытораў арганізацыі, яе ліквідацыя зьдзяйсьняецца на падставе шырокай галоснасці. Орган, які прыняў рашэнне пра ліквідацыю, абавязаны ў пісьмовай форме паведаміць аўтадзінну рашэнні органу, які зьдзейсніў рэгістрацыю грамадзкага аўтадзіння.

Ліквідацыйная камісія зъмяшчае ў органах друку (для міжнародных і рэспубліканскіх грамадзкіх аўтадзінняў – у газэце “Рэспубліка”, для мясцовых – у афіцыйных выданіях вобласці альбо г. Менску) публікацыю аўтадзінцы аўтадзіння, а таксама аўтадзінку і тэрміне зъяўлення прэтэнзіі яго крэдыторамі. Гэты тэрмін ня можа быць менш за два месяцы з моманту публікацыі аўтадзінцы. Ліквідацыйная камісія прымае ўсе магчымыя заходы для выяўлення крэдытораў і атрымання дэбіторскай запазычнасці, а таксама пісьмова паведамляе крэдыторам пра ліквідацию аўтадзіння.

2. Складанне прамежкавага ліквідацыйнага балансу. Пасля заканчэння тэрміну для падачы прэтэнзіі крэдыторамі ліквідацыйная камісія складае прамежкавы баланс, які ўтрымлівае звесткі аўтадзінцы аўтадзіння, пералік зъяўленых крэдыторамі патрабаванняў, а таксама звесткі пра вынікі іх разгляду. Прамежкавы ліквідацыйны баланс зацьвярджаецца органам, які прыняў рашэнне пра ліквідацию аўтадзіння.

3. Продаж маёмысці грамадзка-

кансультациі

га аб'яднаныя. Калі наяўныя грашовыя сродкі аб'яднаныя недастатковыя для задавальнення прэтэнзіі крэдытарапу, ліквідацыйная камісія зьдзяйсьняе продаж маёмыці аб'яднаныя з публічных таргоў у парадку, устаноўленым для выканання судовых рашэнняў.

4. *Выплата грашовых сумай крэдытарам.* Выплата грашовых сумай крэдытарам праводзіца ліквідацыйной камісіі у адпаведнасці з прамежкавым ліквідацыйным балансам у парадку чаргавасыці, прадугледжанай Грамадзянскім кодэкsem. Арт. 60 Грамадзянскага кодэкса прадугледжвае пяць чэргаў задавальнення прэтэнзіі крэдытарапу. У першую чаргу задавальняюца прэтэнзіі грамадзянаў па кампенсаваныні шкоды, нанесенай жыццю ці здраўю; у другую чаргу праводзіца разылік па выплаце выхадных дапамогаў, аплаце працы асобаў, што працуяць паводле працоўнага пагаднення, выплаце грошай паводле аўтарскіх пагадненняў; у трэцюю чаргу пагашаецца запазычанасыць па абавязковых выплатах у бюджэт і пазабюджэтныя фонды; у чацвертую чаргу задавольваюца прэтэнзіі крэдытарапу па абавязках, забясьпечаных закладам маёмысці арганізацыі, якая ліквідуецца; у пятую чаргу праводзіца разылік зь іншымі крэдытарамі.

Выплата грашовых сродкаў крэдытарам першых чатырох чэргаў пачынае праводзіца з дня зацьвярджэння прамежкавага ліквідацыйнага балансу, а крэдытарам пятай чаргі – па заканчэнні месяца з гэтага ж дня. Прэтэнзіі кожнай наступнай чаргі задавольваюца пасыля поўнага задавальнення патрабаванняў папярэднія чаргі.

Грашовыя сродкі і маёмысць, якія засталіся пасыля разылікаў з крэдытарамі, ня могуць быць разъмеркаваныя паміж заснавальнікамі (сябрамі) ГА і накіроўваюца ліквідацыйной камісіі на мэты, вызначаныя ў статуте ГА.

5. *Складанне ліквідацыйнага балансу.* Пасыля заканчэння разылікаў з крэдытарамі ліквідацыйная камісія складае ліквідацыйны баланс, які зацьвярджаецца органам, што прыняў рашэн-

не аб ліквідацыі аб'яднаныя.

На практицы ліквідацыя грамадзкіх аб'яднаныяў, якія не займаюцца гаспадарчай дзейнасцю, ня маюць штатных супрацоўнікаў і запазычанасыці перад бюджэтам, адбываеца ў спрошчаным парадку.

Як ужо адзначалася, з моманту прызначэння ліквідацыйной камісіі да яе пераходзяць паўнамоцтвы ў кіраваныні справамі ГА. Органы ГА ня могуць зьдзяйсьніць свае паўнамоцтвы ў кіраваныні аб'яднанын і яго маёмысцю. На перыяд дзейнасці ліквідацыйной камісіі паўнамоцтвы кірауніка ГА пераходзяць да старшыні ліквідацыйной камісіі.

ІНШЫЯ АБАВЯЗКОВЫЯ ДЗЕЯННЫІ ГРАМАДЗКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ЛІКВІДАЦЫІ

Акрамя дзеяньняў па выяўленыні крэдытарапу і разылікаў з імі, грамадзкае аб'яднанне (ліквідацыйная камісія) абавязанае праводзіць працу з дзяржаўнымі органамі і іншымі асобамі па давядзеніні да іх інфармацыі пра ліквідацыю грамадзкага аб'яднання:

1. У тэрмін не пазней за 5 дзён з моманту прыняцця рашэння аб ліквідацыі грамадзкага аб'яднання паведаміць у падатковы орган аб прынятцы дадзенага рашэння[4].

2. У дзесяцідзённы тэрмін з дня прызначэння ліквідацыйной камісіі пісьмова паведамляць пра ліквідацыю аб'яднання ў адасоблене падраздзяленье “Белдзяржстраху” па месцы рэгістрацыі[5].

3. Здаць пячатку і штампы ў органы ўнутраных справаў.

Пры спыненіні дзейнасці аб'яднання пячаткі здаюцца для зынічэння па месцы іх знаходжання ў орган унутраных справаў. Зынічэнне пячатак зьдзяйсьніцае супрацоўнікам систэмы дазволу органу ўнутраных справаў у прысутнасці прадстаўніка аб'яднання, аб чым выдаецца квітанцыя ўстаноўленага ўзору, да якой прыкладаецца адзін узор іх адбіткаў. Для атрымання квітанцыі, якая пацьвярджае факт зынічэння пячатак,

аб'яднаныі падаюць у органы ўнутраных справаў наступныя дакумэнты:

- пісьмовую заяву (хадайніцтва) з пазначэннем прычыны зынічэння пячатак;

- узоры адбіткаў пячатак, якія падлягаюць зынічэнню, у двух асобніках;

- пячаткі, якія падлягаюць зынічэнню.

4. Паведаміць аб ліквідацыі ў органы Фонду сацыяльнай абароны насельніцтва[6]. Зыняцьце з уліку плацельшчыкаў у органе Фонду зьдзяйсьніеца пасыля падачы заявы аб зыняцьці з уліку згодна з зашверджанай формай. Да заявы аб зыняцьці з уліку аб'яднання прыкладаюць завераныя натарыяльна альбо органам Фонду копіі дакумэнтаў:

- рашэння ўпаўнаважанага органу альбо суду ці іншых органаў аб ліквідацыі плацельшчыка;

- устаноўчых дакумэнтаў;

- працоўных і (альбо) грамадзянска-прававых дамоваў з указаньнем тэрміну іх заканчэння;

- даведкі аб наяўнасці сродкаў на ўсіх адчыненых рахунках у банках (пры наяўнасці запазычанасыці ў выплатах у Фонд);

- іншых дакумэнтаў, неабходных для зыняцьця з уліку плацельшчыка паводле патрабаваньня органаў Фонду.

5. Закрыць разылікі (бягучы) і іншыя рахункі аб'яднання ў банку. Рахункі ў банку закрываюцца пасыля заканчэння працы ліквідацыйной камісіі. У банк падаюцца наступныя дакумэнты:

- заява, падпісаная старшынём ліквідацыйнай камісіі;

- рашэнне ўпаўнаважанага органу ці суду аб ліквідацыі прадпрыемства;

- картка з узорамі подпісаў давераных асобаў, якія маюць права распарараджацца рахункам, засведчаная органам, які прыняў рашэнне пра ліквідацыю арганізацыі, або засведчаная натарыяльна.

У адпаведнасці з заканадаўствам, пры ліквідацыі аб'яднання паводле рашэння органу дадзенага аб'яднання, які ўпаўнаважаны на гэта заснавальніцкім дакумэнтамі, павінна дадаткова

падавацца інфармацыя органу реєстрацыі аб тым, што дадзенае прадпрыемства знаходзіцца ў працэсе ліквідацыі.

Бягучыя і іншыя рахункі закрываюцца пры ўмове, што на іх не накладзены арышт, адсутнічаюць загады аб прыпыненых апэрацыях ў на рахунку і запазычанасць Фонду сацыяльнай абароны насељніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны РБ. Такім чынам, банк ня мае права закрыць рахунак кліента без даведкі пра адсутнасць альбо наяўнасць у аб'яднанні запазычанасці ўва ўплаце ававязковых страхавых унёскаў і іншых выплат Фонду сацыяльнай абароны насељніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны РБ.

6. Здаць на захоўванье архіўныя дакумэнты, якія адносяцца да пастаяннага і працяглага тэрміну захоўванья. Вярнуць ня выкарыстаныя аб'яднаннем блянкі працоўных кніжак і ўкладышы да іх[7], а таксама іншыя блянкі строгай справаудачнасці ў органы, у якіх яны былі атрыманыя.

У выпадку ліквідацыі аб'яднання яго дакумэнты пастаяннага захоўванья і пра асабісты склад перадаюцца ў тэрытарыяльны (граадзкі ці раённы) архіў адпаведнага мясцовага выканайчага і распраджальнага органу. Адначасова з дакумэнтамі пастаяннага захоўванья і пра асабісты склад перадачы падлягаюць кнігі ўліку праверак (рэвізія), тэрміны захоўванья якіх ня скончыліся.

7. Пры звальнені работнікаў у сувязі з ліквідацыяй грамадзкага аб'яднанні[8] неабходна ня менш чым за 2 месяцы паведаміць аб гэтым у органы занятасці па месцы знаходжанья юрыдычнага адрасу грамадзкага аб'яднаннія.

8. Работнікам, вызваленым пры спыненіі працоўнага пагадненія ў сувязі з ліквідацыяй арганізацыі, павінна быць выплачана выхадная дапамога ў памеры ня менш за трохразовы сярэдняменшчынны заробак.

9. Вырашыць пытанье пра ліквідацыю арганізацыйных структур у выпадку іх наяўнасці[9].

ВЫКЛЮЧЭНЬНЕ ГРАМАДЗКАГА АБ'ЯДНАННЯ З РЭЭСТРУ

Ліквідацыя грамадзкага аб'яднаннія лічыцца завершанай, а грамадзкае аб'яднанне – спыніўшым сваё існаванье - пасыля ўнісеньня аб гэтым запису ў Дзяржаўныя рэестры.

Выключэніе органам рэгістрацыі з Дзяржаўнага рэестру аб'яднання, ліквідаванага паводле разшэння яго кампетэнтнага органу альбо суду, зъдзяйсьняецца на падставе заявы кіраўнічага органу аб'яднання, падпісанага ня менш чым трыма яго сябрамі.

Да заявы прыкладаюцца:

- рашэніе кампетэнтнага органу аб'яднання пра яго ліквідацыю ў адпаведнасці з заканадаўствам ці рашэніе суду[10];

- аргіналы праваўстаноўчых дакумэнтаў;

- дакумэнт, які пацвярджае здачу аб'яднаннем пячаткі, штампаў у органы ўнутраных справаў;

- даведка адпаведнай інспекцыі Дзяржаўнага падатковага камітэту пра адсутнасць у аб'яднанні запазычанасці ў выплатах у бюджет і пазабюджэтныя фонды;

- плацежны дакумэнт аб пацвярджэнні публікацыі ў сродках масавай інфармацыі паведамлення пра ліквідацыю і тэрміны прыёму прэтэнзій крэдытораў;

- ліквідацыйны баланс.

На падставе разгляду дакумэнтаў аб выключэніі ліквідаванага аб'яднання з Дзяржаўнага рэестру складаецца заключэніе, якое зацвярджаецца кіраўніцтвам органу рэгістрацыі. Пра выключэніе ў дзесяцідзённы тэрмін паведамляецца ў падатковыя органы і органы дзяржаўнай статыстыкі.

СПАСЫЛКІ:

1. Згодна з афіцыйнымі звесткамі, абрарадаванымі міністрамі юстыцыі В. Галаванавым на паседжанні калегіі Міністру (гл. Нацыянальны інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусі з спасылкай на БЕЛТА, студзень 2004 г.), паводле накіраваных органамі юстыцыі ў суды матэрыялаў былі прынятыя разшэнні пра ліквідацыю 51 грамадзкага аб'яднання. Пры гэтым ніводнае грамадзкае аб'яднанне не змагло ў судовым парадку адстаяць сваё права

на далейшае існаванье ў афіцыйным статусе (для парадкавання: усяго за 2003 г. было зарэгістравана 94 арганізацыі, пераважна спартовага характару дзеянасці). У інтэрвію газэце "Рэспубліка" начальнік Упраўлення грамадзкіх аб'яднанняў Міністэрства юстыцыі Алег Сыліжэўскі паведаміў, што ў 2004 г. было ліквідавана 38 грамадзкіх аб'яднанняў.

2. Калі адказныя асобы грамадзкага аб'яднання не забясьпечылі парадак арганізацыі ці правядзення сходаў, мітынгаў, вулічных шэсціц, дэмантрацыяў і пікетавання, што паяцянула за сабой нанясенне ўрону ў буйным памеры альбо істотнай шкоды правам і законным інтарэсам грамадзянінам, арганізацыяў альбо дзяржаўным ці грамадzkім інтарэсам. Пад уронам у буйным памеры разумеецца ўрон на суму, якая ў дзесяць тысячай і больш разоў перавышае памер базавай велічыні, устаноўлены ў дзень зъдзяйсьнення праваупарушэння. Пад істотнай шкодай, нанесенай правам і законным інтарэсам грамадзянінам, арганізацыяў альбо дзяржаўным ці грамадzkім інтарэсам, разумеецца зрыў масавага мерапрыемства, часовае спыненне дзеянасці арганізацыі альбо парушэнне руху транспарту, гібеллю людзей, нанясенне цяжкага цялеснага пашкоджання аднаму альбо некалькім пацярпелым.

3. У адпаведнасці з пазначанымі палажэннямі дэкрэту, замежная бязвыплатная дапамога выкарыстоўваецца для:

- ліквідацый наступстваў надзвычайных ситуацый прыроднага і тэхнагенага характару;

- правядзення навуковых даследаванняў, распрацовак, навучанья, а таксама для рэалізацыі навукова-даследчых праграмаў;

- садзейнічання ахове, аднаўленню, стварэнню гісторыка-культурных каштоўнасцяў, развязцю прыродахоўных запаведнікаў;

- аказання мэдычнай дапамогі;

- аказання сацыяльнай дапамогі малазабыспечаным і сацыяльнай небароненым грамадзянам;

- іншых мэтаў, якія вызначаюцца Кіраўніцтвам спраў Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусі па ўзгадненні з Прэзыдэнтам Рэспублікі Беларусі.

Замежная бязвыплатная дапамога, а таксама маёмы асобы і іншыя сродкі, атрыманыя ад яе рэалізацыі, ня могуць выкарыстоўвацца для зъдзяйсьнення дзеянасці, накіраванай на зъмену канстытуцыйнага ладу Рэспублікі Беларусі, захоп альбо зъвяржэнне дзяржаўнай улады, заахвочванье да зъдзяйсьнення такіх дзеяньняў, для пратаганды вайны альбо гвалту ў палітычных мэтах, распаль-

кансультация

ваньня сацыяльнай, нацыянальной, рэлігійнай і расавай варожасці, для іншых дзеянніў, забароненых заканадаўствам.

Замежная бязвыплатная дапамога ў любым выглядзе, а таксама маёмасць і іншыя сродкі, атрыманыя ад яе рэалізацыі, ня могуць быць выкарыстаныя для падрыхтоўкі і правядзення выбараў, рэфэрэндумаў, адклікання дэпутата, сябра Савета Раёспублікі, арганізацыі і правядзення сходаў, мітынгаў, вулічных шэсцяці, дэмансстрацыяў, пікетавання, забастовак, выраблення і распаўсюду агітацыйных матэрыялаў, а таксама для правядзення сімінараў і іншых формаў палітычнай і агітацыйнай-масавай работы сярод насельніцтва.

4. Інспектцыя Міністэрства па падатках і зборах, як правила, праводзіц комплексную праверку аб'яднання, якое ліквідуецца. Падобная пазаплянавая праверка праводзіцца на даручэнне кіраўніка падатковага органу. Прысвоены плацельшчыку-арганізацыі УНП належыць яму да ліквідацыі.

5. Рашэннне пра зынняце страхавальніка з уліку ў суязі з ліквідацыяй аб'яднання прымаецца страхавальнікам па заканчэнні працэдуры ліквідацыі юрыдычнай асобы ў адпаведнасці з заканадаўствам РБ пры ўмове пагашэння страхавальнікам запазычанацыі перад страхоўшчыкам.

6. Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва можа прыніць рашэннне аб правядзеніі праверкі грамадзкага аб'яднання, якое ліквідуецца.

7. Блянкамі працоўных кніжак грамадзкія аб'яднанні па месцы іх рэгістрацыі забясьпечваюць мясцовыя выканаўчыя і распараджальныя органы.

8. При ліквідацыі аб'яднання ўсе работнікі без выключэння павінны быць звольненыя з працы.

9. Арганізацыйныя структуры грамадзкіх аб'яднанняў, надзеленых правам юрыдычнай асобы, праходзяць працэдуру ліквідацыі, аналагічную працэдуры ліквідацыі грамадзкага аб'яднання.

10. Органы рэгістрацыі могуць запатрабаваць пратакол мандатнай камісіі. Пратакол мандатнай камісіі падаецца пры правядзеніі зъезду ці канфэрэнцыі. Пры правядзеніі зъезду (дэлегаты) ці канфэрэнцыі (прадстаўнікі) падаюцца два (як правила) пратаколы мандатнай камісіі аб праверцы паўнамоцтваў прысутных. У гэтых жа выпадках могуць быць пратаколы падпісавай камісіі. Калі галасаванье было тайным – такія пратаколы абавязковыя. Мандатная камісія выбіраецца, а пратакол мандатнай камісіі зацвярджаецца на паседжанні вышэйшага органу.

ДАДАТАК № 1

Узор заявы ў орган рэгістрацыі
(паведамленне пра ліквідацыю)

Міністэрства юстыцыі

Рэспублікі Беларусі

(Упраўленне юстыцыі абл(Менгар)выканкаму)

ЗАЯВА

Паведамляем вам, што ў адпаведнасці з рашэннем _____ Грамадзкага аб'яднання “_____” (пратакол _____ ад _____ 200__ г. №_____) прынята рашэнне пра ліквідацыю (спыненны дзеянні) Грамадзкага аб'яднання “_____”. У адпаведнасці з рашэннем _____ створаная ліквідацыйная камісія і ўстаноўлены _____ тэрмін для ліквідацыі аб'яднання. Пасля падрыхтоўкі ўсіх неабходных для ліквідацыі грамадзкага аб'яднання дакумэнтаў яны будуць пададзены ў Міністэрства юстыцыі (Упраўленне юстыцыі абл(Менгар)выканкаму).

Старшыня Грамадзкага аб'яднання “_____”

Намеснік старшыні
Сябра праўлення

ДАДАТАК № 2

Узор заявы ў орган рэгістрацыі
(просьба пра выключэнне з Дзяржавнага реестру)

Міністэрства юстыцыі

Рэспублікі Беларусі

(Упраўленне юстыцыі абл(Менгар)выканкаму)

ЗАЯВА

Просім выключыць Грамадзкае аб'яднанне “_____” зь Дзяржавнага реестру.

Прадстаўляюць Грамадзкае аб'яднанне “_____” у працэсе ліквідацыі даручана наступным сябрам ліквідацыйной камісіі:

1. _____, тэл.: _____
2. _____, тэл.: _____
3. _____, тэл.: _____

Дадатак:

1. Статут Грамадзкага аб'яднання “_____”.
2. Пасведчанне аб рэгістрацыі Грамадзкага аб'яднання “_____”.
3. Пратакол _____ Грамадзкага аб'яднання “_____” ад _____ 200__ году.
4. Пратакол паседжання мандатнай камісіі.
5. Дакумэнт, які пацвярджае здачу Грамадзкім аб'яднаннем “_____” пячаткі.
6. Даведка інспектцыі Міністэрства па падатках і зборах _____ рабёну пра адсутнасць у Грамадзкага аб'яднання “_____” запазычанацыі ў плацяжах у бюджет і пазабюджэтныя фонды.
7. Дакумэнт, які пацвярджае публікацыю ў газэце “Рэспубліка” (іншым афіцыйным сродку масавай інфармацыі) паведамлення пра ліквідацыю Грамадзкага аб'яднання “_____” і тэрмінах прыёму прэтэнзій крэдытораў.
8. Ліквідацыйны баланс.

Старшыня Грамадзкага аб'яднання “_____”

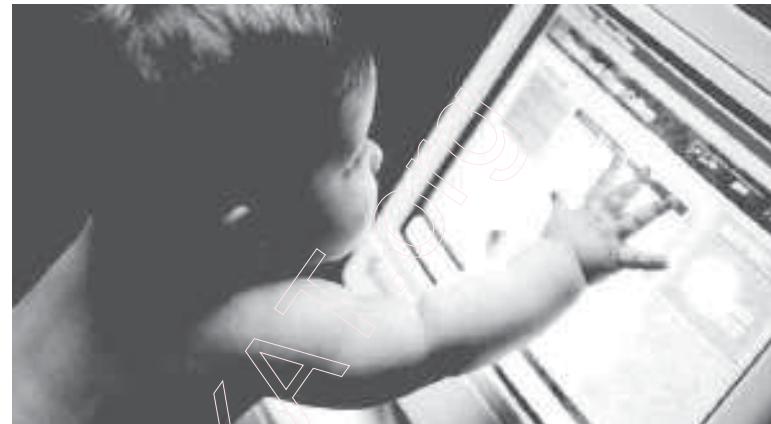
Намеснік старшыні
Сябра праўлення

Інфармацыйная і адукацыйная сетка

наватарскія практыкі

У 2004 г. Праграма разьвіцьця ААН заявіла пра намер стварыць субрэгіональнае аддзяленне для заходніх краінаў СНД у рамках больш широкай сеткі - ILN (Information and Learning Network, Інфармацыйная і адукацыйная сетка). ILN ставіць сваёй мэтай стымуляваньне станоўчай канкурэнцыі паміж рознымі сектарамі грамадзянскай супольнасці, адукацыйных колаў, дзелавых і эканамічных асацыяцыяў, паміж органамі мясцовага кіраванья ў працэсе дасягнення Мэтаў разьвіцьця тысячагодзьдзя (МРТ).

Імкнучыся зрабіць унёсак у дасягненне МРТ і забясьпечваючы ўмовы для эфектыўнага выкарыстання інфармацыі, ведаў, досьведу і абмену імі, ILN выконвае адну з самых складаных задачаў — стварэнне інфраструктуры дзеля “пазытыўнага і пастаяннага навучання” для нацыяў і мясцовых арганізацый. Платформа ILN садзейнічае выяўленьню, кадыфікацыі і абмену наватарскімі практыкамі, стварэнню ведаў і широка-

му распаўсюдзу станоўчага досьведу. Мы імкнёмся аблегчыць доступ да мясцовых і міжнародных ведаў у пытаннях агульнай важнасці для рэгіёнаў у форме, даступнай усім, і на зразумелых мовах. Паводле свайго вызначэння ILN садзейнічае наладжванню сетак, контактавой, супрацоўніцтва і партнэрства, у асаблівасці тыпу Ўсход — Усход, у мэтах прасоўвання мэнеджменту ведаў.

Каб лепш зразумець сутнасць ILN і мэту стварэння гэтай сеткі, неабходна разгледзець узаемасувязь паміж канчатковай мэтай, г. зн. дасягненнем МРТ, і рабочым інструментам, сродкам, які выка-

рыстоўваеца ILN, — наватарскімі практыкамі. У звычайнага чытача могуць адразу ж узынікнуць пытаныні, напрыклад такія: чаму наватарскія практыкі? чаму для выкаранення беднасці недастаткова палітычных мэтадаў?

Для таго каб правесыі ўзаемасувязь паміж МРТ і наватарскімі практыкамі, варта спачатку глыбей зірнуць на прыроду панятку “наватарскія практыкі”. У агуль-напрынятых сэнсе “пазытыўнай практыкай” (ужо знаёмы многім выраз “best practice”) можа быць любая ініцыятыва, якая аказалася паспяховай і зрабіла доўгатэрміновы і станоўчы ўзвод. Напрыклад, устаноўка кампютараў ва ўсіх школах пэўнай супольнасці сарады дае вельмі станоўчы і доўгатэрміновы ўзвод, бо павышае ўзровень ведаў, якія могуць атрымаць дзеці. Але калі мы перададзім гэтую практыку далей — ці будзе яна несыці ў сабе навучальны патэнцыял для іншых людзей? Адказ — не, бо яна залежыць выключна ад фінансавых перадумов. Але давайце ўявім сабе, што было б створана штосьці накшталт

{ ДАВЕДКА “АСАМБЛЕІ” }

«Мэты разьвіцьця тысячагодзьдзя»:

- выкараненне скрайнай беднасці;
- дасягненне ўніверсальнай пачатковай адукацыі;
- заахвочванье гендэрнай роўнасці і пашырэнне правоў і магчымасцяў жанчын;
- зыніжэнне дзіцячай съмяротнасці;
- паляпшэнне здароўя маці;
- барацьба з ВІЧ/СНІДам, сухотамі і малярыяй;
- забесьпячэнне экалагічнай устойлівасці;
- стварэнне глябальнага партнэрства ў мэтах разьвіцьця.

“банку кампутараў сэканд-хэнд” з мэтай іх далейшага разъмеркаваньня сярод школаў, заснаванага на пэўнай працэдуры збору ўнёскаў у выглядзе кампутараў — гэта ўяўляла б сабой ідзю, якую маглі б скрыстаць іншыя для агульнага добра (не абавязкова, каб практика мела на ўвазе адсутнасць выдаткаў альбо мінімальныя выдаткі, важна, каб у яе быў навучальны патэнцыял). Такім чынам, у працэсе мэнеджменту ведаў менавіта інавацыйныя практикі ўяўляюць для нас і для карыстальнікаў ILN найбольшую цікаўнасць.

Наступная цытата добра адлюстроўвае, чаму наагул звязвіўся “мэтад наватарскіх практик”: “Большасць вялікіх ідэяў ужо прыходзілі каму-небудзь у галаву раней... Але менавіта тое, што большасць вялікіх ідэяў былі народжаныя і нават апрабаваныя іншымі, прымушае ўсіх летуценьнікаў глядзець у мінулае таксама, як і ў будучае: калі вучышся на тым, што ўжо было апрабавана, імавернасць паспяховай рэалізацыі канкрэтнай мары павышаецца” (*Kaufman H. The Role of NEPA in Sustainable Development // Environmental Policy and NEPA – Past, Present and Future. St. Lucie Press, 1997. P. 313.*)

Аднак дастаткова часта вялікія ідэі не ляжаць на паверхні — некаторыя зь іх сапраўды хутка атрымліваюць падтрымку з прычыны масавай прыроды разгляданага віду дзейнасці, але многія — не такія масавыя — віды дзейнасці, якія змяшчаюць ідэі, што могуць стацца каталізаторамі працэсу разъвіцця, могуць быць лёгка забытыя, не выклікаючы патэнцыйнага шырокамаштабнага эфекту, калі не пашыраюцца далей. Гэты факт стаўся прычынай стварэння ILN. Цяпер, напэўна, ужо зразумела, што “адукацыя” ў дадзеным выпадку не азначае ў шырокім сэнсе атрыманье ведаў шляхам чытаньня кнігаў і навучаньня ў школах/інстытутах і г. д. Урокі, атрыманыя з практикі ўкаранення розных праектаў, таксама павінны знаходзіцца ў сферы ўвагі наступных праектаў у адпаведных

галінах. Атрыманье ведаў з перадавога досьведу забяспечвае яго пераемнасць, а эмпірычны аналіз наватарскіх практик садзейнічае ўстанаўленню простых узаемасувязяў з публічнай палітыкай.

Зыніжэньне беднасці на ўвазе перадъемкавання правага росту — яно мае на ўвазе прыцягненіне працэсаў росту ў бедныя рэгіёны.

Практикі ў галіне зыніжэньня беднасці і стварэння ўстойлівага разъвіцця могуць быць як масавымі, так і дробнамаштабнымі па сваёй прыродзе. Але шырокамаштабныя практикі з большай імавернасцю будуць моцна залежаць ад буйнога фінансавання, у той час як дробнамаштабныя могуць утрымліваць інавацыйныя ідэі, якія могуць быць лягчэй і хутчэй выкарыстаныя іншымі прадстаўнікамі грамадзянскай супольнасці, мясцовымі органамі ўлады і праста мясцовымі жыхарамі.

Іншая прычына неабходнасці ідэнтыфікацыі і распаўсюду наватарскіх практик для зыніжэньня беднасці палягае ў тым, што яны могуць дзейнічаць значна хутчэй, чым адбываеща распрацоўка неабходных дзяржаўных праграмаў (хаця і паралельна з гэтым працэсам). Можа быць ахоплены цэлы спектар відаў дзейнасці, якія скіраваныя, напрыклад, на патрэбы бяздомных альбо інвалідаў, калі прадстаўнікі грамадзянскай супольнасці незалежна ці ў партнэрстве зь мясцовымі публічнымі ўладамі могуць ствараць умовы для ўключэння гэтых людзей у дзейнасць, што прыносіць прыбытак; і гэта можа быць зроблена задоўга да таго, як урад распрацуе адпаведную стратэгію ў дадзенай сферы (хаця яе неабходнасць не аспрэчваецца).

Неабходна, аднак, памятаць пра тое, што канцепцыя зядзяйсьнення МРТ звязана з тым, што яна не толькі да

проблемы беднасці па прыбытках (што адлюстравана ў першай мэце — “выкараненне скрайней беднасці”), але таксама і беднасці на ўзроўні чалавечага разъвіцця, уключаючы таксама аспекты адукацыі, здароўя, асяродзідзя, у якім чалавек жыве, а таксама аспекты сацыяльнай выключанасці, што, адпаведна, атрымала адлюстраванье ў кожнай з МРТ. ILN таксама будзе імкнуща надаваць увагу ўсім гэтым мэтам і аспектам чалавечага жыцця, ідэнтыфікуючы і прасоўваючы далейшы распаўсюд наватарскіх практик у дадзеных сферах.

Прыцягненіне як мага большай колькасці партнэраў і сетак у гэты працэс звязана нашай агульнай мэтай. Праца, якая павінна быць праведзеная ў рамках ILN, звязана з дастатковым шматбаковай і складанай, але вынікі могуць быць больш чым пасыяховымі.

Мы запрашаем усе арганізацыі (як недзяржаўныя, так і дзяржаўныя, а таксама тыя, што прадстаўляюць прыватны сэктар), якія лічаць, што іх дзейнасць садзейнічае дасягненню МРТ, далучыцца да сеткі ILN, робячы свой унёсак у базу даных наватарскіх практик. Наш досьвед супрацоўніцтва з арганізацыямі, у асаблівасці зь няўрадавымі, паказвае, што ILN дапамагае якасна зъмяніць погляд арганізацыяў на сваю дзейнасць, дапамагае ўсё часцей задумвацца над тым, як больш эфектыўна дасягнуць постаяленах задачаў, як адрознівацца ад іншых арганізацый у сваёй сферы дзейнасці, і мы спадзяємся, што нашымі агульнымі з вамі высілкамі Інфармацыйная і адукацыйная сетка зъменіць да лепшага працу ў вашай сферы. Звязантайцца да нас, калі вы маеце патрэбу ў дапамозе ў апісаныні сваёй практикі, праз наступныя контакты: email: info@iln-best.org, тэл. +373 22 22 18 44.

**Яўгенія Сыляпчова,
супрацоўніца Інстытуту
разъвіцця і сацыяльных ініцыя-
тываў “Віттарул” (Малдова), ка-
ардынаторка праграмы ILN на
Беларусі і Украіне**

Нельга маўчаць

Трагедыя ў Андыжане па-ранейшаму замоўчаваеца

Ужо некалькі месяцаў прайшло з часу жорсткага падаўлення народных выступленняў ва Ўзбекістане. Паводле некаторых звестак, урадавымі войскамі былі расстраляныя каля 1000 чалавек. Праўда пра тая падзеі хаваецца ўзбецкімі ўладамі, яны блякуюць усе спробы міжнародных правабарончых арганізацыяў і замежных журналістаў сабраць на месцы матэрыялы пра травеніцкія падзеі ў Андыжане. У чэрвені ўсе сусветныя інфармацыйныя агенцыі абляцела вестка пра затрыманыне ўзбецкімі спэцслужбамі супрацоўнікаў місіі Міжнароднай Хельсінскай фэдэрацыі па правах чалавека. У ліку затрыманых быў і супрацоўнік Беларускага Хельсінскага камітету Зыміцер Маркушэўскі.

Яшчэ да трагедыі ў Андыжане ўлады Ўзбекістану далі зразумець, што не дапусцяць у краіне ніякіх

«рэвалюцыі». Імкненікоштам задушыць незадаволенасць насељніцтва прывяло да жорсткай расправы над жыхарамі Андыжанскай вобласці і шматлікіх ахвяраў.

13 траўня 2005 г. узбецкія ўрадавыя сілы расстралілі сотні мірных людзей, якія сабраліся на мітынг пратэсту ў Андыжане. Цяпер улады ідуць на ўсё, каб схаваць праўду і не дапусціць ніякага незалежнага раскрыдання андыжанскіх падзеяў.

Паводле Human Rights Watch, маштаб забойстваў і іх хаатичны, непрапарцыйны характар даюць падставы гаварыць аб сапраўднай бойні.

Урад сцівярджае, што віна за чалавечыя ахвяры ляжыць на ісламскіх экстремістах, якія ўчынілі ў горадзе «беспарадкі». Паводле афіцыйнай вэрсіі, колькасць загінулых склада 173 чалавекі — з улікам мірных жыхароў і супрацоўнікаў праваахоўных органаў. Як паказваюць звесткі, сабраныя праваабарончымі арганізацыямі і сваякамі загінулых, колькасць забітых складае каля 1000 чалавек.

Падзеі 13 траўня пачаліся з надзвычай масавага для Ўзбекі-

стану мітынгу пратэсту на плошчы Бабура ў Андыжане, куды людзі прыйшлі выказаць сваё абурэнненне ростам галечы і рэпресіямі з боку ўраду. Штуршком для мітынгу стала вызваленне з турмы 23 прадпрымальнікаў, якіх асуздзілі за «рэлігійны фундамэнталізм». Абвінавачаныні супраць паспяховых прадпрымальнікаў, якія стварылі альтэрнатыву дзяржаўнаму бізнесу ў Андыжанскім рэгіёне, шмат хто лічыў сфабрикованымі, і на працягу некалькіх тыдняў сотні людзей выходзілі на пікеты супраць несправядлівага суду.

Зняволеных прадпрымальнікаў уначы вызвалілі іх родныя і сябры, якія перад гэтым захапілі ўчасткак міліцыі і вайсковую частку, дзе завалодалі зброяй, а пасля захопу турмы — будынак абласной адміністрацыі і закладнікаў з ліку супрацоўнікаў праваахоўных органаў і дзяржаўных служачых.

Захоп адміністрацыйных будын-

каў і закладнікаў, а таксама выкарыстаныне апошніх у якасці «жывога шчыта» — гэта цяжкія злачынствы, за зьдзяйсьненуе якіх узбэцкае заканадаўства прадугледжвае крымінальную адказнасць. Аднак ні самі гэтыя злачынствы, ні масавы мітынг ня могуць служыць апраўданьнем тых заходаў, якія ўжылі ўлады.

Ва ўдзельнікаў мітынгу, колькасць якіх павялічылася ад некалькіх сотняў да 10 тысячачаў чалавек, жаўнеры без разбору стралілі з аўтаматычнай зброі і БТРаў. Паводле некаторых сведчаньняў, сярод мітынгоўцаў было каля 50 чалавек са зброяй. У той жа час, тыя, хто азалеў, кажуць, што вакол плошчы ездзілі вайсковыя машыны і стралілі праста ў на тоўп, нават калі ў ім не было людзей са зброяй. Пасля кожнага рэйду адной вайсковай машыны ў на тоўпе падала каля 10 чалавек і шмат хто быў паранены.

У адказ мітынгоўцы і тыя, хто меў зброю, сталі спыняць машыны і браць закладнікаў. Відавочца распавядаў: «Раніцай з боку тэатру пад'ехаў джып з таніроўкай, там былі трох чалавекі. Два выскачылі і стрэлілі колькі разоў па на тоўпе. Забілі хлопчыка гадоў 7–10. Куля трапіла яму праста ў галаву. Я гэта на свае вочы бачыў. Туды шмат народу кінулася, акружылі, голымі рукамі схапілі гэтых дзецею-

коў, зброю адабралі. Звязалі іх, надавалі добра і адвялі ў хакіміят (адміністрацыю). — З. М.). Усе троє былі ў вайсковай форме... Праз 15–20 хвілінаў людзі ўзялі яшчэ міліцыянта з аўтаматам. Ён быў у міліцыйскай форме, а зверху — чырвона-сіняя куртка. Ён пасыпей стрэліць некалькі разоў, таксама хлопца забіў...».

Мітынгоўцы заклікалі да перамоваў, але ўрад адмовіўся. Пачалася аблога плошчы войскамі, якія расстрэльвалі ўдзельнікаў

мітынгу. Тых людзей, якія здолелі ўцячы з гораду і ў пошуках прытулку накіраваліся ў бок бліжэйшага Кыргызстану (ад г. Андыжана да мяжы блізу 50 кіляметраў), каля мяжы сустрэў агонь узбэцкіх урадавых войскаў...

Урад скарыстаў андыжанскую трагедыю як аргументаванье ўзмацненія ціску на апазыцыйных палітыкаў і грамадзянскую супольнасць: на дарогах па ўсёй краіне стаяць блёк-пасты, дзе даглядаюцца машыны і людзі; за мясцовымі праваабаронцамі і журнalistamі, якія рассыплююць андыжансскую трагедыю ды складаюць ссыпіс забітых, адкрыта і схавана сочыць крымінальны вышук і Савет нацыянальной бяспекі Ўзбекістану.

27 чэрвеня місяція ва Ўзбекістане Міжнародны Хельсінскі фэдэрацыі па правах чалавека (МХФ), мэтай якой было вывучэнне сітуацыі ў краіне, канстатавала, што андыжанская падзея маюць трывожныя наступствы: рэпрэсіі супраць узбэцкіх праваабаронцаў парадынальныя з тымі, што адбываліся супраць дысыдэнтаў у СССР.

Узбэцкія праваабаронцы і іх блізкія апынуліся пад беспрэцэдэнтнай атакай няянісці, дыскрэдытацыі і прапаганды, у якія ўрад ангажуе насельніцтва.

Напрыклад, 26 траўня ўлады г. Джызак арганізавалі групу грама-

{ ДАВЕДКА “АСАМБЛЕІ” }

Іслам (па-узбэцку Іслом) Каримаў нарадзіўся ў 1938 г. Сірата, выхоўваўся ў Самаркандзкім дзіцячым доме. Падчас навучання ў інстытуце зрабіў спачатку камсамольскую кар'еру, потым стаў функцыянэрам КПСС. У 1989 г. быў прызначаны на пасаду першага сакратара кампартыі Ўзбекістана, ухітрыўся абвесыцца сябе прэзыдэнтам УзССР яшчэ ў 1990, да распаду савецкай імперыі. Сфальшаваў шэраг рэфэрэндумаў і выбараў у 1991, 1995 і 2000 гг. Вызначаецца скрайній жорсткасцю — сабраныя быlyм брытанскім амбасадарам Крэйгам Мюрэям факты съведчаць пра створаную ўзбэцкім дыктатарам систэму забойстваў і катаванняў сярэднявечнага тыпу.

дзянаў для нападу на праваабаронца Маміра Азімава, які хацеў правесці пікет з мэтай прыцягнення ўвагі да андыжанскіх падзеяў. М.Азімаў кажа: «Калі замоўчваць трагедыю ў Андыжане, Джызак можа стаць наступным».

Пад хвалімі «народнага гневу», пагрозаў і гвалту праваабаронцы разам з сем'ямі вымушаныя пераяжджаць у аддаленая мясцоўасці.

Удзельнікі місіі МХФ, сярод якіх быў і аўтар гэтых радкоў, сутракаліся з праваабаронцамі і іх сем'ямі, каб задакумэнтаваць усе звесткі пра андыжанская падзею, але самі былі затрыманыя спэцслужбамі і мусілі пакінуць Андыжанскую вобласць.

Тыя, хто спрабуе выказаць пратэст супраць падзеяў у Андыжане і іх замоўчваныня, апынаюцца і пад крымінальным перасъедам. Дзясяткі людзей беспадстаўна і відаўчна сфабрыкавана абвінавачаны ў адначаснай прыналежнасьці да забароненага «вахабізму» і рэлігійнай партыі «Хізб ут-Тахрыр» — плыняў, што маюць вялікія супяречлівасці між сабой. Дзясяткі праваабаронцаў, сяброў апазыцыйнай партыі «Бірлік» і вернікаў традыцыйнага ісламу абвінавачаны ў замаху на канстытуцыйны лад толькі на падставе сваіх прызнанняў, выбітых з дапамогаю катавання, і цяпер знаходзяцца ў судзе ці пад съедзствам. А некаторыя ўжо атрымалі турэмныя тэрміны ад пяці гадоў і болей...

У арсэнале ўраду Ўзбекістану, які абвясціў «жорсткую вайну экстремізму», ёсьць і залежны суд, і съяротнае пакаранье, шторобіць лёс тых, хто ўратаваўся ў Андыжане, а таксама праваабаронцаў, журналістаў і актывістаў апазыцыі яшчэ больш небясьпечным. Паводле звестак праваабарончых арганізаціяў, за год ва Ўзбекістане — другой краіне пасля Беларусі на тэрыторыі былога СССР, дзе выкарыстоўваецца съяротнае пакаранье, — караеца съмерцю каля 200 чалавек.

У такіх умовах вялікая колькасць актыўных грамадзянаў і их родныя шукаюць прытулак у бліжэйшым Кыргызстане. Каля 500 чалавек ужо атрымалі статус

уцекаю, але каля 130 знаходзяцца пад пагрозай дэпартациі ва Ўзбекістан, дзе іх называюць «злачынцамі» і «тэрарыстамі». Уцекачы і міжнародная супольнасць спадзяюцца на разуменне суседняй краіны і працягваюць настойваць на незалежным міжнародным расъядзеваньні трагедыі ў Андыжане і контролі за развіццем сітуацыі з правамі чалавека ва Ўзбекістане, бо замоўчанне адной трагедыі можа прывесці да новай. Але Ўзбекістан пакуль не пагаджаецца на правядзенне незалежнага міжнароднага расъядзеваньня і ў гэтым абавязаецца на падтрымку Рәсей. Зыміцер Маркушэўскі

